

**Toiseus Robin Hobbin fantasiaromaanissa**  
*Fool's Fate*

**Tiina Mononen**  
**Pro gradu -tutkielma**  
**Jyväskylän yliopisto**  
**Taiteiden ja kulttuurin**  
**tutkimuksen laitos**  
**Kirjallisuus**  
**Huhtikuussa 2010**

## JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä – Author Tiina Mononen	
Työn nimi – Title Toiseus Robin Hobbin fantasiaromaanissa <i>Fool's Fate</i>	
Oppiaine – Subject Kirjallisuus	Työn laji – Level Pro gradu
Aika – Month and year Huhtikuu 2010	Sivumäärä – Number of pages 111
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkielman aiheena on Robin Hobbin fantasiaromaanissa <i>Fool's Fate</i> ilmenevät toiseuden eri muodot. Eteenkin keskitytään fantasiakirjallisuudelle tyypillisiin toiseuden muotoihin. Näkökulmaa laajennetaan koskemaan muutakin fantasiakirjallisuutta esimerkein ja vertailuin.</p> <p>Toiseuden teoreettinen viitekehys tutkielmassa on lähtöisin sosiologiasta. Pääasiassa toiseuden määrittelyssä käytetään teoksien Julia Kristevan <i>Muukalaisia itsellemme</i>, Zygmunt Baumanin <i>Sosiologinen ajattelu</i> sekä Stuart Hallin <i>Identiteetti</i>. Termi fantasiakirjallisuus puolestaan määritellään omaksi suppeaksi genrekseen genreteorian sekä fantasiakirjallisuutta käsittelevien tekstien kautta.</p> <p>Tutkielmassa verrataan <i>Fool's Fatessa</i> olevaa toiseuden diskurssia sosiologisen tutkimuksen kautta esille tuotuun meidän maailmamme vastaavaan diskurssiin. Analysoimalla eroja ja samankaltaisuuksia niiden välillä muodostetaan kuva siitä, mikä fantasiaromaanin sisältämässä toiseudessa on erityistä. Tutkielmassa analysoidaan taikuutta ja pahuutta, jotka luovat toiseutta, päähenkilön toiseuden kokemusta omassa yhteisössään, vieraita kaukaisia kansoja ja asenteita niitä kohtaan sekä olentoja, jotka eivät ole ihmisiä, mutta ovat silti älyllisesti ihmisten tasolla.</p> <p>Tutkielma osoittaa, että <i>Fool's Fatessa</i> yhteisöllisyys ja yhdistyminen ovat tärkeämpiä kuin toiseuden korostaminen. Erityisesti fantasialle tyypilliset elementit kuten taikus korostivat eri olentojen yhteyttä. Toisaalta myös meidän maailmassamme oleva me ja muut erottava toiseuden diskurssi on havaittavissa fantasiaromaanissa.</p>	
Asiasanat – Keywords toiseus, fantasiakirjallisuus, Robin Hobb	
Säilytyspaikka – Depository Taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos	
Muita tietoja – Additional information	

# Sisällysluettelo

1. Johdanto .....	1
1.1. Aiempi tutkimus.....	4
1.2. Kirjailija ja aineisto .....	5
2. Teoria .....	9
2.1. Fantasia ja fantasiakirjallisuus .....	9
2.1.1. Fantasiakirjallisuuden määritelmä .....	9
2.1.2. Fantasiakirjallisuuden tyypilliset piirteet .....	12
2.1.3. <i>Fool's Faten</i> paikka fantasiagenressä .....	15
2.1.4. Fantasian ja todellisuuden suhde.....	17
2.2. Toiseus .....	19
2.2.1. Toiseuden ja muukalaisuuden määritelmät.....	19
2.2.2. Diskurssi ja kieli toiseuden ilmentäjänä .....	21
3. Taikuuden ja pahuuden suhde toiseuteen <i>Fool's Fatessa</i> .....	23
3.1. Taikus .....	23
3.1.1. Vaisto .....	24
3.1.2. Taito .....	27
3.1.3. Kivilohikäärmeet.....	31
3.1.4. Taito ja Vaisto verrattuna keskenään .....	33
3.2. Pahuus .....	36
3.2.1. Pahuus itsekkyytenä ja haluna hallita .....	37
3.2.2. Fantasian kauhistuttava paha.....	40
4. Päähenkilön muukalaisuus omiensa keskellä .....	44
4.1. Fitzin tavat etäännyttää itsensä.....	45
4.2. Muutos .....	52
4.3. Matka kodin löytämiseksi .....	64
5. Kulttuurinen toinen .....	66
5.1. Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten erot .....	67
5.2. Valtasuhteet.....	77
5.3. Tasa-arvo.....	80
5.4. Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten suhde verrattuna meidän todellisuuteemme .....	84
6. Täysin toiset .....	88
6.1. Lohikäärmeet.....	88
6.1.1. Lohikäärmeiden ja ihmisten erot.....	89
6.1.2. Lohikäärmeiden ja ihmisten yhtäläisyydet ja yhteistyö .....	92
6.2. Valkoiset profeetat .....	95
6.2.1. Valkoisten profeettojen ja ihmisten erot .....	97
6.2.2. Valkoisten profeettojen muukalaisuus .....	98
6.3. Ikiaikaiset .....	100
6.3.1. Ikiikaisten ja ihmisten erot .....	100
6.3.2. Ikiaikaiset ihmisten menneisyytenä ja tulevaisuutena .....	102
7. Päätäntö .....	103
Lähteet.....	108

## 1. Johdanto

Tämä tutkielma käsittelee toiseutta fantasiakirjallisuudessa. Tutkielman suppeuden takia se tosin keskittyy ainoastaan yhden fantasiaromaanin erilaisiin toiseuden muotoihin. Aihetta lähestytään Robin Hobbin *Tawny Man* -trilogian viimeisen osan, *Fool's Faten*, kautta.

Fantasian ja toiseuden yhdistämiseen tutkimusaiheena on monia syitä. Fantasia tarkoittaa tässä tiettyä suppeaa kirjallisuuden lajia, joka määritellään myöhemmissä luvuissa. Ensinnäkin meidän maailmassamme, toisin kuin fantasiassa, toiseus yhdistetään usein länsimaiden ja muun maailman väliseen vastakohta-asetteluun (Hall 2002, 77). Muita kansoja verrataan aina omaan kulttuuriin. Meille länsi tarjoaa arviointiperusteen, jolla yhteiskuntia voidaan laittaa järjestykseen. Arviointiperusteisiin latautuu myös voimakkaasti myönteisiä ja kielteisiä tunteita: länsimaiden kaltainen nähdään hyvänä ja siitä poikkeava huonona. (Hall 2002, 79–80.)

Fantasiakirjallisuudessa on mahdollista kohdata muita kansoja ilman tällaisia vertailuja tai ennakko-odotuksia. Allegoristen ja meidän maailmaamme pohjautuvien tulkintojen lisäksi fantasiakirjallisuudessa siis voidaan toiseutta tutkia täysin erillisenä meidän maailmastamme. Näin ollen suhtautuminen toiseuteen voi olla ennakkoluulottomampaa kuin realistisessa kirjallisuudessa.

Perinteisesti toiseuden tutkimukseen on vaikuttanut vahvasti länsimaiden ja muun maailman välinen kolonialismi. Monet länsimaista ovat halunneet valloittaa muuta maailmaa. Kun uusia maita löydettiin, alistettiin ne kolonialismilla. Maa anastettiin tai kansoja käytettiin kaupan käynnin avulla hyväksi (Hall 2002, 89). Fantasiakirjoissa puolestaan kulttuuri, johon päähenkilö kuuluu, ei yleensä ole valloittaja. Päinvastoin juonena on usein oman maan ja kulttuurin puolustaminen valloittajaa vastaan (esim. *Taru sormusten herrasta*). *Fool's Faten* puolestaan pyritään tasapuoliseen ja kumpaakin osapuolta hyödyttävään liittoon toisen kansan kanssa. Fantasiaromaanit siis antavat mahdollisuuden tutkia näkemyksiä muista kansoista ilman kolonialismia.

Toiseuden tutkimukseen fantasiassa kannustaa myös fantasiakirjallisuuden oma luonne. Yksi fantasian keskeinen tema on ihmisyyden ja inhimillisyyden rajojen testaaminen ja määrittely. Fantasiassa voi olla olentoja, jotka ovat oleellisesti erilaisia kuin ihmiset, mutta silti ne ovat yhtä viisaita ja pystyvät kommunikoimaan ihmisten kanssa. Oikeassa maailmassa tällaisia olentoja ei ole samassa mielessä. Ihmisistä

käytettäessä sana 'rotu' ei ole biologinen tai geneettinen kategoria eikä sille ole tieteellistä pohjaa. Ihmisten välillä rotu on vain diskursiivinen kategoria. (Hall 2002, 55.) Fantasiamaailmassa voi kuitenkin olla rotuja, jotka vertautuvat ihmisiin ja jotka ovat selvästi biologisesti erilaisia. Fantasiakirjallisuus siis antaa uudenlaisia mahdollisuuksia tutkia ihmisyyden rajoja. Siinä voidaan tehdä meidän maailmassamme vain diskursiivisena olevat rajat konkreettisiksi fyysisiksi ja näin ollen vahvistaa niitä tai toisaalta kyseenalaistaa niitä.

Lisäksi fantasia kertoo aina osittain myös meidän maailmastamme, vaikka tapahtumat sijoittuisivatkin mielikuvitusmaailmaan (Sinisalo 2004, 23–24). Fantasiakirjallisuudessa voidaan esittää meidän maailmassamme piilevinä olevia mielikuvia ja ajatuksia todellisuutena. Fantasiakirjallisuudessa olevat toiseuden representaatiot voivat siis kuvata suhtautumistamme toiseuteen kärjistetysti. Kirjailija voi käyttää fantasiaa keinona korostaa meidän maailmassamme olemassa olevia eroja tuodakseen näkemyksensä esille. Tämä voi tapahtua myös kirjailijan tiedostamatta, koska hän elää tässä maailmassa, mikä väistämättä vaikuttaa hänen kirjoittamaansa kirjallisuuteen.

Kristeva sanoo teoksessaan *Muukalaisia itsellemme*, että kun tunnistaa muukalaisen itsestään, kykenee sen hyväksymään myös muissa (Kristeva 1992, 13). Tutkimuksen yhtenä kysymyksenä onkin, paljastaako fantasiakirjallisuus toiseuden kaikkien henkilöiden sisäiseksi ominaisuudeksi vai korostaako se ennemmin toiseuden rajoja. Jos muukalaisuus on vain hyvin toisenlaisten olentojen ominaisuus, vahvistaa se ennakkoluuloja muukalaisia kohtaan. Hypoteesini onkin, että fantasiakirjallisuudessa muukalaiset pysyvät muukalaisina. Heidät ajetaan pois, jotta idylli säilyy. Päähenkilö, joka tuntee itsensä erilliseksi ja muukalaiseksi, puolestaan löytää lopulta kodin, johon kuulla. Hän saattaa epäillä ryhmään kuulumistaan, mutta tajuaa lopulta yhteytensä muihin saman ryhmän jäseniin.

Minua kiinnostaa myös kaiken tämän suhde meidän todellisuuteemme. Onko fantasian maailma todellakin paljon mustavalkoisempi kuin meidän omamme? Onko muukalaisuus erilaista siellä kuin oikeassa maailmassa? Tutkimuksen lopuksi yritänkin vetää jonkinlaisen johtopäätöksen romaanin ja oikean maailman suhteesta ja antaa joitain syitä, miksi fantasia saattaa olla nykyään niin suosittua.

Tutkielma käsittelee Robin Hobbin *Tawny Man* -trilogian viimeistä osaa, *Fool's Fatea*, josta jatkossa käytetään myös merkintää FF. Tutkin sitä, ketkä tässä romaanissa ovat toisia, millaisina heidät esitetään ja miten heihin suhtaudutaan. Syvennyn myös

siihen millä fantasian keinoilla muukalaisuutta tuotetaan tai vähennetään tässä teoksessa. Käytän tutkimuksessani Sauli Santikon tekemän suomenkielisen käännöksen, *Narrin kohtalon*, suomennoksia useista yleisistä sanoista, koska se edesauttaa tekstin sujuvuutta ja luettavuutta. Henkilöiden nimet ovat alkuperäiskielisiä.

Tutkimuksen kohteena on Robin Hobb'n romaani, koska siinä suhtautuminen toiseuteen ei ole niin yksioikoista kuin monissa muissa fantasiateoksissa. Robin Hobbilla onkin ollut tarkoituksenaan kertoa uudella tavalla fantasialle tyypillisiä kliseitä (Hobb 2003). Hobb keskittyy paljon ihmisten välisiin suhteisiin ja niiden monimutkaisuuteen eikä jää vain hyvän ja pahan mustavalkoiselle akselille. Näkyvin poikkeus hyvin moniin muihin fantasiakirjoihin on ensimmäisen persoonan kertoja. Tällä kerronta mahdollistaa esimerkiksi taikuuden kuvaamisen hyvin henkisenä kokemuksena ja tunteina harrypottermaisen taikasauvan heiluttamisen ja sanojen lausumisen sijaan. Taikuutta hallitaan sisäisin keinoin eikä ulkoisilla välineillä. Hobb'n teokset ovat varsin moniulotteisia ja antavat paljon mahdollisuuksia tutkimiseen. Hänen teostensa kautta voisi käsitellä toiseutta myös suhteessa erilaisiin erikoisryhmiin kuten vammaisiin tai homoseksuaaleihin.

Vaikka tutkielma keskittyikin vain yhteen teokseen, pyrin antamaan myös näkökulmaa fantasiakirjallisuuden yleensä ottaen. Tämä on mahdollista siksi, että fantasia on genrekirjallisuutta. Teokset on siis kirjoitettu fantasiaksi, ja kirjailija on käyttänyt tietoisesti fantasialle tyypillisiä elementtejä. (Sisättö 2003, 5–6.) Robin Hobb tunnustaa myös itse käyttävänsä fantasian kliseitä teoksissaan (Hobb 2003). Näin kaikki fantasiaromaanit noudattavat samaa kaavaa ja yhdestä romaanista voi tehdä jonkinlaisia yleistyksiä myös muihin teoksiin. Tutkimuksessa mainitaan siis *Fool's Faten* yhtäläisyyksiä ja eroja muihin fantasiakirjoihin, tärkeimpänä fantasiakirjallisuuden klassikkoon, *Taru sormusten herraan*.

Tutkin toiseuden erilaisia representaatioita *Fool's Fatessa*. Oletan, että niistä muodostuu romaanin sisällä toiseuden diskurssi, josta voi vetää yleisiä johtopäätöksiä toiseudesta tässä teoksessa. Vaikka toiseuden muodot romaanissa olisivatkin erilaisia, kertovat ne yleistä sanomaa toiseudesta ja siihen suhtautumisesta. Käsitelen tutkielmassa toiseutta ryhmään kulumattomuuden kokemuksena, etnisenä ja kulttuurisena toiseutena sekä ihmisestä eroavien olentojen näkökulmasta. Pyrin keskittymään toiseuden ominaisuuksiin, jotka ovat fantasiakirjallisuudessa jotenkin tyypillisiä. Tällaisia ovat esimerkiksi taikuus, pahuus, oudot olennot ja kaukaiset, tuntemattomat kansat.

## 1.1. Aiempi tutkimus

Toiseuden näkökulmasta fantasiakirjallisuutta ei ole tutkittu juurikaan. Yleisin aihe fantasiakirjallisuuden tutkimuksessa Suomessa ovat käännökset. Toinen yleinen aihe on pahan ja hyvän vastakkainasettelu. Fantasiakirjallisuuden tutkimus Suomessa on keskittynyt lähinnä muutamaaan suosituimpaan teokseen kuten *Taru sormusten herraan*, Harry Potteriin ja Lewisin Narnia-kirjoihin.

Robin Hobbins romaaneista on tehty Suomessa vain yksi tutkimus aikaisemmin. Sanna Karppinen on tehnyt Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden oppiaineeseen pro gradun *FitzChivalryn ja Nigtheyesin Vaisto-kumppanuus: ihmisen ja suden suhde Robin Hobbins The Farseer-trilogiassa*. Hänkin mainitsee toiseuden tärkeäksi teemaksi teoksessa (Karppinen 2003, 7). Hänen tutkimuksensa kuitenkin on The Farseer -trilogiasta, kun itse keskityn sen jatko-osaan The Tawny Man -trilogiaan. Hän käsittelee toiseutta ihmisen ja suden suhteen kautta ja sen kautta miten romaanin henkilöt suhtautuvat Vaistoon<sup>1</sup>. Itse tutkin myös jonkin verran Vaistoa. Ihmisen ja suden suhdetta en käsittele juurikaan, koska The Farseer -trilogiassa ollut suhde, jota Karppinen tutki, on päättynyt ennen *Fool's Faten* tapahtumia. Olen jonkin verran vuoropuhelussa mainitun gradun kanssa, koska siinä esitetään kirjasarjan eri taikuuden muodoista tulkintoja, jotka tutkimani romaanin valossa eivät tunnu täysin pitävän paikkaansa.

Toiseutta puolestaan on tutkittu paljon kirjallisuudentutkimuksen saralla. Tunnetuin toiseutta tutkinut kirjallisuudentutkimuksen suuntaus on ehkä postkoloniaalisuus. Myös siinä, kuten omassanikin tutkimuksessa, tutkitaan ryhmien välisiä valtasuhteita ja sitä, miten toinen ryhmä esitetään kirjallisuudessa. Postkoloniaalinen tutkimus on kuitenkin hyvin vahvasti sitoutunut meidän maailmaamme ja sen historiaan. Siinä kirjallisuutta tutkitaan suhteessa siihen kolonialismiin, jota todella on ollut. (Said 1993, xiv, xxiv, 13.) Vaikka fantasialla onkin yhteys todelliseen maailmaan, se ei ole niin selkeä ja mutkaton kuin postkolonialistisessa tutkimuksessa edellytetään. Lisäksi imperialismia ei esiinny juurikaan fantasiakirjoissa. Niissä ei yleensä valloiteta muita maita vaan puolustetaan

---

<sup>1</sup> Alkuperäisessä tekstissä ”Wit”, joka tarkoittaa älyä, järkeä, aistia tai mieltä (Englanti-suomi suursanakirja 1990). Sauli Santikko on Robin Hobbins kirjoista tekemissä käännöksissään suomentanut sanan Vaistoksi, mikä kadottaa alkuperäiseen sanaan liittyvän älyllisyyden. Vaiston käyttäjiä kutsutaan alkuperäisessä tekstissä sanalla ”witted”, jonka Santikko on suomentanut vaistokkaaksi. Käytän sitä myös tässä tutkimuksessa. Vaisto tarkoittaa kykyä olla yhteydessä ympäröivään luontoon ja eläimiin. Tätä kykyä ei ole kaikilla ihmisillä, joten vaistokkaita on pelätty ja vainottu kautta aikojen.

omaa maata hyökkävältä pahalta. Niinpä postkolonialistinen tutkimus ei täysin sovellu tutkimukseni metodiksi.

Toiseuden ja muukalaisuuden käsitettä on sovellettu monenlaisiin tutkimusaiheisiin. Esimerkiksi vammaisuutta on tutkittu toiseuden kautta (esim. Matti Taajamon pro graduissa *Erilaisuuden toisenlainen hahmotelma*). Myös naisen ja miehen eroa on käsitelty usein toiseuden avulla Simone de Beauvoirin hengessä. Harvoja fantasiakirjoihin ja toiseuteen liittyviä tutkimuksia puolestaan on esimerkiksi Mari Heinosen tekemä pro gradu *Peikko kaupungissa: intertekstuaalinen luenta Johanna Sinisalon romaanista Ennen päivän laskua ei voi*. Siinä kuitenkin keskitytään toiseudesta puhuttaessa yhtä paljon vähemmistöryhmien kuin fantasiaolentojen toiseuteen. Siinä tutkitussa teoksessa yhteys meidän maailmaamme on vahvempi kuin tässä tutkielmassa aineistona käytetyssä romaanissa.

## 1.2. Kirjailija ja aineisto

Robin Hobb on yksi yhdysvaltalaisen kirjailijan Margaret Ogdenin salanimistä, joilla hän kirjoittaa. Toinen hänen pseudonyyminsä on Megan Lindholm. Hän kirjoittaa kummallakin nimellä fantasiaa, mutta eri tyyleillä ja eri fantasian alalajia. (Hobb 2010a.) Margaret Ogden on syntynyt vuonna 1952 Kaliforniassa, Yhdysvalloissa (Ahonen 2003, 73; Hobb 2010b). Suuren osan nuoruudestaan hän kuitenkin eli Alaskassa, minkä katsotaan vaikuttaneen hänen teoksiinsa (Dickinson & Wands 2010). Hän on kirjoittanut pienestä pitäen ja on tällä hetkellä päätoiminen kirjailija. Ogden on naimissa ja neljän lapsen äiti. (Ahonen 2003, 73.) Nykyään hän asuu perheineen Washingtonin osavaltiossa (Ahonen 2003, 73; Hobb 2010b).

Hobbin fantasiasarjoissa luodaan elävämpi yhteiskunta kuin monissa muissa fantasiateoksissa. Se antaa lukijalle läsnäolon ja realismin vaikutelman. (Ahonen 2003, 73.) Tämä saattaa olla yksi syy Robin Hobbin teosten suosioon. *Fool's Fate* oli esimerkiksi useita viikkoja Sunday Timesin bestseller-listalla (Dickinson & Wands 2010). Robin Hobbina Ogden on julkaissut tähän mennessä neljä trilogiaa, joista tutkimani Tawny Man on kolmas. Nämä kaikki teokset sijoittuvat samaan fantasiamaailmaan. Kahdessa trilogiassa, joista toinen on tämän tutkimuksen aiheena, on päähenkilönä Fitz. Hobbin trilogioista on suomennettu vain juuri nuo kaksi Fitzin keskittävää: *The Farseer* nimellä Näkijöiden taru ja *The Tawny Man* nimellä Lordi Kultainen.



The Tawny Man on jatkoa The Farseer -trilogialle ja tapahtuu noin 15 vuotta sen jälkeen. *Fool's Fate* päättää kahden trilogian mittaisen tarinan. Valitsin juuri tämän trilogian viimeisen osan tutkittavaksi, koska siinä päättyy Fitzin tarina, ja hän saavuttaa kaiken minkä on elämässään halunnut. Se myös päättää kummankin trilogian taustalla olleen tarinan pahuudesta, joka haluaisi hallita maailmaa. Lisäksi tässä romaanissa ollaan tekemisissä eniten toiseuden edustajien, kuten kaukosaarelaisten ja lohikäärmeiden, kanssa.

The Farseer ja The Tawny Man -trilogioiden päähenkilö ja minäkertoja on FitzChivalry, Farseer-kuningassuvun avioton lapsi. Ensimmäisen persoonan kertoja tuo romaaneihin realistisen ja uskottavan silminnäkiätodistuksen näkökulman. Toisaalta Alan Palmerin mukaan ensimmäisen persoonan kertoja voi olla subjektiivisuudessaan epäluotettava, sillä alitajuiset motivaatiot ovat arkipäiväämme (Palmer 2004, 125). Tämä tulee esiin myös Fitzin kerronnassa. Esimerkiksi hänen tulkintansa muiden toiminnasta eivät välttämättä ole aina uskottavia lukijan näkökulmasta.

Fitzin identiteettiä ja elämää määrittää myös hänen kykynsä kahteen erilaiseen taikuuden muotoon. Vaistolla voi olla yhteydessä ympäröivään maailmaan. Sillä voi esimerkiksi puhua eläimille ja vaistota ympärillään olevat elävät olennot. (FF, 5, 531–532.) Tämä taikuus on halveksittua ja pelättyä. Sen käyttäjiä on kautta aikojen vainottu Kuudessa herttuakunnassa (Six Duchies), johon tarina sijoittuu. The Tawny Man -trilogiassa kuningatar Kettricken yrittää tehdä siitä vihdoinkin hyväksytyä eikä salli enää vaistokkaiden (Witted) tappamista tai syrjimistä. Toinen Fitzin osaama taikuus on Taito (Skill)<sup>2</sup>. Se on kuningassuvussa siirtyvä kunnioitettu taikuus, jota osaavat käyttää vain harvat. Taidolla voi keskustella ajatusten välityksellä muiden Taitoa osaavien kanssa. Sillä voi myös vaikuttaa kaikkiin ihmisiin, joilla on vähäinenkin kyky Taitoon. Sen käyttäminen on vaikeampaa kuin Vaiston, ja jos sitä käyttää osaamattomasti, elämä saattaa olla vaarassa. Tieto Taidon kaikista ominaisuuksista on kadonnut aikojen saatossa. Vaiston osaaminen on sen sijaan kulkenut suullisena perimätietona eteenpäin.

The Farseer -trilogia käsittelee Fitzin nuoruutta. Fitz on prinssi Chivalryn<sup>3</sup> avioton lapsi. Prinssi joutui luopumaan paikastaan perimysjärjestyksessä, kun Fitzin olemassa olo tuli julkisuuteen. Fitz lähetettiin kuninkaan hoviin hänen ollessa nuori poika. Vaikka

<sup>2</sup> Alkuperäisessä tekstissä ”Skill”, mikä tarkoittaa taitoa, kyvykkyyttä tai kätevyyttä (*Englanti–suomi suursanakirja* 1990). Santikon suomennos on varsin lähellä ja viestittää suunnilleen samat asiat kuin alkuperäisenkin sana.

<sup>3</sup> Kuudessa herttuakunnassa on tapana nimetä lapset, ainakin kaikkien ylhäisten sukujen lapset, adjektiiveilla tai substantiiveilla, jotka kuvaavat jotain lapselta odotettavaa piirrettä. Chivalry esimerkiksi viittaa urheuteen ja ritarillisuuteen.

hän ei virallisesti kuulu kuningassukuun, on hänellä oma erityinen paikkansa sen palveluksessa. Aluksi hän toimi tallipoikana, ja hänestä piti huolta tallimestari Burrich. Pian hän alkoi kuitenkin saada salassa yöllä opetusta salamurhaamisesta. Hänestä tuli kuninkaan salamurhaaja. Valtakamppailuiden tiimellyksessä hänet tuomittiin Vaiston käytöstä ja määrättiin teloitettavaksi. The Farseer -trilogian lopussa hän on irtaantunut vanhoista velvollisuuksistaan lähes kaikkien luullessa häntä kuolleeksi ja asettunut asumaan syrjäiseen mökkiin sutensa kanssa. (Hobb 1996; Hobb 1997; Hobb 1998.)

The Tawny Man -trilogiassa Fitz on palannut lapsuutensa linnaan, Buckkeeppiin, koska kuningassuku tarvitsee jälleen hänen palveluksiaan. Häntä tarvitaan opettamaan nuorelle prinssille Taitoa. Fitz on viimeinen elossa oleva ihminen, joka on saanut opetusta sen käyttämisessä. Lisäksi hän toimii yhä salamurhaajana ja vakoilijana auttaessaan kuningataria. Lähes kaikki luulevat Fitzin kuolleen, joten Fitz joutuu palaamaan linnaan valeasussa tavallisena sotilaana, Tom Badgerlockina. Niihin harvoin, jotka tietävät Fitzin todellisen identiteetin, kuuluvat kuningatar, prinssi sekä kuningattaren neuvonantaja Chade, joka on myös Fitzin vanha opettaja. Paljastumisen pelossa Fitzin pitää koko ajan varjella todellista identiteettiään ja pitää yllä rooliaan. Hän elää omaa elämäänsä vain piilossa linnan seinien välissä.

Kuuden herttuakunnan prinssiä, Dutifulia, ollaan naittamassa Kaukosaarten (Out Islands)<sup>4</sup> naršeskan (Narcheska) kanssa poliittisista syistä. Kaukosaarelaiset ovat kautta aikojen hyökkäilleet Kuuden herttuakunnan rannoille ja ryöstäneet laivoja. Sen toivotaan loppuvan, kun nämä kaksi kansaa liittyvät toisiinsa avioliiton sitein. Naršeska Elliania kuitenkin suostuu naimaan prinssin vasta, kun tämä on tappanut tarujen mukaan Kaukosaarilla jään alla nukkuvan lohikäärmeen, Icefyren.

*Fool's Fate* -romaani keskittyy matkaan Kaukosaarille tappamaan lohikäärmettä sekä Kaukosaarten tapahtumiin. Kun Kuuden herttuakunnan retkue on Aslevjalin saarella, missä lohikäärmeen huhutaan olevan, alkaa vähitellen selvitä, että kaiken takana onkin Pale Woman. Hän on ohjannut asioita haluamaansa suuntaan ja kiristänyt Ellianianin klaanin tuomaan prinssin tappamaan lohikäärmeen. Selviää myös, että hän oli The Farseer -trilogiassa olleen Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten välisen sodan takana.

---

<sup>4</sup> Alkuperäisessä tekstissä Out Islands. 'Out' on monimerkityksinen sana. Se merkitsee esimerkiksi ulkoa, poissa, kielletty ja lopussa (*Englanti-suomi suursanakirja* 1990). Tämä korostaa kaukosaarelaisten ja herttuakuntalaisten välistä rajaa. Kaukosaarelaiset ovat heidän silmissään ulkopuolisia. Santikon käännös "Kaukosaaret" kertovat enemmän fyysisestä kuin henkisestä etäisyydestä ja rajanvetämisestä. Kaukosaarelaisiin puolestaan viitataan teoksessa sanalla "Outislanders".

Pale Woman on Valkoinen profeetta (White Prophet) samoin kuin Fitzin ystävä Fool. Valkoinen profeetta voi nähdä tulevaisuuteen ja yrittää toteuttaa Mullistajansa (Catalyst)<sup>5</sup> avulla haluamansa tulevaisuuden. Mullistaja on henkilö, joka voi vaikuttaa suuresti tulevaisuuden kulkuun ja jota Valkoinen profeetta ohjaa saadakseen haluamansa tulevaisuuden toteutumaan. Fitz on Foolin Mullistaja. Hyvän ja pahan taistelu romaanissa kulminoituu siihen, saako Pale Woman vai Fool toteutettua haluamansa tulevaisuuden. Fool haluaisi palauttaa lohikäärmeet maailmaan, kun taas Pale Woman haluaisi tuhota ne kokonaan.

Lopuksi Icefyre saadaan vapautettua Kaukosaarelaisten ja Kuuden herttuakunnan väen yhteistyöllä. Paikalle lentää tällöin lohikäärmenaaras Tintaglia, joka on ahdistellut Fitzia Taidon avulla koko romaanin ajan, jotta tämä paljastaisi Icefyren sijainnin. Tintaglia uskoi olevansa maailman viimeinen lohikäärme ja kaipasi kovasti toista lohikäärmettä paritellakseen tämän kanssa, etteivät lohikäärmeet kuolisi sukupuuttoon.

Pale Woman on kuitenkin tehnyt omaa lohikäärmettään kivistä, joka imee sisäänsä ihmisten muistoja ja tarpeeksi niitä saatuaan herää eloon. Lohikäärmeet ja ihmiset saavat yhdessä tuhottua kivilohikäärmeen, jolloin muistot palaavat ihmisille, joilta ne oli viety. Muistottomat, ahjotut (forged)<sup>6</sup>, ihmiset olivat toimineet Pale Womanin palvelijoina, joten hän menettää sotaväkinsä ja voimansa muistojen palauduttua.

Prinssi saattueineen palaa kotimaahansa voittajina mukanaan lupaus tulevasta avioliitosta. Fitzin elossa oleminen paljastuu niille ihmisille, jotka hänestä joskus ovat eniten välittäneet, vaikkakaan ei hänen omasta tahdostaan. Fitz saa romaanin lopussa omakseen ensirakkautensa, Mollyn, johon hän rakastui jo *The Farseer* -trilogiassa.

---

<sup>5</sup> Alkuperäisessä tekstissä ”Catalyst” eli katalysaattori tai katalyytti (*Englantilais-suomalainen suursanakirja* 1973). Alkuperäinen sana korostaa henkilön roolia tapahtumien aloittajana. Suomennos sen sijaan korostaa muutoksen suuruutta ja täyden uuden suunnan löytymistä.

<sup>6</sup> Alkuperäisessä tekstissä ”forged”. ’Forge’ tarkoittaa pajaa, ahjoa, muokata, takoa ja väärentää (*Englanti-suomi suursanakirja* 1990). Ahjottuja tavattiin ensimmäisen kerran Ahjo (Forge) nimisessä kylässä, mistä ahjotut saivat nimensä. Ahjotut eivät välitä enää ollenkaan muista ihmisistä. He kykenevät ajattelemaan vain omia halujaan ja ovat valmiita tekemään mitä tahansa toteuttaakseen ne. He ovat kadottaneet kaiken inhimillisyytensä. (FF, 281.) Englanninkielisestä sanasta välittyy se, että ihmisiä on jotenkin muokattu, jotta heistä on tullut tuollaisia.

## 2. Teoria

### 2.1. Fantasia ja fantasiakirjallisuus

#### 2.1.1. Fantasiakirjallisuuden määritelmä

Fantasiakirjallisuuden syntymisen ajankohdasta on hyvin monenlaisia näkemyksiä. Sisättö sanoo, että fantasia lajityyppinä syntyi, kun tarinat erkanivat uskonnollisesta merkityksestään. Tällöin fantasiakirjallisuuden voitaisiin katsoa alkaneen keskiajan jälkeen tai jopa aikaisemmin. Fantasialla onkin yhteys kansanperinteisiin ja myytteihin. (Sisättö 2003, 113.) Hirsjärvi puolestaan esittää, että lähes kaikki kirjallisuus kautta aikojen on ollut luonteeltaan fantasiaa. Vain realistinen kirjallisuus, joka syntyi vasta 1800-luvulla, tekee tästä poikkeuksen. (Hirsjärvi 2006, 113–114.) Tämä johtuu siitä, että yliluonnolliset tapahtumat olivat keskeisiä ennen valistuksen aikaa julkaistussa kirjallisuudessa (Bengtsson 2001, 335).

Moderni fantasiakirjallisuus erosi muusta kirjallisuudesta 1800-luvulla (Jackson 1989, 4). Sisättön mukaan fantasiakirjallisuus muodostui tällöin realististen teosten ja tieteellisen maailmankuvan vastapainoksi (Sisättö 2006, 11). Fantasiakirjallisuus, sellaisena lajityyppinä kuin se nykyään tunnetaan Suomessa, syntyi paljolti J.R.R. Tolkienin *Taru sormusten herran* jälkeen ja sitä heijastaen. Myös nykyisen fantasiakirjallisuuden käsitteen määrittelyssä Tolkienilla oli osansa. (Hirsjärvi 2006, 114.)

Toinen kiistelty asia on se, minkälaisia kirjoja fantasiagenre itse asiassa sisältää. Suomessa fantasiakirjallisuus-termi sisältää yleensä kaiken kirjallisuuden, jossa on yliluonnollisia elementtejä (Hirsjärvi 2006, 106–107). Esimerkiksi Hosiaisluoma määrittelee *Kirjallisuuden sanakirjassa* fantasiakirjallisuuden näin: ”Yliluonnollista, sadunomaista tai tuonpuoleista käsittelevä - ei kuitenkaan uskonnollinen - kirjallisuus, joka kertoo arkikokemuksesta ja järkeä noudattamattomista mystisistä ja maagisista tapahtumista.” Hän sisällyttää fantasiakirjallisuuteen niin science fictionia ennakoineen Jules Vernen kuin goottilaiset kauhutarinat. Hän laskee mukaan myös teokset, jotka jättävät epävarmaksi tekstin todellisuuden, esimerkiksi jättämällä lukijan päätettäväksi onko kyseessä mielisairaan ihmisen tajunnan kuvaus vai ovatko tapahtumat totta. (Hosiaisluoma 2003, 238.)

Tällaisen viimeksi mainitun tyyppin Todorov määrittelee teoksessaan *The Fantastic. A Structural Approach to a Literature Genre* nimikkeeseen "fantastic" alle (Todorov 1993, 25). Muita fantasian luokkia ovat hänen mukaansa "uncanny" ja "marvelous". Oudossa (uncanny) kirjallisuudessa fantastiset elementit selitetään lopuksi. Ihmeellisessä (marvelous) puolestaan käy selväksi, että niille ei tule löytymään selitystä. Fantastinen (fantastic) onkin näiden kahden välissä, epävarmuudessa voidaanko selitys löytää vai ei. (Todorov 1993, 41.) Todorov keskittyy teoksessaan lähinnä fantastisen kirjallisuuden kuvailuun, mutta osa hänen teorioistaan tuntuisi soveltuvan myös moderniin fantasiakirjallisuuteen, joka kuuluu Todorovin mukaan luokkaan "marvelous".

Tolkien puolestaan rajaa genren paljon tiukemmin. Hän tosin ei käytä sanaa fantasia vaan puhuu satu-sanan (fairytale) määritelmästä. Määritellessään sitä, hän kuitenkin itse asiassa määrittelee fantasiakirjallisuuden käsitettä, joka meille on tullut tutuksi. Hän erottaa saduista matkakertomukset, kuten *Gulliverin retket*, tarinat, joissa luonnollinen selitys on mahdollinen, sekä eläinsadut eli faabelit. (Tolkien 2002, 28–31.)

Tolkien käyttää sekundaarisen maailman käsitettä fantasiamaailmoista, jotka ovat täysin erillisiä meidän maailmastamme eli primaarisesta maailmasta. Tolkienin mielestä näiden sekundaaristen maailmojen tulee olla sisällöltään koherentteja ja uskottavia tarinan sisällä. Fantasiamaailman tarkka luominen ja sisäinen johdonmukaisuus ovat tärkeitä, jotta lukija voi uskoa maailmaan lukiessaan. (Tolkien 2002, 68, 55.) Rosemary Jackson on erimieltä tästä. Hänen mielestään fantasian ominaisuus on juuri se, että sillä voi luoda maailmoja, joissa ei ole mitään järkeä. Fantasiamaailmojen tulisi päinvastoin olla viljejä kuvitelmia. (Jackson 1981, 2.)

Todorov ja Jackson edustavatkin eri koulukuntaa kuin Tolkien. Tolkien kuuluu anglosaksiseen koulukuntaan, joka keskittyy englanninkielisen populaarin fantasiakirjallisuuden tutkimukseen. Englanninkielessä termi "fantastic" tarkoittaa kaikkea yliluonnollisia elementtejä sisältävää kirjallisuutta. "Fantasy" puolestaan tarkoittaa tiettyä rajattua kirjallisuuden lajia, joka noudattaa Tolkienin määritelmää ja jota anglosaksinen koulukunta tutkii. (Hirsjärvi 106–107.) Todorov ja Jackson edustavat sen sijaan romaanista koulukuntaa, joka tutkii maagista realismia, jossa fantastiset elementit sekoittuvat meidän todellisuuteemme (Sisättö 2006, 12).

Fantasiakirjallisuus määritellään suomessa kattamaan kaikki yliluonnollista kuvaava kirjallisuus luultavasti sen takia, että termi saisi enemmän uskottavuutta kirjallisuudentutkimuksessa. Fantasiaa ei ole otettu vakavasti siksi, että se kuuluu

populaarikulttuuriin ja sitä pidetään lapsille suunnattuna. Esimerkiksi *Ihmeen tuntua. Näkökulmia lasten- ja nuortenkirjallisuutteen* esipuheessa sanotaan näin: ”Kotimainen fantasiakirjallisuus on suunnattu lähinnä lapsille ja nuorille. Aikuisille kirjoitettu on harvinaisuus. Fantasiakirjallisuuden ja realistisen kirjallisuuden välille rakennetaan helposti suurta kuilua, vaikka pohjimmiltaan kaikki fiktio on sepitettä ja laajasti ajateltuna fantasiaa.” (Leinonen & Loivamaa 2006, 6–8.) Näin sanottaessa pyritään purkamaan ero näiden kahden eri kirjallisuuden lajin välillä. Tällä yritetään tehdä fantasiasta yhtä uskottava ja aikuisille sopiva kirjallisuuden laji kuin realistinen kirjallisuus on. Tolkienin tiedosti, että satuja (termi, jota hän käytti määrittelemästään fantasiaa vastaavasta genrestä) pidettiin lastenkirjallisuutena. Hänen mielestään näin ei olisi pitänyt olla. (Tolkien 2002, 61.) Myös aikuisten pitäisi lukea satuja yhtenä kirjallisuuden haarana muiden joukossa (Tolkien 2002, 65).

Tässä tutkielmassa fantasia- ja fantasiakirjallisuus-termeillä tarkoitetaan Tolkienin hengessä tehtyä kirjallisuutta. Yleensä ottaen ylikuonnollisia elementtejä sisältävästä kirjallisuudesta käytetään nimitystä ”fantastinen kirjallisuus”. Lisäksi tutkielmassa keskitytään fantasiakirjallisuuteen, jossa on suljettu sekundaarinen maailma, sillä Hobbin kirjoissa ei ole suoraa yhteyttä primaariseen maailmaan. Tällaista fantasiaa, jossa on vain sekundaarinen maailma, kutsutaan myös korkeaksi fantasiaksi. Matalaksi fantasiaksi kutsutaan puolestaan teoksia, joissa on vain primaarinen maailma. (Ihonen 2001, 136–137.)

Rajatumpaa fantasiakirjallisuuden määritelmää voi hakea Arthur Asa Bergerin genreteoriasta. Hän luo kirjoissaan *Popular Culture Genres. Theories and Texts* ja *Narratives in Popular Culture, Media, and Everyday Life* puitteet nykyisten populaarikulttuurin genrejen määrittelemiseen. Jokaisella genrellä on hänen mukaansa omat konventionsa, joita genreä edustavat teokset noudattavat. Näitä genrelle tyypillisiä ominaisuuksia ovat aika, paikka, sankari, sankaritar, vihollinen, juoni, teema, puvut, liikkumisvälineet ja aseet. (Berger 1997, 126, Berger 1992, 31.) Näiden välineiden kautta voidaan määritellä myös fantasiakirjallisuus. Tosin tälläkin metodilla nousee ongelmaksi, mitkä termit kuvaavat genreä ja mitkä sen alalajeja. Edellä mainitut piirteet, joita Berger kutsuu semioottisiksi merkitsijöiksi, luovat kaavan (formula). (Berger 1992, 32.) Yksi genre saattaa sisältää monia eri alagenrejä, joilla on omat kaavansa (Berger 1992, 45).

Tässä tutkimuksessa fantasiakirjallisuus on yksi fantastisen alagenre, jolla on oma suhteellisen tarkka kaavansa. Sinisalo puolestaan määrittelee fantasian hyvin laajaksi

genreksi, jolla on monituisia alalajeja, mukaan lukien esimerkiksi sci-fi. Nämä alalajitkin puolestaan risteävät ja luovat uusia genrejä. (Sinisalo 2004, 11, 13.) Fantasiakirjallisuus voidaan kuitenkin määritellä omaksi genrekseen, jolle on tyypillistä keskiaikaa muistuttava maailma, taikuus ja pahan voittaminen.

Berger asettaa kategorisointisysteemille kaksi vaatimusta: luokittelun pitää olla kaiken kattava ja luokkien pitää olla toisensa pois sulkevia (Berger 1992, 45). Sinisalon fantasian määritelmä on ehkä turhan laaja, mutta silti se esittää tärkeän asian: genret ovat osin päällekkäisiä. Täysin poissulkevaa luokkajärjestelmää taiteelle on mahdotonta rakentaa. Silti genrejen määrittely on tärkeää, koska luokittelu on osa ihmisluontoa. Kategorisointi mahdollistaa järjestyksen tekemisen kaaokseen. Järjestys puolestaan auttaa käsittelemään asiat ja toimimaan tehokkaammin niiden kanssa. (Berger 1992, 45–46.)

Luokitukset myös muokkaavat odotuksiamme. Ne mahdollistavat samantyyppisten tekstien vertailun keskenään. (Berger 1992, xiii.) Bergerin mukaan kirjoittaminen teksteistä kiinnittämättä huomiota niiden genreen, onkin liian kapeaa (Berger 1992, xii). Koska genren sisällä kirjoilla on yhteiset piirteet, noudattavat ne tiettyjä samoja kaavoja. Fantasiaromaanit on kirjoitettu fantasiaksi eli kirjailija on käyttänyt lajityypille ominaisia kerrontatapoja, henkilöitä, juonirakenteita ja maailmoja (Sisättö 2003, 5–6). Tämän takia yhden fantasiaromaanin analyysissä ilmi tulleet asiat ovat jossain määrin yleistettävissä myös muihin fantasiakirjoihin.

### **2.1.2. Fantasiakirjallisuuden tyypilliset piirteet**

Sisättö määrittelee fantasiakirjallisuuden tämän tutkielman tavoin suppeana genrenä ja nimittää kaiken fantastisen kirjallisuuden sisältävää genreä ”megafantasiakirjallisuudeksi”. Hän kuvaa termillä ”moderni fantasiakirjallisuus” Tolkienista lähtöisin olevaa suuntausta. (Sisättö 2006, 9, 11.) Sisättö ja Bengtsson kuvailevat teksteissään fantasiakirjallisuuden tyypillisiä piirteitä. Bergerin kategorioiden mukaan jaoteltuna nämä piirteet olisivat seuraavanlaisia. Paikkana on tyypillisesti keskiaikaista Eurooppaa muistuttava ympäristö. Vihollinen on rauhanomaista yhteisöä ulkoapäin uhkaava paha maaginen voima tai hirviö. Sankari puolestaan on yhteisön joukosta nouseva henkilö, joka voittaa uhkaavan pahan voiman. (Sisättö 2006, 15.) Hän on usein jollain tapaa erilainen tai ulkopuolinen. Hän saattaa olla väheksyty, syrjitty, vähäpätöinen tai fyysisesti pieni (Bengtsson 2001, 335). Sankarilla on seuranaan

kumppaneita, jotka voivat olla fantasiamaailman eri kansojen tai rotujen edustajia. Vähintään yhdellä henkilöllä on yliluonnollisia voimia. (Sisättö 2006, 17.) Sankarin auttajilla ja vastustajilla on usein voimia, joita sankarilla ei ole (Bengtsson 2001, 336). Teemana on tyypillisesti hyvän ja pahan taistelu. Tarinan tyypillinen muoto on matka, joka kuljetaan läpi fantasiamaailman ja jonka aikana sankari kohtaa vihollisia ja auttajia. Yleinen juoni on, että sankarin on pelastettava yhteisönsä uhkaavalta pahalta löytämällä taikaesine tai voittamalla muuten yliluonnollinen vihollinen. (Sisättö 2006, 17.) Päähenkilön on yleensä tunkeuduttava pahuuden valtakuntaan, josta hän kuitenkin selviytyy voittajana löytämiensä voimien ja avustajiensa ansiosta. Sankarin toiminta on ratkaiseva maailman säilymisen kannalta. Hänen tekonsa muuttavat fantasiamaailman paremmaksi, minkä takia taikuuden voimat voivat lähteä maailmasta pois. (Bengtsson 2001, 336.) Loppu on siis onnellinen, mutta samalla sitä varjostaa haikeus (Bengtsson 2001, 336; Sisättö 2006, 17). Olennaista fantasiakirjallisuudessa on, että yliluonnollinen ei voi olla rajatonta. Jokaisella maagisella tai yliluonnollisella ilmentymällä on vastavoimansa, jonka avulla se voidaan torjua. Tämä luo tarinaan jännitteitä ja muokkaa juonen kulun. (Sisättö 2006, 15.)

Fantasiakirjallisuus on siis varsin selkeä genre, joka eroaa muista yliluonnollisia tapahtumia sisältävistä kirjallisuuden lajeista. Se eroaa selkeästi sci-fistä ajan ja paikan suhteen. Lisäksi sci-fissä pyritään tyypillisesti selittämään kaikki tieteellisesti, kun taas fantasiassa voi olla selittämättömiä yliluonnollisia elementtejä. Sci-fin maailma on yleensä myös teoreettisesti mahdollinen. (Sisättö 2006, 12.) Kauhukirjallisuudesta fantasia eroaa siten, että yliluonnollinen voi olla siinä myös ystävällistä (Sisättö 2003, 5-6). Kauhussa toiseus jää aina oudoksi ja pelottavaksi. Fantasiakirjallisuudessa puolestaan siihen voi saada yhteyden ja sen kanssa voi tulla toimeen. Saduista fantasia eroaa siinä, että ajan ja paikan käsittely on täsmällisempää. Myös taikuuden logiikka on fantasiassa selvempi. (Ihonen 2001, 137.) Fantasian ja satujen juonirakenteet ja osa tapahtumista ovat kuitenkin lähellä toisiaan, joten myös satujen tutkimukseen pohjautuvia teorioita on mahdollista käyttää. Tässä tutkimuksessa käytetäänkin hyväksi myös Bruno Bettelheimin teoksessaan *Satujen lumous – merkitys ja arvo* (1984) tekemää psykoanalyttista tutkimusta saduista.

Todorov määrittelee fantastiseksi kirjallisuudeksi (fantastic literature, alun perin littérature fantastique) kutsumansa genren tiettyjen yliluonnollisten piirteiden kautta. Vaikka hän tarkoittaa genrellä kirjallisuutta, jossa jää epäselväksi ovatko tapahtumat luonnollisia vai yliluonnollisia, sopivat nämä piirteet myös fantasiakirjallisuuteen ja



tukimaani romaaniin. Toki nämä teemat voivat olla vielä kärjistetympiä genressä, jota Todorov alun perin tarkoitti.

Tällaisia piirteitä ovat pan-determinismi, subjektin ja objektin rajan katoaminen sekä ajan ja paikan muuttuminen (Todorov 1993, 120). Kun tapahtumille ja asioille etsitään perimmäistä syytä, joudutaan lopulta turvautumaan yliluonnolliseen. Tästä seuraa pan-determinismi: kaikelle on olemassa syy, vaikka sen sitten täytyisi olla yliluonnollinen. (Todorov 1993, 110.) Koska kaikki on olemassa jostain syystä, jokaisella teolla, sanalla, paikalla ja asialla on merkitystä, ja jokainen olento tarkoittaa jotakin. (Todorov 1993, 112, 113.) Tämä tarkoittaa jonkinlaista uskoa kohtaloon. Myös ennustamalla kaikkien syy-seuraussuhteiden näkeminen liittyy tähän.

Toinen fantastisen piirre on mielen ja materian välisen rajan katoaminen. Tällöin subjektin ja objektin raja katoaa, eikä katsojan ja objektin välillä ole eroa (Todorov 1993, 116–117). Pan-determinismi johtaa siihen syvimmällä tasollaan, sillä silloin ei ole olemassa enää fyysisiä asioita ilman mieltä ja tarkoitusta. Myös fantastiselle tyypillinen metamorfoosi kertoo tuon rajan romahtamisesta. (Todorov 1993, 114.) Tämä rajan katoaminen voi näkyä esimerkiksi ajatusten lukemisena ja toisen olennon pään sisälle menemisenä.

Edellä mainitut ovat fantastisen teemoja, joihin aikuinen ihminen ei usko todellisessa maailmassa (Todorov 1993, 114–116). Lapset ja huumeiden vaikutuksen alaiset puolestaan voivat kokea maailman erilaisena. Heidän maailmankuvassaan edellä mainitut teemat voivat olla todellisia. He eivät esimerkiksi koe eroa itsensä ja maailman välillä. (Todorov 1993, 118.) Todorov nostaa kielen tärkeimmäksi asiaksi, joka muodostaa eron näiden ihmisryhmien ja normaalien aikuisten maailmankuvien välillä. Kielen avulla erotamme itsemme muista, tämän päivän huomisesta ja tämän paikan toisesta. Kieli on aikuisen tapa järjestää ja luokitella asiat. (Todorov 1993, 145.)

Todorov väittää, että fantastinen kirjallisuus esittää maailman sellaisena kuin lapset tai huumeiden vaikutusten alaisena olevat kokevat sen, koska realistisessa kirjallisuudessa ei olisi soveliasta esittää näitä asioita (Todorov 1993, 158–159). Toisena, nykyään käytetympänä, syynä hän pitää sitä, kuinka yliluonnollinen elementti on hyvin toimiva kerronnan kannalta. Tuollainen elementti vie kerrontaa nopeammin ja tehokkaammin eteenpäin kuin mikään realistinen tapa. (Todorov 1993, 165.) Hän nostaa tärkeimmäksi syyksi fantastisen olemassa oloon sen kyvyn rikkoa sääntöjä: ”Whether it is in social life or in narrative, the intervention of the supernatural element always

constitutes a break in the system of pre-established rules, and in doing so finds its justification.” (Todorov 1993, 166.)

### 2.1.3. *Fool's Faten* paikka fantasiagenressä

*Fool's Fate* on selkeästi fantasiaa, sillä se noudattaa fantasian konventioita. Siinä on toinen meidän maailmastamme erillinen maailma, joka on kehitystasoltaan keskiaikaa vastaava. Tuossa maailmassa on meidän maailmallemme vieraita kykyjä ja olentoja, kuten lohikäärmeitä, joiden olemassa oloa ei selitetä mitenkään. Fitz on sankari, joka on syrjitty ja joutuu pitämään identiteettinsä salattuna. Hänellä on apulaisia, joilla on yliluonnollisia voimia. Thick on häntä voimakkaampi Taidossa, Web puolestaan Vaistossa. Fool pystyy profeettana näkemään tulevaisuuden. Fantasialle tyypillisesti tarina keskittyy matkaan. Sen aikana päähenkilö kasvaa henkisesti auttajiensa tuella. Viisas tietäjähahmo tässä romaanissa on Web, joka opettaa Fitzille Vaistoa ja samalla jotain Fitzin todellisesta identiteetistä. Tarinassa on uhkaava vihollinen, Pale Woman, jonka valtakuntaan Fitz lopulta joutuu. Fitz on tarinan sankari, jonka rooli Pale Womanin voittamisessa on oleellinen. Lopuksi maailma muuttuu, sillä lohikäärmeet palaavat maailmaan. Osa taikuuden voimista puolestaan katoaa tämän jälkeen, sillä Valkoiset profeetat jättävät Kuuden herttuakunnan

Vaikka Robin Hobbin romaanit noudattavat fantasian konventioita, ne myös poikkeavat monilla tavoin kaikkein geneerisimmistä fantasiateoksista. Toisin kuin kaavamaisimmissa fantasiaromaaneissa Fitz tietää alkuperänsä alusta asti. Hän on kruununperillisen avioton lapsi, jolla ei ole mahdollisuutta valtaistuimelle. The Farseer trilogiassa Fitzin aikuistuminen ei tapahdu tyypillisessä etsintä- tai pakomatkan aikana, vaan hänen opiskellessaan salamurhaajaksi ja perehtyessään hovijuonitteluihin. (Bengtsson 2001, 337.) The Farseer ja The Tawny Man -trilogiat ovatkin enemmän poliittiseen peliin ja juonitteluun keskittyviä kuin suurin osa fantasiakirjoista. Lisäksi Fitzin velvollisuus on palvella kuningassukua. Hän toimii varjoissa salamurhaajana ja vakoilijana. Tämä poikkeaa perinteisistä fantasiakirjoista, joissa sankarit ovat usein orpoja ja itsenäisiä. Heillä ei ole yleensä mitään velvollisuuksia tai vastuuta, eikä kukaan määrää heitä. He voivat näin ollen toimia avoimesti omana itsenään. Asemansa takia Fitz ei kuitenkaan voi olla avoimesti sankari eikä pääse edes mukaan kaikkiin keskeisiin tapahtumiin.

Päähenkilönä ei ole enää The Tawny Man -trilogiassa teinipoika, kuten yleensä fantasiassa. Tämä tuo romaaniin fantasialle epätavallisen näkökulman: kokenut, väsynyt, vanha mies. Se mahdollistaa fantasialle epätyyppillisten asioiden, kuten isyyden, käsittelyn. Yleensä fantasiassa henkilöt ovat orpoja ja näin ollen vapaita perhesiteistä. Edellisessä trilogiassa tällainen vapautuminen tapahtuikin, mutta tässä Fitz on jälleen sitoutunut Farseer-suvun palvelijaksi ja hänellä on myös ottopoikansa kaupungissa. Fitz kuvailee myös sitä, kuinka hänellä ei ole enää nuoruuden innokkuutta, odotusta ja halua päästä ulkomaille ja nähdä maailmaa. (FF, 38, FF, 104.) Fantasiakirjoissa päähenkilöinä olevat nuoret pojat ovat tyyppillisesti innokkaita uuden avoimen maailman edessä ja valmiita seikkailuihin. Tekstistä voikin tulkita ironisen näkökulman perusfantasiaseikkailuihin.

Tyyppillisesti fantasiassa henkilöillä ei ole arkea vaan he ovat matkalla voittaakseen uhkaavan vihollisen. Robin Hobbin kirjoissa sen sijaan kuvataan myös tavallista arkista toimintaa. Esimerkiksi Fitz kuvaa normaalia päiväänsä, jonka aikana hän käy harjoittelemassa taistelua, sovittamassa uusia vaatteita ja niin edelleen (FF, 30). Romaanissa myös kerrotaan, että sotilaan elämä on pääosin odottelua, ei taisteluita (FF, 99). Lisäksi kiinnitetään huomiota yksinkertaisiin arkielämän asioihin, kuten siihen, että kun prinssi lähtee saattueineen laivalle, on tie mudassa ja sonnassa (FF, 100). Kirjoissa ei ole samaa eepisyttä kuin esimerkiksi *Taru sormusten herrassa*, vaan ne ovat lähempänä arkielämää, mikä myös vähentää hahmojen mustavalkoisuutta.

Myös *Fool's Faten* tarina poikkeaa tyyppillisestä fantasiaromaanin juonesta, sillä päähenkilö ei pyri puolustamaan maataan uhkaavalta pahalta kuten yleensä. Romaani noudattaa erilaista sadun kaavaa: lähdetään retkelle, jotta prinssi todistaisi olevansa kelvollinen prinsessalle. Tällä pyritään ehkäisemään sodat jatkossa ja tekemään liitto vieraan kansan kanssa. Tarina etenee ennen pitkää pahan voittamiseen, mutta pahuus voitetaan jonkun muun kodin pelastamiseksi, ei päähenkilön. Vapauttamalla tulevan puolisonsa maan pahan vallasta prinssi voittaa lopulta naršeskan rakkauden puolelleen, vaikka tämä onkin aluksi lupautunut avioliittoon vain pakosta.

The Tawny Man on lähempänä perinteistä fantasiaa kuin Hobbin aikaisempi The Farseer -trilogia siinä mielessä, että siinä on enemmän mystisiä elementtejä. Romaanissa korostuu enemmän Valkoinen profeetta, joka voi ennustaa tulevaisuuden, ja Mullistaja, joka on profeetan avustajana tulevaisuuden muuttamisessa haluttuun suuntaan. Myös *Fool's Faten* pahan ilmentymä, Pale Woman, on lähempänä fantasian perinteistä paha, sillä hän on hyvin julma ja ajattelee vain itseään ja omia halujaan.

Romaanin lopuksi paljastuu myös, että Pale Woman on ollutkin kaiken ikävän ja pahan takana kummankin trilogian ajan. Farseer trilogia antoi ymmärtää, että pahuus on ihmisten ominaisuus. Kaukosaarelaiset hyökkäsivät pitkäaikaisten ryöstöjen huipennukseksi lopulta suuremmalla voimalla Kuutta herttuakuntaa vastaan. The Tawny Man kuitenkin paljastaa, että hyökkäys oli Pale Womanin aikaan saannosta. Tämä kumoaa inhimillisen ja ihmisistä lähtöisin olevan pahan olemassa oloa. Pahuus leimataan erilaisen, kieroutuneen Valkoisen profeetan ominaisuudeksi. Fantasiakirjoille on tyypillistä, että pahuus on tällä tavoin lähtöisin jostain ja korruptoi ihmisiä sen sijaan, että ihmiset olisivat luonnostaan pahoja (Kainulainen 2005, 65). Tosin Pale Womankin on varsin inhimillinen paha verrattuna esimerkiksi *Taru sormusten herran* etäiseen pahaan, joka on pelkkä valvova silmä.

#### 2.1.4. Fantasian ja todellisuuden suhde

Vaikka fantasiaa kertookin mielikuvitusmaailmoista, joilla ei näennäisesti ole mitään tekemistä tämän maailman kanssa, se ei ole silti meidän maailmastamme irrallista monestakin syystä. Ensinnäkin kirjallisuus tuotetaan aina jossain sosiaalisessa kontekstissa, ja se myös määräytyy osittain sen mukaan. Kirjallisuutta ei voi ymmärtää ottamatta huomioon sen kontekstia. (Jackson 1981, 3.) Fantasiakirjallisuudenkin juuret ovat siis väistämättä meidän kulttuurissamme, eikä sitä voi tutkia täysin erillään siitä.

Lisäksi fantasiamaailmat eivät voi olla täysin erilaisia kuin meidän maailmamme. Fantasiakirjallisuuden tulee olla uskottavaa omassa todellisuudessaan (Tolkien 2002, 55). Jotta tämä toteutuisi, pitää siihen sisällyttää elementtejä todellisesta maailmasta. Esimerkiksi syyn ja seurauksen lakien pitää päteä, ja muutenkin fantasiamaailman tulee olla johdonmukainen (Tolkien 2002, 68; Ihonen 2001, 137). Tarinoissa pitää olla tarkkaa ja uskottavaa kuvausta, jotta ne pystyvät luomaan fantasialle tyypillisen ihmeen tunnun (Hirsjärvi 2006, 115). Kirjailijan tulisikin tuntea alue, josta hän kirjoittaa, jotta hän pystyy luomaan fantasialle ominaisen oudon mutta uskottavan maailman. (Hirsjärvi 2006, 115.) Kuten Jackson sanoo, fantasiassa ei ole kyse uuden maailman luomisesta vaan meidän maailmamme elementtien uudeltaisesta yhdistelemisestä: ”Fantasy is not to do with inventing another non-human world: it is not transcendental. It has to do with inverting elements of this world, re-combining its constitutive features in new relations to produce something strange, unfamiliar and apparently 'new', absolutely 'other' and different.” (Jackson 1981, 8.)

Fantasiakirjallisuus vie yliluonnollisuudestaan huolimatta meidät vastakkain myös arjen ongelmien kanssa. Esimerkiksi Harry Potter -kirjat puhuvat kivusta, yksinäisyydestä, toveruudesta, kuolemasta, oppimisesta, luottamuksesta ja itseluottamuksesta. Hirsjärven mielestä tämä lukijan arkikokemuksia puhutteleva sisältö fantasiassa voi jopa selittää lajityypin kasvanutta suosiota. (Hirsjärvi 2006, 115–116.)

Sen lisäksi, että fantasiakirjallisuus puhuu suoraan arkipäiväämme liittyvistä asioista, se voi käsitellä niitä myös etäännyttynä antaen uuden näkökulman niihin (Hirsjärvi 2006, 114; Sinisalo 2004, 23). Tarinoiden kautta kirjailija peilaa, analysoi ja purkaa tiettyjä, usein yhteiskunnallisia, ongelmia. Arkitodellisuudesta poikkeavat elementit auttavat näkemään käsiteltävät asiat eri tavalla. Saman tekee tutun ongelman projisoiminen toiseen viitekehykseen, esimerkiksi toiseen aikaan tai paikkaan. Tällöin ongelma abstrahoituu ja sitä voidaan käsitellä ilman ennakkoluuloja. Fantasia siis etäännyttää lukijan arkisesta havaintomaailmasta, jossa monia asioita pidetään itsestään selvinä. Sinisalon mielestä onkin tärkeä muistaa, että fantasia ja science fiction puhuvat aina meistä ja nykypäivästä, vaikka se näyttäisi kertovan meidän maailmallemme vieraista asioista. (Sinisalo 2004, 23–24.) Monet meidän maailmamme pääkohdat onkin siirretty fantasiamaailmaan. Tällaisia ovat esimerkiksi teknisen kehityksen tuomat ongelmat, luonnon tuhoutuminen, sota ja tasa-arvo. Fantasia nostaa näin Sisättön mukaan usein esiin luonnon ja muiden arvokkaiden asioiden itseisarvon. Se kunnioittaa hiljaisempaa lähestymistapaa maailmaan ja tarjoaa toisenlaisen näkökulman hektiseen ja kaoottiseen aikaamme. (Sisättö 2006, 18.)

Meidän kulttuurimme piirteiden ja arvojen esittäminen fantasiamaailmassa saattaa kuitenkin myös vahvistaa stereotyyppisiä kyseenalaistamisen sijaan. Fantasiamaailmaan lainatut piirteet alkavat näyttää universaaleilta. Esimerkiksi päähenkilöllä fantasiakirjoissa on yleensä samat arvot kuin länsimaisilla ihmisillä, vaikka hän eläisikin meidän arvojemme vastaisessa kulttuurissa.<sup>7</sup> Tämä tekee niistä itsestään selvästi oikeita. Jopa toisenlaisessa kulttuurissa ja maailmassa kasvaneet henkilöt kokevat ne sisimmässään oikeiksi.

Karppinen käsittelee gradussaan Robin Hobbin fantasiamaailman ja meidän maailmamme välisiä yhteyksiä. Hobbin fantasiamaailmassa vallitsee meidän

---

<sup>7</sup> Tällaisia teoksia, joissa päähenkilön ja ympäröivän yhteiskunnan arvot ovat ristiriidassa, ovat esimerkiksi Salvatoren *Dark Elf* -trilogia ja Michael Moorcockin *Elric: Song of the Black Sword*. Yleensä fantasiakirjallisuudessa päähenkilön moraaliset arvot eivät ole ristiriidassa ympäröivän kulttuurin kanssa, vaan päähenkilön kulttuuri on luonnostaan hyvin lähellä länsimaista.

maailmamme kaltainen moraalinen ja eettinen arvomaailma. Hän tutkii asiaa vertaamalla ihmisten suhtautumista susiin The Farseer -trilogiassa ja meidän maailmassamme ja löytää niiden väliltä yhteyden. (Karppinen 2003, 11.) Myös fantasiakirjojen maailma on lähellä omaamme. Esimerkiksi Tolkienin kirjoissa ilmasto ja maantiede ovat samanlaisia (Honkapää, 13–14). Kuusi herttuakuntaakin muistuttaa ilmastoltaan Keski- tai Pohjois-Eurooppaa. Päähenkilölle vieraat alueet ovat puolestaan erilaisia, kuten Kaukosaaret vertautuvat Islannin ilmastoon. Kuuden herttuakunnan eteläpuolella olevissa maissa on puolestaan trooppinen ilmasto. Syitä tähän arvojen ja ympäristön länsimaisuutteen voi olla monia. Ehkä se auttaa lukijaa samaistumaan maailmaan paremmin. Toisaalta fantasiaromaanit saattavat jopa tarkoituksella vahvistaa arvojamme ja opettaa meille sitä, mikä on oikein ja mikä väärin yhteiskuntamme normien mukaan.

Näiden seikkojen takia on mielekästä tutkia fantasiakirjallisuutta termeillä toiseus ja muukalaisuus, vaikka niihin liittyvien teorioiden juuret ovat sosiologiassa ja meidän maailmassamme. Fantasian ja todellisuuden yhteyden takia on mielekästä myös verrata fantasiamaailmaa omaamme. Erot ja yhtäläisyydet niiden välillä kertovat jotain meistä.

## 2.2. Toiseus

### 2.2.1. Toiseuden ja muukalaisuuden määritelmät

Vaikka toiseutta on eri asiayhteyksissä tutkittu paljon, sitä ei ole määritelty terminä tarkasti. Sitä onkin luultavasti mahdotonta määritellä kattavasti. Tutkimuksissa sitä lähestytään aina jostain tietystä näkökulmasta ja tietyn toiseksi määritellyn ryhmän kautta. Tällainen voi olla esimerkiksi feministisessä tutkimuksessa käytetty Simone de Beauvoirin määrittelemä nainen miehen toisena patriarkaalisisä kulttuurissa (Hosiaisuus 2003, 934). Toinen, mihin toiseus usein liitetään, on etniset ryhmät. Tällöin toiseus voi kuvata esimerkiksi maahanmuuttajan kokemusta tai yleensä ottaen kahden kulttuurin kohtaamista, kuten Stuart Hallin teoksessa *Identiteetti*.

Vaikka toiseuden kuvailu lähtisikin tietystä ryhmästä, saatetaan se laajentaa kaikkia ihmisiä koskevaksi kokemukseksi. Esimerkiksi Hall kuvailee maahanmuuttajuuden kokemuksen tunteeksi, joka on yleistymässä ihmisten keskuudessa. Tämä tunne tiivistyy kahteen kysymykseen: ”Miksi olet täällä?” ja ”Koska palaat takaisin kotiin?” (Hall 2002, 10.) Kyseessä on siis jonkinlainen yleinen ulkopuolisuuden ja tarkoituksettomuuden tunne. Myös Julia Kristevan teos *Muukalaisia*

*itsellemme* tuntuu kuvaavan yhtä aikaa sekä maahanmuuttajan muukalaisena olemisen kokemusta että ihmisten yleistä kokemusta. Kun toiseutta kuvaillaan näin laajasti eri näkökulmista yhtä aikaa, vältetään toiseuden kaiken kattava määrittely. Zygmunt Baumanin mukaan muukalaisuus (strangerhood) on nykykulttuurissa yleismaailmallista, sillä urbaanissa yhteiskunnassa ei voi tuntea enää kaikkia kohtaamiaan ihmisiä. Elämme siis muukalaisina muukalaisten joukossa. (Bauman 1997, 81.)

Myöskään 'muukalainen' termiä ei ole kunnolla määritelty itsessään eikä suhteessa toiseuteen. Kristeva käyttää teoksessaan lähinnä sanaa muukalainen (etranger). Hänenkin tekstissään kuitenkin mainitaan myös toiseus: ”Muukalainen, vihan ja Toisen ilmentymä [...]” (Kristeva 1992, 13). Tämä antaa ymmärtää, että toiseus on jokin laaja, abstrakti asia, jota muukalainen, yksittäinen henkilö, ilmentää. Kristeva määrittelee muukalaisen henkilöksi, joka ei kuulu ryhmään (Kristeva 1992, 101). Käytännössä tämä tarkoittaa nykyään eri maan kansalaista (Kristeva 1992, 102). Muukalaisuus on siis yksilön erilaisuutta yhteisössä.

Myös Bauman puhuu muukalaisesta (stranger) teoksessaan *Sosiologinen ajattelu*. Kun Kristeva käsittelee muukalaisen käsitettä muukalaisen itsensä näkökulmasta, Bauman tarkastelee muukalaista valtaväestön näkökulmasta. Muukalaiset eivät sovi hänen mukaansa sisäryhmän tai ulkoryhmän vastakkaisiin kategorioihin. Näin ollen he kyseenalaistavat ne. (Bauman 1997, 70.) Muukalaiset ovat toisia, mutta siitä huolimatta he ovat pysyvä osa meidän kulttuuriamme, heitä ei voi vain ohittaa. Tämän vuoksi he ovat niin häiritseviä. (Bauman 1997, 71.) Kristevan maahanmuuttaja sopii siis hyvin Baumaninkin muukalaisen kategoriaan. Kristeva tosin keskittyy muukalaisen yksinäisyyteen, kun taas Bauman siihen, miksi muukalainen halutaan pyyhkiä pois ja eristää, miksi hänet koetaan niin häiritsevänä.

Tässä tutkimuksessa toiseus ja muukalaisuus määritellään edellä vedettyjen linjojen mukaan. Toiseus kuvaa yleensä ottaen kokemusta muista. Itse ja oma ryhmä ovat luonnollisia ja tulevat ensiksi. Toiset ovat joitain muita, ulkopuolisia, jotka eivät kuulu samaan ryhmään. Toiseus siis sisältää kaikki tilanteet, joissa kokee toisen ryhmän tai henkilön tai jopa itsensä vieraaksi. Muukalaisuus on toiseuden alalaji, joka liittyy yksittäisen henkilön ja ryhmän väleihin. Se on yksilön henkilökohtainen kokemus, yksinäisyyttä muiden keskellä. Yhtä lailla se kuvaa myös ryhmän asennetta tuota yksittäistä henkilöä kohtaan, joka on heidän joukkoonsa eksynyt.

Erilaiset käsitykset toiseudesta tulevat esiin myös tässä tutkimuksessa. *Fool's Fate* sisältää hyvin monenlaisia toiseuden muotoja. Kaikkiin niihin en pysty edes

paneutumaan. Tutkimukseni on rajattu käsittelemään vain toiseuden muotoja, jotka liittyvät fantasian perinteisiin keinoihin, kuten taikuuteen, eri olentoihin ja kaukaisiin kansoihin. Kirja antaisi mahdollisuuksia myös esimerkiksi homoseksuaalisuuden tai vammaisuuden käsittelyyn toiseutena. Erilaisten toiseuden representaatioiden analysoimiseen tarvitaan erilaisia teorioita, mutta silti kaikissa noissa eri muodoissa on jotain samaa, jonka kautta ne voidaan määrittellä saman ilmiön eri muodoiksi. Käyttämäni teoriat pohjautuvat sosiologisiin teorioihin, koska kirjallisuuden tutkimuksen saralta ei juuri löydy järjestelmällisiä metodeja toiseuden tutkimiseen tai määrittelyyn. Löytyvät teoriat vaikuttavat painottuvan postkoloniaaliseen tutkimukseen, joka ei täysin sovi fantasiakirjallisuuden tutkimiseen. Eniten käytän tässä tutkielmassa Kristevan, Hallin ja Baumanin teorioita.

### **2.2.2. Diskurssi ja kieli toiseuden ilmentäjinä**

Toiseus syntyy aina suhteessa johonkin ensimmäiseen, jonka erilaisuuden kautta toiseus määritellään. Tämä pätee myös yleensä ottaen sanoihin, sillä niiden merkitykset ovat suhteessa aina toisiinsa, eivätkä ne voi merkitä täysin vain itsessään. Esimerkiksi sanan 'yö' merkitys syntyy sen suhteesta sanaan 'päivä'. Vasta vastakkainasettelu antaa niille todellisen merkityksen. Tähän merkitysteoriaan on eniten vaikuttanut strukturalismin ja semiotiikan edelläkävijä Ferdinand de Saussure. (Hall 1999, 81.) Hall toteaa: ”Tällaiset kaksinapaiset vastakohtaisuudet eli ”binaariset oppositiot” näyttävät olevan perustava kaikille kielellisille ja symbolisille järjestelmille ja merkitysten tuotannolle ylipäätäänkin.” (Hall 1999, 82.) Hallin mukaan tämä näkyy myös hyvin kansallisissa kulttuureissa. Oma kulttuuri syntyy todella vasta suhteessa toisiin. Toiseudesta puhuttaessa on siis aina määriteltävä suhteessa mihin toiseus on olemassa. (Hall 1999, 81–82.) Lisäksi nämä binääriset vastakohdat ovat harvoin neutraaleja. Yleensä niiden välillä on valtasuhde eli toinen koetaan paremmaksi. (Hall 1999, 154.)

Toiseus perustuu usein länsimaiden ja muun maailman vastakkain asettelulle. Näin on myös Hallin teoksessa (Hall 1999, 77). Hall määrittelee ”lännen” käsitteeksi. Tuo käsite mahdollistaa luokittelun kategorioihin: ”ei-läntiseen” ja ”läntiseen”. Käsite on kuva, joka tiivistää joukon siihen liitettyjä piirteitä. Se representoi yhteenvedonomaaisesti, mitä länsi on ja mitä se ei ole. Tuon kuvan kautta voi vertailla eri yhteiskuntia keskenään. Näin muodostuu vertailustandardi sille, missä määrin muut muistuttavat länttä. Koska sanat eivät ole neutraaleja, vaan niihin liittyy myönteisiä ja



kielteisiä tunteita, syntyy samalla arviointiperuste yhteiskuntien asettamiselle järjestykseen. Näin länsimaalaiset voivat pitää yhteiskuntaansa ja kulttuuriansa muita parempana ja asettaa yhteiskunnat paremmuusjärjestykseen sen mukaan, kuinka lähellä ne ovat länsimaista kulttuuria. (Hall 1999, 79–80.) Nämä seikat ”länneestä” on hyvä muistaa, koska tässäkin tutkimuksessa vertaillaan fantasiamaailman ja länsimaiden kulttuureja. On mielenkiintoista tutkia, kuinka lähellä fantasiamaailma on länttä, koska fantasiakirjallisuus määrittelemässäni muodossa on varsin länsimainen kirjallisuuden laji. Lisäksi fantasiamaailman sisällä on vastaava käsitejärjestelmä, jossa päähenkilön oma kulttuuri voidaan nähdä länttä vastaavassa asemassa, kun hän tarkastelee muita kulttuureja.

Diskurssi on keskeinen käsite, kun kuvaillaan yleistä tapaa puhua tai suhtautua tiettyyn asiaan kuten toiseuteen. Diskurssin ominaisuudet tiivistyvät hyvin Hallin sanoihin: ”Diskurssit ovat puhetapoja, ajattelutapoja, tapoja esittää eli representoida jokin kohde tai aihe. Ne tuottavat merkityksellistä tietoa kohteestaan. Tämä tieto vaikuttaa sosiaalisiin käytäntöihin ja sillä on näin todellisia seurauksia ja vaikutuksia. Diskurssit [...] toimivat aina suhteessa valtaan – ne ovat osa vallan levittäytymistä, mutta myös osa sen kyseenalaistamista.” (Hall 1999, 105.) Diskurssi on siis tapa rakentaa merkityksiä, jotka suuntaavat ja järjestävät sekä toimintaamme että käsityksiämme itsestämme (Hall 1999, 47). Diskurssi ei liity vain puheeseen, vaan siinä yhdistyvät ajatus ja toiminta sekä kieli ja käytäntö. Myös sosiaaliset käytännöt tuottavat merkityksiä, joten nekin ovat osa diskurssia sen lisäksi, että diskurssi vaikuttaa niihin. (Hall 1999, 99.) Diskurssiin liittyy oleellisesti valta. Diskurssin tuottama tieto tekee perustan vallalle, jota harjoitetaan niitä kohtaan, joista tiedetään. Tässä muodostuu valtasuhde, sillä tiedetyistä tulee sen alaisia. Diskurssin tuottajilla on valta tehdä siitä totta. (Hall 1999, 104.) Hall keskittyy teoksessaan länttä ja muuta maailmaa tietyllä tavalla kuvaavaan diskurssiin. (Hall 1999, 98). Toista kuvatessaan tämä diskurssi yksinkertaistaa. Se representoi maailman kuin se olisi jakautunut yksinkertaisen dikotomian, me ja muut, mukaisesti. (Hall 1999, 84.)

Toiseuden diskurssi on siis tietty puhetapa, jolla toiseutta kuvaillaan ja toisaalta myös luodaan. Se muodostaa valtasuhteen toiseuden edustajia kohtaan. Tässä tutkimuksessa tutkitaan, minkälainen toiseuden diskurssi *Fool's Fatessa* on. Sitä verrataan Hallin kuvailemaan länsimaita ja muuta maailmaa koskevaan diskurssiin, jotta nähdään toistuuko fantasiamaailmassa sama diskurssi kuin meidän maailmassamme.

### 3. Taikuuden ja pahuuden suhde toiseuteen *Fool's Fatessa*

#### 3.1. Taikuus

Taikuus on fantasiakirjallisuudelle tyypillinen elementti. Se itse asiassa yliluonnollisuudessaan määrittää fantasiakirjallisuuden erilliseksi realistisesta kirjallisuudesta. Taikuus liittyy myös toiseuteen. *Fool's Fatessa* se sekä luo toiseutta että yhdistää ihmisiä. Romaanissa on kaksi erilaista taikuuden lajia, joita myös päähenkilö käyttää: Taito ja Vaisto.

Vaisto on yhteenkuuluvuutta ympäröivän luonnon kanssa. Se mahdollistaa myös tunteiden ja ajatusten välittämisen toisille eläville olennoille. (FF, 531–532.) Vaikka Vaisto näin yhdistääkin olentoja, se kuitenkin tekee myös eron ihmisten välille. Vaiston käyttäjiä on nimittäin kautta aikojen syrjitty ja suorastaan vainottu Kuudessa Herttuakunnassa (FF, 5). He ovat olleet pelättyjä toisia, sillä ihmiset eivät ole tienneet mitään Vaistosta. Vaistokkaat ovat joutuneet pitämään taikuutensa salassa tai elämään piilossa omissa yhteisöissään, joten ulkopuolisilla ihmisillä ei ole kokemusta siitä. (FF, 765.) Omissa yhteisöissään elävät vaistokkaat kutsuvat itseään nimellä Vanha veri (Old Blood). Näissä yhteisöissä on pitkät perinteet ja tiukat säännöt liittyen Vaiston käyttämiseen. (FF, 229.)

Taito puolestaan on kuningassuvussa kulkeva kyky, joka toimii jossain määrin samoin tavoin kuin Vaisto. Taitoa osaavat voivat olla yhteydessä niiden ihmisten mieliin, joilla on myös edes hiukan kykyä Taitoon. Taitoa voi käyttää paitsi mielen hallintaan myös esimerkiksi parantamiseen. Sitä osaavat ovat erityisen arvostettuja toisin kuin Vaiston käyttäjät. Kuninkaalla on perinteisesti ollut Taitoryhmä (Skill-cotiere), joukko koulutettuja Taidon osaajia, jotka ovat auttaneet häntä.

Taikuus on kuitenkin hiukan väärä sana kuvaamaan Taitoa ja Vaistoa, sillä ne ovat lähempänä aisteja; niillä voi kuulla, tuntea ja nähdä mitä toinen ajattelee. Ne ovat myös yhdistävä kommunikointikeino, sillä niillä voi myös jakaa omia ajatuksiaan. Ne eivät siis ole taikuutta fantasiakirjojen perinteisessä merkityksessä tai siinä, mitä taikuus-sanalla arkipäivässä tarkoitetaan. Niillä ei esimerkiksi voi saada jotain leijumaan tai fyysisesti katoamaan. Ne ovat taikuutta lähinnä siinä mielessä, että ne mahdollistavat asioita, jotka eivät ole meidän todellisuudessamme mahdollisia.

### 3.1.1. Vaisto

Vaisto on kuin aisti, jolla vaistoa kaiken elävän. Sen avulla huomaa myös kuinka kaikki elävät oliot muodostavat yhdessä elämän verkon, jossa kaikki ovat yhteydessä toisiinsa. Myös puut ja kasvit näkyvät verkostossa, tosin hienovaraisemmin. (FF, 633.) Vaisto on siis luonteeltaan yhdistävä, sillä se yhdistää koko luonnollista elävää maailmaa.

Vaisto auttaa ymmärtämään muita olentoja, koska sillä voi aistia toisen tunteet (FF, 374). Web, joka opettaa Vaistoa, sanoo, että jos ymmärtää todella toista ihmistä, häntä ei voi vihata (FF, 418). Havaitakseen toisen tunteet ja tarpeet on kuitenkin luovuttava omista tunteistaan, mikä on haastavaa. Tämän takia Vaiston osaaminenkaan ei johda automaattisesti muiden ymmärtämiseen. (FF, 418.) Vaisto kuitenkin voi auttaa tuntemaan sympatiaa muita kohtaan, vaikka todellinen ymmärtäminen vaatiikin harjoittelua.

Usein Fitz ja muut yrittävät vaikuttaa asioihin puhumalla, kun taas Web tekee saman asian vaikuttamalla tunteisiin Vaistolla. Hän saa esimerkiksi Thickin, vähä-älyisen, mutta voimakkaan Taidon käyttäjän, rauhoittumaan, siinä missä muut epäonnistuvat yrityksissään. (FF, 188.) Thick inhoaa laivoja ja pelkää tulewansa merisairaaksi eikä siksi haluaisi nousta laivaan. Fitz ja Chade uskovat järkeen ja yrittävät puhumalla selittää, miksi Thickin on tultava mukaan. Kun se ei toimi, he käyttävät fyysistä pakottamista. Web sen sijaan saa Thickin helposti laivan kannelle rauhoittamalla hänet Vaistolla ja lähettämällä turvallisia tunteita. (FF, 251, 269, 276–277.) Tästä näkee kuinka Vaisto perustuu muiden suostutteluun ja ymmärtämiseen. Sen avulla voi kiertää tilanteet, missä muuten käytettäisiin pakkokeinoja. Se myös osoittaa kuinka tunteilla voidaan ratkaista ongelmia, joihin järki ei pysty.

Bauman esittelee teoksessaan *Sosiologinen ajattelu* termin moraalinen vastuu. Se on pyyteetöntä ja perustuu toisen hyvinvoinnista huolehtimiseen. Sen perustana on, että ihminen katsoo olevansa vastuussa toisesta vain siksi, että tämä on henkilö. Toinen moraalisen vastuun piirre on, että vastuu kuuluu itselle. Sitä ei voi siirtää kenellekään muulle. (Bauman 1997, 89.) Bauman viittaa pelkästään ihmisiin puhuessaan tästä vastuusta. *Fool's Fatessa* se kuitenkin laajennetaan Vaiston avulla koskemaan kaikkia eläviä olentoja, myös eläimiä ja lohikäärmeitä. Vaisto tekee kaikista olennoista persoonia, joiden kanssa voi keskustella ja joita voi ymmärtää. Kun toista ymmärtää, kokee häntä kohtaan myös moraalista vastuuta. Lohikäärmeen kohdalla tämä nousee

parhaiten esiin. Vaistoryhmä oli aluksi prinssin apuna tappaakseen lohikäärmeen, mutta kun he ovat yhteydessä sen tajuntaan ja alkavat ymmärtää sitä, he katsovat moraaliseksi vastuukseen olla tappamatta sitä ja ennemminkin auttaa (FF, 380–381). Fitz voi vaistoryhmän tavoin aistia Vaistolla lohikäärmeen. Hän toteaa, että on hermostuttavaa olla tuolla tavoin tietoinen olennosta, jonka aikoo tappa. (FF, 494.) Näin Vaiston tuoma tietoisuus toisen tajunnasta vähentää halua vahingoittaa muita. *Fool's Fate* ohjaa elämän kunnioitukseen kaikissa sen eri muodoissa.

Vaiston omintakeinen piirre on, että sen avulla ihminen voi ottaa läheiseksi kumppanikseen yhden eläimen. Tällöin he jakavat elämänsä ja ajatuksensa tuon eläimen kanssa. Liiton pitäisi olla tasavertainen. Ihmisen ja eläimen täytyy kunnioittaa yhtä lailla toisiaan, ja liiton pitää tuottaa mielihyvää yhtä paljon kummallekin. (FF, 113.) Vaiston omaavat ovat eläneet piilossa omissa yhteisöissään, joissa on säännöt tällaisen liiton muodostamiseen. Eläintä ei saa ottaa kumppanikseen ajattelemattomasti, vaan ihmisen pitää ajatella kumppaninsa parasta aina. Eläintä pitää kohdella itsensä rinnalla tasa-arvoisena eikä vain halujensa kohteena. (FF, 228–229.) Vaisto siis opettaa yhtäläistä kunnioitusta ja huomioon ottamista kaikkia eläviä olentoja kohtaan. Lisäksi se luo syvällisen yhteyden ihmisten ja eläinten välille. Tämä kannustaa ihmisiä hyväksymään ja ottamaan huomioon myös eläimellisen puolen itsestään, sillä se ei ole pelkästään petomainen. Fitz esimerkiksi sanoo, että uskollisuus perheelle on susimaista (FF, 581). Eläimet voivat myös opettaa ihmisille jotain elämisestä ja toimivat elämänkumppaneina.

Käytännössä Fitzin puheissa vaistokumppanuus ei kuitenkaan ilmene täysin tasa-arvoisena. Fitz vertaa ihmisen ja eläimen suhdetta useaan otteeseen vanhempien ja lasten suhteeseen. Tällöin ihminen vertautuu aina aikuiseen ja eläin lapseen. (FF, 134, 137.) Fitz esimerkiksi sanoo näin: ”It came to me that Wit-partners take the same inane pride in one another that parents do in their children.” Tällä hän viittaa siihen, kuinka Web katsoi lempeällä ylpeydellä loppikumppaniaan. (FF, 134.) Periaatteessa eläin voi kokea saman tunteen ihmisestä, mutta näin ei kuitenkaan romaanissa tapahdu. Nämä vertauskuvat paljastavat Fitzin tulkinnan vaistosuhteesta hierarkkisena suhteena. Aikuinen on lasta viisaampi ja hänen pitää huolehtia lapsesta. Vaikka eläimet ovatkin yhtä tärkeitä kuin ihmiset, jäävät ne silti aikuista ihmistä alempiarvoisemmiksi. Fitz ei esimerkiksi vertaa eläimen ja ihmisen välistä suhdetta miehen ja naisen väliseen parisuhteeseen, muuta kuin sanoessaan, että elämään ei mahtuisi yhtä aikaa sekä naista että kumppanieläintä (FF, 805).

Vaikka Vaisto murtaakin olentojen välillä olevia rajoja ja luo näin yhteyttä kaiken elävän välille, se luo myös toiseutta. Kaikki eivät näyttäyty Vaistolla samanlaisina. Eri lajit voidaan tunnista myös Vaistolla. Fitz esimerkiksi tunnistaa lohikäärmeen läsnäolon, sillä niillä on tietynlainen olomuoto, joka eroaa ihmisistä. (FF, 375.) Yksilöitä saman lajin sisällä ei voi kuitenkaan erottaa toisistaan Vaistolla. Fitz voi näkemättä aistia, että ihminen on lähestymässä, mutta ei sitä, kuka on tulossa. (FF, 357.) Eri lajien olemus elämän verkostossa on siis erilainen. Jokaisella on verkossa oma paikkansa. Tämä on tasa-arvoa luovaa lajien sisällä, mutta voi oikeuttaa eri lajien kohtelun eri tavalla, koska ne ovat luonnostaan erilaisia.

Lisäksi Vaisto erottaa ihmiset niihin, joilla taikuus on ja niihin, joilla sitä ei ole. Vaistokkaita on vainottu Kuudessa herttuakunnassa kautta aikojen. He ovat pelättyjä toisia ja ryhmä, joka on pyritty eristämään. (FF, 5.) Kuningatar on kuitenkin nyt luvannut suojeluksensa Vaiston omaaville. Tämä on tosin täysin poliittinen liike: Vaiston omaaville annetaan parempi asema, jotta nämä eivät haluaisi nousta hallitsijoita vastaan. (FF, 23.) Kuten Kristeva sanoo, muukalaisia arvioidaan aina poliittisen vallan käsittein. Heidät sulautetaan yhteiskuntaan vain, koska se on hyödyllisempää kuin heidän sulkeminen ulkopuolelle. (Kristeva 1992, 102.) Vaiston käyttäjien vainoja ei lopeteta sen takia, että hekin ovat ihmisiä, vaan kuningassuvun omien etujen tähden.

Vaisto yhdistää ihmisen ja eläimen henkisellä tasolla, mikä saattaa olla yksi syy, miksi ihmiset suhtautuvat negatiivisesti siihen. Tällöin ihmisen ja eläimen kategoriat, joiden haluttaisiin pysyvän erillään, sekoittuvat. Vaistoa haukutaankin petotaikuudeksi (beastmagic). Kategorisoiminen ja sen kautta erojen merkitseminen ovat kulttuuriksi kutsutun symbolisen järjestelmän perusta (Hall 1999, 155). Kun näiden kategorioiden välille syntyy häilyvyyttä, koetaan se uhkana, koska se järkyttää kulttuuria. Hall toteaa: ”Symboliset rajat pitävät kategoriat ”puhtaina” ja antavat kulttuureille niiden ainutlaatuisen merkityksen ja identiteetin.” (Hall 1999, 156.) Poissa paikaltaan olevat asiat koetaan saastuneiksi ja tabuja rikkoviksi, minkä takia ne pitää sulkea symbolisesti ulkopuolelle (Hall 1999, 191). Ihmisen ja eläimen välinen ero on kulttuurimme perusta, joten näiden kahden kategorian sekoittaminen on suuri tabu. Karppinen tulkitsee gradussaan ihmisen ja eläimen yhdistymisen viittaavan lajien sekoittumiseen ja sitä kautta seksuaaliseen kanssakäymiseen. Tämä seksuaalinen aspekti selittäisi hänen mukaansa osittain aiheen tabu-luonteen ja sen, miksi Vaistoa vihataan. (Karppinen 2003, 46, 18–19.) En kuitenkaan pidä seksuaalisuuden yhdistämisestä asiaan tarpeellisena, sillä erilaisten kategorioiden sekoittumista itsessään pidetään inhottavana. Kaikki

omasta kategoriastaan pois oleva koetaan häiritseväksi. Vaistokkaat kohtelevat eläinkumppaniaan kuin toista ihmistä, ja he saattavat jopa rakastaa eläintä enemmän kuin ihmistä. Eläin ei ole näin omalla paikallaan, vaan sekoittuu ihmiseen. On siis varsin ymmärrettävää, että Vaiston harjoittajia vainotaan ja heidät koetaan jotenkin saastaisiksi. Tässäkin tulee ilmi Vaiston yhdistävä ja kategorioita rikkova luonne. Toisaalta esille tulee myös se, kuinka Vaiston käyttäjät eroavat niistä, jotka eivät sitä käytä. Vaiston omaavilla on erilainen maailmankuva, sillä he näkevät eläimet eri tavalla kuin muut ihmiset.

Vaisto korostaa kuitenkin eniten niiden toiseutta, joita sillä ei voi havaita. Fitz ymmärsi Vaiston olemuksen todella vasta kohdattuaan ahjottuja. Heidä ei voi aistia Vaistolla, vaikka he ovat eläviä olentoja. Kaikkea elävää yhdistävä verkosto paljastui, kun Fitz näki sen ulkopuolelle jäävän olennon. (FF, 358.) Myöskään Valkoisia profettoja ei voi havaita Vaistolla (FF, 307). Vaisto kuvaa kaiken luonnollista yhteyttä, elämän kiertokulkua, siksi sen ulkopuolelle jääminen on hyvin merkityksellistä ja epäluonnollista. Ahjotut ja Valkoiset profetat eivät näin ollen ole osa tavallista elämää. He ovat muukalaisia, joilla ei ole yhteyttä muuhun maailmaan.

### **3.1.2. Taito**

Taito kehittyi lohikäämeille ja ihmisille, jotta heillä olisi kyky kommunikoida keskenään (FF, 661). Se syntyi yhdistämään lajeja, jotka muuten eivät voisi pitää yhteyttä toisiinsa. Sen välityksellä voi myös keskustella kaikkien Taitoa osaavien kanssa tai vaikuttaa hienovaraisesti muiden ajatuksiin. Sillä voi myös parantaa ja matkustaa muinaisten siihen tarkoitettujen kivipilareiden läpi paikasta toiseen (FF, 564–565, 682–683).

Taito yhdistää ihmisiä. Taidon osaajat voivat olla toisiinsa yhteydessä pitkienkin välimatkojen päästä. He voivat keskustella ajatustensa välityksellä yhtä hyvin ollessaan vierekkäin tai monen päivän matkan päässä toisistaan. Fitz ja hänen tyttärensä Nettle voivat pitää yhteyttä Taidon avulla yhteisissä unissaan. (FF, 80.) Unet muodostavat heille yhteisen etäisyyksistä irrallisen paikan, jossa he voivat kohdata (FF, 588).

Taito on myös tasa-arvoistavaa. Nettle sanoo, että ollessaan Taidolla yhteydessä prinssin mieleen, hänen on vaikea muistaa, että prinssi on ylempiarvoinen (FF, 678). Kaikki ovat siis Taitoa käyttäessään samalla tasolla. Maallisilla arvonimillä tai asemilla

ei ole tuossa henkisellä tasolla käydyssä kommunikaatiossa väliä. Hierarkkiset erot tehdään siis fyysisellä tasolla, sillä henkisesti ihmiset ovat samanlaisia.

Koska Taitoa osaavat voivat kommunikoida toistensa kanssa suoraan ajatuksillaan, voivat he lähettää viestejä ilman sanoja (FF, 498). Näin sanat eivät enää ole esteenä ajatusten välittymiselle. Todellisuudessa ihmisten välillä on aina toiseutta, sillä toisen mieleen ei pääse. Taidolla kuitenkin voidaan ylittää tuo toiseus, koska toisen ajatukset voi aistia sellaisina kuin ne ovat, ilman sanoiksi kääntämistä. Ainakin teoriassa tämä voi taata ihmisten välille paremman ymmärryksen. Myös Vaistolla voi vaihtaa ajatuksia, mutta vain eläinkumppaninsa kanssa. Muille Vaiston kautta pystyy lähettämään vain tunteuksia.

Myös Taidolla voi välittää tunteita muille. Kuningattaren Taitoryhmään kuuluva Thick lähettää koko ajan muille Taitoa osaaville omia tunteuksiaan. Hänellä on erityisen voimakas kyky Taitoon, eikä hän osaisi olla käyttämättä sitä. Hän lähettää koko ajan ympärilleen Taidolla musiikkia, joka muotoutuu hänen kuulemistaan äänistä ja kokemistaan asioista. Tämän laulun välityksellä voi päätellä esimerkiksi missä hän on ollut ja mitä hän on tehnyt. (FF, 12.) Nämä hänen alitajuisesti Taidolla jakamansa tunteet voivat vaikuttaa myös muiden paikalla olijoiden mielialaan heidän huomaamatta (FF, 21). Esimerkiksi kun Thick kokee laivalla olevansa merisairas ja kärsii, myös hänen ympärillään olevat ihmiset muuttuvat äkäisemmiksi ja tulevat helpommin merisairaiksi. Ihmiset eivät osaa erottaa, että nuo tunteet saattaisivat tulla jostain heidän ulkopuoleltaan. (FF, 117.) Chade puolestaan jakaa taistelussa haavoittuttuaan tuskansa Taidolla, mikä häiritsee muita Taidon käyttäjiä (FF, 544). Ihmisillä on siis luontainen yhteys, jolla he voivat alitajuisesti vaikuttaa toisiinsa ja kokea samoja tunteita. Minun ja toisen raja hämärtyy, kun ei voi enää olla täysin varma, mistä koetut tunteet tulevat.

Henkilöille, jotka käyttävät aktiivisesti Taitoa keskenään, jää jonkinlainen alitajuinen läsnäolo toisistaan mielen perukoille. He voivat milloin tahansa paikallistaa toisensa ja ottaa yhteyden Taidolla. Mitä useammin he ovat olleet yhteydessä, sitä suuremmaksi tietoisuus toisen olemassa olostu muodostuu. Esimerkiksi Fitz tuntee Nettlen läsnäolon aina käyttäessään Taitoa. (FF, 192.) Taito voi siis muodostaa kiinteän yhteyden toistuvasti toistensa kanssa tekemisissä olevien ihmisten välille. Se vahvistaa näin ihmisten yhteisöllisyyden ja jatkuvan yhteydessä olemisen kokemusta. Näin lähipiiristä tulee kiinteä ryhmä, jossa ei tarvitse kokea toiseutta.

Taidolla on jopa mahdollista sulautua henkisesti täysin toiseen olentoon. Fitz yhdistyy Foolin kanssa, kun he koskettavat toisiaan Taitoa käyttäessään. He sulautuvat

täysin samaksi olennoksi, eikä Fitz enää löydä itseään erillisenä. (FF, 61–63.) Kun toinen on sisällä Taidon avulla, tulee täydellinen yksityisyyden puute (FF, 716). Minun ja toisen raja katoaa täysin. Meidän maailmassamme ihmiset ovat loppujen lopuksi aina muukalaisia toisilleen, sillä toista ei voi täysin tuntea tai ymmärtää. Taito antaa kuitenkin mahdollisuuden täyteen yhdentymiseen. Tämä toteuttaa ihmisten haaveen päästä toisen pään sisään, mikä ei ole ikinä mahdollista oikeassa maailmassa.

Taidolla ollaan heikosti yhteydessä myös kaikkiin mieliin, joilla on vähäinenkin kyky Taitoon. Nuo kaikki mielet ovat kuin taustahälyä. Fitz tajuaa tämän yhteyden vasta, kun Taito viedään häneltä kokonaan. Hänet huijataan syömään kasvin kuorta, joka vie kyvyn Taitoon hetkellisesti. Tuolloin hän kokee suuren tyhjyyden, sillä yhtäkkiä taustahäly, jonka kanssa hän on elänyt koko elämänsä, onkin kadonnut. (FF, 358–359.) Taitoa osaavilla on siis aina tietoisuus kaikista siihen kykenevistä ihmisistä.

Taito kuvataan romaanissa ajoittain virraksi, jossa on kaikki Taidon omaavat mielet. Fitz uppoaa virtaan käyttäessään Taitoa ja antaessaan keskittymiskykynsä herpaantua. Virrasta hän löytää ykseyden ja rauhan eikä halua enää palata takaisin omaan ruumiiseensa ja elämäänsä. (FF, 508.) Taidon vaarana onkin upota siihen kokonaan ja menettää kiinnostus omaan elämäänsä (FF, 408). Prinssi kuvailee kohdanneensa Taitoa käyttäessään toisen tajunnan, joka oli hyväntahtoinen, vahva ja suojeleva, kuin isä. Fitzin mukaan tämä tajunta näyttää ihmisille siltä, mitä hän kaipaa. Fitzille se näyttäytyy hyväksyvänä ja lämpimänä kuin äiti. (FF, 17.) Taitoon uppoutumalla voi löytää täydellisen ykseyden, jossa menettää itsensä. Sieltä voi löytää turvan, jota on kaivannut elämäänsä. Taito luokin haasteen säilyttää minuutensa, kun on mahdollista tulla osaksi jotain suurempaa.

Kuten Vaisto, myös Taito, erottaa yhtä lailla kuin yhdistääkin. Kun Taito luo yhteyden tiettyjen ihmisten välille, luo se samalla eron toisiin. Kun Taitoa aktiivisesti keskenään käyttävistä muodostuu ryhmä, tulee samalla muista ulkopuolisia. Fool tulee erääseen taitoryhmän tapaamiseen ja liittyy heidän joukkoonsa Taidolla. Kun ryhmä on harjoitellut kauan yhdessä, tuntuu Foolin läsnäolo Taidossa tunkeilijalta. (FF, 60.) Taitoryhmästä on muodostunut yhdessä harjoitellessaan kokonaisuus. Jos joku ulkopuolinen tulee mukaan, hänet koetaan tunkeilijana, muukalaisena.

Vaistosta ei ole paljon tietoa, koska sen osaajia on vainottu. Myöskään Taidosta tieto ei ole levinnyt laajalle, tosin aivan eri syistä. Taito on ollut harvojen osaama kyky, joka on ilmeisesti haluttukin pitää mystisenä tavalliselle kansalle. Esimerkiksi myös Chade on kuningassuvun avioton lapsi, eikä hänelle sen takia ole opetettu aikoinaan



Taitoa, vaikka hänellä olisikin ollut potentiaalia siihen. Tämän takia tietämys siitä on kadonnut: kun harvat sitä osaavat ovat kuolleet, ei ole enää ketään jäljellä, joka sitä opettaisi. Toisin kuin Vaistoa, Taitoa ei opeteta yhteisön sisällä perinteiden avulla. Sitä on opetettu vain valituille, jotta nämä muodostaisivat kuninkaalle Taitoryhmän. Tässä korostuu Taidon arvo välineenä.

Siinä missä Vaisto ilmenee yleensä aitona välittämisenä ja toisen huomioon ottamisena, näyttäytyy Taito usein välineenä ihmisille saada haluamansa. Tämän on luultavasti yksi syy miksi Chade, Farseer-suvun neuvonantaja, arvostaa Taitoa enemmän kuin Vaistoa (FF, 152). Hän suunnittelee esimerkiksi Taidon käyttämistä aseena (FF, 142). Taitoryhmää on käytettykin kautta aikojen kuningassuvun hyödyksi esimerkiksi vakoiluun ja tiedon välittämiseen (FF, 15, 692–693).

Toisaalta se, että Taitoa käytetään välineenä voi johtua myös siitä, että toisin kuin Vaiston käyttämisessä, Taidolla ei ole pitkiä perinteitä. Vaistokkaita koulutetaan käyttämään kykyään oikein. (FF, 228–229.) Taidon käyttö sen sijaan on unohtunut. Osaavin käyttäjä on Fitz, joka hänkään ei ole saanut kunnolla koulutusta. Vanhat kirjoitukset Taidon käytöstä ovat kadonneet, minkä takia tietoa ei ole periytynyt aikaisemmilta sukupolvilta. *Fool's Faten* lopussa Taidosta kertovat kääröt kuitenkin löytyvät jälleen, minkä takia tajutaan Taidon todellinen vaarallisuus ja toisaalta monipuoliset mahdollisuudet. (FF, 610-611.) Kuten Fitz sanoo: ” [...] we wielded our magic like a boy wields a sword, with little understanding of either the danger or the potential of it.” Tämän jälkeen he etenevätkin Taidon opettelussa hitaammin. (FF, 784.)

Taidolla voidaan sulkea ihmisiä muilta Taidon käyttäjiltä. Prinssi Chivalry sulki Burrichin, jotta muut eivät voisi hyödyntää heidän välistä Taito yhteyttään. Nyt kukaan Taidon käyttäjä ei voi enää saada yhteyttä Burrichiin eikä häntä voi edes havaita Taidolla. (FF, 564.) Tällainen poissulkeminen erottaa ryhmästä ja muista Taitoa osaavista ihmisistä. Ainoastaan Chivalry sai Taidolla yhteyden Burrichiin, mikä on suurta vallan käyttöä ja omistamista. Toista ajatellaankin objektina ja välineenä, kun hänet otetaan tällä tavoin omistukseen.

Taitoa voi käyttää tietoisesti hyväkseen manipuloidakseen muiden ajatuksia sekä tunteita haluamaansa suuntaan. Sillä voidaan uskotella ihmisille, että tietyt asiat ovat totta. (FF, 292.) Sillä voidaan myös ruokkia jo henkilössä valmiina olevia ajatuksia ja tunteita ja tehdä niistä vahvempia. Tällaista on hyvin vaikea erottaa omista tunteistaan. Esimerkiksi Pale Woman vaikuttaa Fitzin ja Thicken ajatuksiin niin, että he suuttuvat

toisilleen. Fitz huomaa manipuloinnin vasta, kun sulkee mielestään pois muualta tulevan Taidon vaikutuksen. Tällöin hänen ajatuksensa selkenevät ja hän tajuaa, ettei oikeastaan ajattele sillä tavoin, mitä vain hetki sitten koki. Hän ei pidä aina Thickin vahtimisesta, mutta Taidolla manipuloimalla hänen ajatuksensa saatiin kärjistettyä niin, että hän vihasi sitä. (FF, 353–354.) Näin Pale Woman sai aiheutettua epäsopua Thickin ja Fitzin välille. Taito voi siis olla tehokas ja hienovarainen ase, jolla voidaan aiheuttaa ikäviä tunteita ja ristiriitoja ihmisille. Teoriassa Taitoa voisi käyttää luultavasti positiivisessakin mielessä esimerkiksi rauhoittamaan ihmisiä tai vahvistamaan positiivisia tunteita. Tällaista ei kuitenkaan *Fool's Fatessa* tehdä.

Taidolla voi hienovaraisen vaikuttamisen lisäksi myös komentaa ihmisiä. Kun Taidolla painaa komennon ihmisen mieleen, on käsky niin voimakas, että ihminen tottelee ajattelematta. Komento voi olla niin vahva, että sitä on suorastaan vaikea olla tottelematta. (FF, 252.) Nettle puolestaan hallitsee Taidolla uniaan ja voi ottaa niihin ihmisiä tai heittää heidät pois. Hänen unissaan mikään ei voi uhata häntä. (FF, 77.) Tällainen on alistavaa vallan käyttöä Taidon avulla. Alistaminen on epätasa-arvoistavaa ja näin ollen ryhmärajoja ja toiseutta luovaa.

### 3.1.3. Kivilohikäärmeet

Elävät kivilohikäärmeet ovat yksi erikoinen Taidolla luotu asia. Kivilohikäärmeet tehdään veistämällä tietynlaisesta kivistä hahmo, johon sitten laitetaan kaikki tekijöiden tunteet ja muistot. Lopulta, kun kaikki on jo annettu, sulautuu koko ruumis lohikäärmeeseen. (FF, 291.) Tätä keinoa Kaukosaarelaiset käyttivät ahjotessaan ihmisiä: he antoivat kiven viedä ihmisiltä sen verran muistoja, että heistä tuli vain omia etujaan ajavia hirviöitä (FF, 281, 291). Näistä ahjotuista katosi kaikenlainen yhteisöllisyys ja yhteys muihin ihmisiin (FF, 281). Fitz kykenee aistimaan kivilohikäärmeet Vaistolla, mutta ei ahjottuja (FF, 299, 339). Ihmisen elävä, muihin yhteydessä oleva osa, on siis siirtynyt ahjotuista kiven sisälle. Näin ollen kivilohikäärmeet ovat oleellisesti toisia. Ne ovat sekä eläviä että kuollutta kiveä.

Taitoryhmät ovat tehneet kivilohikäärmeitä yhdessä koko Kuuden Herttuakunnan historian ajan. Yksi ryhmä on luonut yhden yhteisen lohikäärmeen. Yksi henkilö ei riitä herättämään lohikäärmettä eloon, joten tällainen olento onkin ihmisten yhtenäisyyden ilmentymä. Kaikilla kivilohikäärmeeseen itsensä laittaneilla pitää olla yhteinen päämäärä, sillä ilman sitä lohikäärme ei pysty heräämään. (FF, 291.) Ihmisistä, jotka

ovat erillisiä yksilöitä voi näin muodostua uusi kokonaisuus. Toiseus, joka on luonnostaan ihmisten välillä tässä maailmassa, katoaa. Toisaalta tämä muutos erottaa siihen ryhtyneet ihmiset oleellisesti muista ihmisistä, sillä heidät vangitaan kiven sisään. Yhdistyminen muuttaa ihmiset joksikin toiseksi, joka on oleellisesti erilainen kuin yksittäinen ihminen.

Tällainen erillisten ihmismielten yhdistyminen on kuitenkin vaikea saavuttaa. Ihmisten on vaikea löytää sellainen yhteinen päämäärä, jonka vuoksi he haluaisivat kadottaa yksilöllisyytensä ja muodostaa yhdessä jotain uutta (FF, 291–293). Fitz antoi vuosia sitten kivilohikäärmeiden luona käydessään tunteitaan erääseen veistokseen, joka oli epäonnistunut. Lohikäärme ei ollut herännyt eloon, koska yksi taitoryhmästä ei ollut valmis antamaan kaikkeaan. Heidän taitolohikäärmeensä oli muodoltaan lohikäärme, jonka selässä ratsasti tyttö. Yksi taitoryhmästä oli yrittänyt pitää itsensä vain tytössä, eikä antautunut koko patsaaseen, mikä oli estänyt lohikäärmettä valmistumasta. (FF, 291, 653.) Vaikka ihmisten yhdistymisestä onkin toivoa, on se vaikeaa, koska ihmiset eivät halua luopua helposti yksilöllisestä minuudestaan.

Tällaisen lohikäärmeen tekemisen pitäisi olla ylevää ja ihmisiä yhdistävää, mutta sitä voi käyttää myös väärin. Pale Woman on veistänyt oman lohikäärmeensä, jonka kylkeen hän kahlitsee ihmisiä, jotta lohikäärme voisi viedä heidän tunteensa. Näin lohikäärme saa vain pelkoa, vihaa ja kipua sisälleen, eikä sille tule mitään yhteistä päämäärää. Fitz pohtii kauhulla, minkälainen lohikäärme tällaisen toiminnan tuloksena syntyy. (FF, 443.) Päälimmäisenä persoonana, joka antaa kivilohikäärmeelle päämäärän, on Keбал Rawbread. Pale Woman on pitänyt häntä kauan vankinaan ja saanut tämän taantumaan lähes eläimen tasolle. Rawbreadin ohjaamana lohikäärme haluaakin vain tuhota. (FF, 537.)

Pale Womanin karkea ja pakolla tehty lohikäärme ei vedä vertoja Kuuden herttuakunnan harmoniassa luoduille lohikäärmeille tai oikeille lohikäärmeille. Pale Womanin lohikäärme on karkeasti veistetty ja muotoiltu monista erillisistä elämistä. Se ei ole kaunis näky. Toisin kuin Pale Womanin kivilohikäärme Kuuden herttuakunnan lohikäärmeet ovat kauniita ja värikkäitä. (FF, 651.) Pale Womanin kivilohikäärmettä kuvataan massiiviseksi, kulmikkaaksi ja paksuksi, kun taas oikeita lohikäärmeitä kuvataan päinvastaisilla adjektiiveilla esimerkiksi sulaviksi (FF, 539). Se ei osaa myöskään täysin hallita lohikäärmeen ruumistaan vaan on kömpelö. Se saa esimerkiksi avattua vain toisen siipensä puolittain, eikä saa sitä sitten suljettua. (FF, 539.) Se ei osaa myöskään lentää, kuten muut lohikäärmeet (FF, 546). Kun lohikäärme tehdään pakolla

ja ymmärtämättä todella sen luomisen ideaa, siitä tulee kankea ja karkea toisin kuin yhteisymmärryksessä luoduista lohikäärmeistä.

### 3.1.4. Taito ja Vaisto verrattuna keskenään

Kun romaanin henkilöt vertaavat Taitoa ja Vaistoa keskenään, pitävät he Vaistoa huonompana. Esimerkiksi Chade uskoo, että Taito on huomattavasti Vaistoa voimakkaampi ja näin ollen monikäyttöisempi (FF, 152). Hän edustaa Kuuden herttuakunnan yleistä mielipidettä, minkä mukaan Taito on ylhäinen ja tehokas verrattuna huonompaan eläintaikuuteen. Hän, kuten monet muutkin Kuuden herttuakunnan asukkaat, aliarvioivat Vaistoa. Tässä näkyy heidän ennakkoluuloiset asenteensa perinteisesti paheksuttua taikuutta kohtaan.

Syy, miksi Chade ei arvosta niin paljon Vaistoa, voi olla myös se, että hän ei näe sen arvoa välineenä. Vaiston käyttäjille korostetaan muiden olentojen tarpeiden ymmärtämistä (FF, 228–229). Taitoa on puolestaan pidetty pelkkänä välineenä, joka palvelee kuinka tarpeita. Vaiston käyttämiseen samalla tavalla hyödyksi ei ole perinteitä, sillä Vaisto on yritetty julkisesti kitkeä pois.

Web kuitenkin osoittaa tarinan aikana, että Vaistokin on hyödyllinen. Romaanin lopussa perustetaan myös vaistoryhmä kuninkaan avuksi, mikä edesauttaa Vaiston legitimiyyttä ja kunnioitusta. Kuninkaalla on ollut taitoryhmä kautta aikojen, mutta nyt se saa rinnalleen toisen ryhmän. (FF, 776.) Tämä on hyvin keskeinen askel Vaiston tekemisessä hyväksytyksi ja sen nostamisessa Taidon veroiseksi. Tällä teolla Taito ja Vaisto tunnustetaan vihdoinkin samanarvoisina.

Myös taitoryhmän julkistaminen samaan aikaan on tärkeää, koska sitä ei ole ollut virallisesti Kuudessa herttuakunnassa yli vuosikymmeneen (FF, 776–777). Kauan kadoksissa olleet Taidosta kertovat kirjoitukset löytyvät ja Taitoon liittyvät perinteet ja tieto voidaan palauttaa. Kirjoitusten avulla järjestetään myös pitkstä aikaa kutsunta Taitoa osaaville, jotta kaikki Taitoon kykenevät saisivat oppia siinä. (FF, 783–784.) Tämä merkitsee menneiden aikojen osaamisen oppimista uudelleen. Oikeastaan tämä voi tarkoittaa jopa nousua menneiden hyvien aikojen ohi, koska Vaistoa ei ole aikaisemmin hyväksytty ja voitu käyttää näin laajasti.

Vaikka Taito ja Vaisto ovat olleet salattua tietoa, ja näin luoneet toiseutta, on romaanin loppu optimistinen taikuutta osaavien ja osaamattomien välisen rajan häviämisen suhteen. Vaistokkaiden oikeudet elää muiden ihmisten kanssa on taattu. On

jopa ehdotettu, että heillä olisi oma kylä, missä he avoimesti harjoittaisivat omaa taikuuttaan, ja muut voisivat tutustua siihen ja näin päästä yli peloistaan. Taitoa puolestaan opetetaan jälleen kaikille sitä osaaville, joten tieto myös siitä tulee leviämään.

Karppinen analysoi gradussaan *FitzChivalryn ja Nighteyesin Vaisto-kumppanuus. Ihmisen ja suden suhde Robin Hobbin The Farseer-trilogiassa* Taidon ja Vaiston eroja. Taitoa käytetään hänen mukaansa useammin pahaan The Farseer -trilogiassa kuin Vaistoa. Karppinen vertaa Taitoa länsimaisen kulttuurin tieteseen, teknologiaan, korkeakulttuuriin ja politiikkaan eli asioihin, jotka edustavat nyky-yhteiskunnan kovia arvoja. Vaiston hän puolestaan yhdistää meidän kulttuurissamme unohdettuihin arvoihin kuten luonnonläheisyyteen, tasavertaisuuteen ja kaikkien olentojen yhteyteen. Vaisto edustaa hänen mukaansa ymmärrystä siinä missä Taito kilpailua. (Karppinen 2003, 84.) Karppinen katsookin, että Taitoon yhdistetään maskuliinisia piirteitä siinä missä Vaisto näyttäytyy feminiinisenä (Karppinen 2003, 95). Kummallakin kyvyllä voi kuitenkin aiheuttaa pahaa sekä hyvää (Karppinen 2003, 84). Karppinen sanoo, että Taito on sekä miesten että naisten kyky, mutta miehet käyttävät sitä valtataistelun aseena. Vaiston puolestaan nähdään polveutuvan naisten kautta, vaikka käyttäjät ovat useimmiten miehiä. (Karppinen 2003, 96.) Länsimaissa kulttuurin ja sivilisaation kehittymistä pidetään edistyksenä luonnonvaraisista kulttuureista. Samoin Taitoa pidetään Kuudessa herttuakunnassa kehittyneempänä kuin Vaistoa. (Karppinen 2003, 96.)

*Fool's Fate* ei tue Karppisen tekemää jaottelua feminiinisestä ja maskuliinisesta taikuudesta. Vaisto ei ole naisellisempi verrattuna Taitoon, koska tarinassa on kaksi vahvaa Taitoa käyttävää naista, Pale Woman ja Nettle. Vaisto puolestaan ei esiinny naisista juontuvana, sillä Swift on saanut kyvyn Vaistoon isältään. Taito myös esiintyy *Fool's Fatessa* luonnollisempana kuin Karppisen tutkimassa trilogiassa, koska Nettle ja Thick ovat oppineet käyttämään sitä itsestään eivätkä osaisi olla käyttämättä sitä. Myös Thickin naiivi viattomuus ja suorasukaisuus tuovat Taidon lähemmäs Vaistoa, sillä hän ei osaa käyttää sitä juonitteluiden välineenä. Taito ei ole *Fool's Fatessa* enää pelkkä väline, vaan myös elämäntapa ja luonnollinen kommunikointikeino siinä missä Vaistokin. Näin Taito ei näyttäydy pelkkänä järjen ja itsekkäiden halujen toteuttamisen välineenä.

*Fool's Fatessa* myös Vaisto tuodaan lähemmäksi Taitoa. Koska myös Vaistoa osaavista perustetaan ryhmä Taidon osaajien rinnalle, muutetaan myös Vaisto välineeksi. Toisaalta Vaiston ja Taidon samaistaminen johtaa myös pehmeämpien

arvojen liittämiseen Taitoon. Romaani loppuukin Taidon ja Vaiston kunnioittamiseen yhtä hyvinä ja erilaisina taikuuden muotoina, joita voi käyttää samoilla tavoilla. Niiden välinen kuilu on pyritty kuromaan umpeen. Karppisen määrittelyin tämä johtaa siihen, että Taito ja ehkä koko yhteiskunta lähestyy luontoa ja tasa-arvoa. Toisaalta Vaisto lähentyy kulttuuria, kun se otetaan hyväksytyksi osaksi yhteiskuntaa. Ehkä tästä löytyy tasapaino. Vasta kummankin käytöllä saadaan lisää tietoutta ja voidaan käyttää kaikkia voimavaroja. *Fool's Fate* tuo siis Taidon ja Vaiston lähemmäksi toisiaan verrattuna Karppisen tutkimaan *The Farseer* -trilogiaan.

Joiltain osin Karppisen päätelmät Taidosta ja Vaistosta sopivat *Fool's Fateen*. Myös siinä Taitoa käytetään pahuuteen enemmän kuin Vaistoa. *Fool's Fatessa* Taidon ja Vaiston suurin ero on, että Vaisto on lähempänä eläimiä. Sillä voi pitää yhteyttä kaikkeen elävään, kun Taidolla puolestaan voi kommunikoida vain ihmisten ja lohikäärmeiden kanssa. Myös tutkimassani romaanissa Taito liittyy siis vahvemmin inhimilliseen tietoisuuteen ja järjen käyttöön. On oleellista, että valtaa janoava Pale Woman käyttää juuri Taitoa eikä Vaistoa. Taito liittyy näin kunnianhimoon ja kylmän loogiseen älykkyyteen. Tämä näkyy siinäkin, että lohikäärmeet, jotka myös käyttävät Taitoa, ovat yhtä itsekkäitä kuin ihmiset (FF, 66). Vaisto on jonkinlainen vastavoima edustaessaan yhteisöllisyyttä ja arkipäivän järkevyyttä, mitä englanninkielinen nimi ”Wit” kuvaakin (FF, 581, 592).

Vaisto ja Taito eivät muuten ilmene *Fool's Fatessa* kovin erilaisina. Niillä on paljon yhteisiä ominaisuuksia. Sekä Taito että Vaisto ovat suvussa periytyviä. Vaiston voimakkuus ihmisessä vaihtelee samoin kuin Taidonkin. (FF, 408.) Kummankin taikuuden vaikutusta vahvistaa fyysinen kosketus (FF, 178, 179). Sekä Taito että Vaisto korostavat ihmisten yhdistymistä ja yhteyttä. Kumpikin mahdollistaa yhteyden luomisen, joka ei ole todellisuudessa mahdollinen. Kummassakin kuitenkin tulee esille myös tämän vaikeus. Ihmisten on vaikea luopua omista henkilökohtaisista päämäärästään ja tunteistaan, jotta he voisivat yhdistyä. Ihmisten yhdistyminen ja toiseuden rajan hävittäminen minun ja muiden välillä, ei ole siis helppoa edes fantasiamaailmassa.

Vaistossa ja Taidossa tulevat esille Todorovin fantasialle tyypillisiksi mainitsemat piirteet kuten sulautuminen, yhdistyminen ja rajojen rikkomisen. Näihin liittyy erityisesti hengen ja materian sekä subjektin ja objektin rajan hämärtyminen. (Todorov 1993, 114, 116–117.) Todorov toteaa: ”Since the subject is no longer separated from the object, communication is made directly, and the whole world participates in a system of

generalized communication.” Lisäksi Todorov sanoo, että ihmiset voivat tulla toisikseen ja tietää mitä toinen ajattelee. (Todorov 1993, 117.) Tämä kuvaa hyvin Vaistoa ja Taitoa, joilla voi olla yhteydessä muihin eläviin olentoihin, Vaistolla jopa koko elävään maailmaan. Kummallakin voidaan mennä myös toisen mielen sisään ja kuulla toisen ajatukset.

Erityisen hyvin Todorovin määritelmä subjektin ja objektin rajan katoamisesta toteutuu siinä, kuinka Fool ja Fitz sulautuivat yhteen Taidon avulla. He olivat hetken täysin samaa olentoa vaihtaessaan keskenään ruumiita. Ruumiiden vaihdon jälkeen Fitz pystyi katsomaan omaa ruumistaan ulkopuolelta: subjektista olikin tullut objekti hengen ja ruumiin rajojen liikkua. (FF, 635–636.) Saman voi tehdä myös Vaistolla. Silläkin voi irtautua eläinkumppaninsa ruumiiseen ja sulautua sen mielen kanssa. Näissä tilanteissa menettää täysin yksilöllisyytensä ja minuutensa, eikä kykene enää vetämään selkeää rajaa minun ja toisen välille.

Fantasiakirjoissa kuten saduissakin halutaan ymmärtää ympäröivää luontoa ja maailmaa. Saduissa eläimet ja muut olennot puhuvat usein kuten ihmiset. Tämä johtuu Tolkienin mukaan osittain siitä, että ihmiset haluavat tuntea yhteyttä muiden elävien olentojen kanssa. (Tolkien 2002, 31.) Bettelheim puolestaan sanoo, että lapsi uskoo, että kaiken sisällä on samanlainen henki. Kivetkin elävät ja eläin voi muuttua lapsen mielestä ihmiseksi. (Bettelheim 1984, 59–60.) Tässä näkyy tavallaan sama kaiken yhteys, mistä Todorov puhuu. Itseänsä ei eroteta luonnosta, vaan kaikki on samaa. Nämä piirteet näkyvät erityisesti Vaistossa, jolla voi olla yhteydessä kaikkeen ympärillä olevaan elävään. Vaistossa tulee esiin myös ihmisen ja eläimen samanlaisuus. Fantasia näyttäisi näin toteuttavan lapsuuden tapaa ajatella. Se palauttaa lukijan aikuisten eriytyneestä maailmasta kaiken yhteyteen.

Vaikka Taidolla ja Vaistolla saadaan myös toiseutta ja pahaa aikaiseksi, korostavat ne ennen kaikkea yhteyttä kaiken välillä. Ne kertovat yhteisöllisyyden tasosta, joka ei ole meidän maailmassamme mahdollinen, mutta jonka mahdollisuuteen jollain tasolla haluamme ehkä uskoa.

### **3.2. Pahuus**

Fantasiakirjallisuudessa pahuuden ja hyvyyden kamppailu on keskeistä (Sisättö 2006, 17). *Fool's Fatessa* valtakuntaa uhkaavana pahana on mystinen Pale Woman. Hän paljastuu syylliseksi lähes kaikkiin Kuutta herttuakuntaa piinanneisiin vastoinkäymisiin (FF, 455). Pale Woman on Valkoinen profeetta. Hän voi siis nähdä minkälainen

vaikutus eri teoilla on tulevaisuuteen. Hän on ohjailnut taustalla salassa asioita toteuttaakseen haluamansa tulevaisuuden ilman lohikäärmeitä ja Farseer-kuningassukua (FF, 455–459). Pale Womanin vastavoimana toimivat lohikäärmeet ja Fitzin ystävä Fool, joka on myös Valkoinen profeetta. Fool haluaisi päinvastoin kuin Pale Woman, että lohikäärmeet lisääntyisivät tulevaisuudessa. Pahan ja hyvän välinen kamppailu kulminoituu siihen, kumman tulevaisuuden näkymät toteutuvat.

Pahuus luo toiseutta. Se tekee siihen lankeavista olennoista jotain aivan muuta verrattuna muihin. Se on ehdoton kriteeri, joka luo meidät, hyvät, ja toisen, pahan, joka on oikeutettua tuhota. Tutkimalla sitä, mikä on paha, voidaan myös ymmärtää mitä pidetään hyvänä. Pahuuden kautta voidaankin tulkita, minkälaisia ominaisuuksia romaanissa pidetään suotavana ja mihin se kannustaa.

### 3.2.1. Pahuus itsekkyytenä ja haluna hallita

Pale Woman haluaa hallita kaikkea ja kaikkia. Hän on alistanut kaikki ympärillään olevat ihmiset. Hänen palvelijansa ovat osittain ahjottuja, niin ettei heillä ole enää omia ajatuksia. Heillä on jäljellä tunteita vain sen verran, että he kykenevät pelkäämään Pale Womania tarpeeksi totellakseen häntä. (FF, 442.) Palvelijoilla ei ole enää mitään käsitystä arvokkuudesta, vaan he tekevät mitä vain nainen haluaa (FF, 450). Pale Womanille täydellinen muiden hallitseminen keinolla millä hyvänsä on tärkeintä. Hän on vienyt palvelijoiltaan täysin ihmisarvon ja inhimillisyyden omien halujensa toteuttamisen takia.

Pale Woman haluaisi hallita Fitziaikin, mutta käyttää häneen aluksi hienovaraisempia alistuskeinoja. Nainen ei pidä tahtoaan vastustavasta Foolista, joten hän haluaa loukata tätä kaikin mahdollisin tavoin. Siksi hän haluaa omakseen myös Foolin kanssa läheisen Fitzin. Pale Woman on kykenemätön ymmärtämään Fitzin ja Foolin välillä vallitsevaa suhdetta ja sitä, mitä se antaa Fitzille. Nainen tuntuu nimittäin pitävän Fitzia Foolin omaisuutena, jonka voi viedä ja saada näin omakseen. (FF, 459.) Pale Woman yrittää suostutella Fitzin puolelleen lupaamalla hänelle lapsen ja parisuhteen. Tämäkin kertoo Pale Womanin kyvyttömyydestä todella ymmärtää ihmisiä. Hän luottaa enemmän himoon Fitzin saamiseksi kuin todelliseen välittämiseen ja syvempiin tunteisiin. (FF, 459–460.) Tuntuu jopa siltä, että Pale Woman on kyvytön välittämään todella muista kuin itsestään.



Pale Woman inhoaa vaistokkaita luultavasti, koska ei voi hallita heitä. Hän kuvaa heitä näin: ”They were unreliable allies, with all their dirty little animals traipsing around after them, tainting their minds with animal thoughts like men fornicating with sheep!” (FF, 446.) Nainen pitää eläimiä likaisina ja inhottavina samoin kuin ihmisen ja eläimen välistä yhteyttäkin. Hänen mielestään eläinten ajatukset ovat vähäpätöisempiä ja saastuttavat ihmisten mielen. Nainen voi parhaiten hallita ihmisiä kunnianhimon ja vallanhalun kautta. Eläimillä näitä ominaisuuksia ei kuitenkaan ole, joten niitä on vaikeampi hallita. Myös todellinen pahuus on Fitzin mukaan lähtöisin ihmismielestä. Eläimet edustavat ennemminkin yhteisöllisyyttä ja maan läheistä järkeä. (FF, 581, 592.) Pale Woman ei voi alistaa vaistokkaita niin helposti, koska heidän eläinkumppaninsa vaikuttavat heidän ajatuksiinsa. Toisaalta Pale Womanin inhoa Vaistoa käyttäviä kohtaan selittää myös hänen uskonsa siihen, että ihmisen pitäisi hallita kaikkea (FF, 456–457). Nainen ei siis pidä ihmisen ja eläimen tasavertaisesta suhteesta, joka vaistokumppaneiden välillä vallitsee.

Pale Womanin mielestä vahvimman pitää hallita maailmaa ja tuhota kilpailijansa. Ihmisten pitäisikin hänen mielestään hävittää lohikäärmeet. Hänelle lohikäärmeet ovat pelkkiä petoja, joiden kanssa ei voi keskustella tai elää yhdessä rauhanomaisesti. (FF, 456–457.) Nainen haluaa tuhota lohikäärmeetkin luultavasti siksi, että hän ei pysty alistamaan niitä tahtoonsa. Toisaalta Kaukosaarelaisille tärkeän lohikäärmeen tappaminen aiheuttaisi sodan Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten välille. Sodan avulla nainen voisi saada vallan itselleen. (FF, 502.) Foolin mielestä lohikäärmeitä pitäisi päinvastoin olla enemmän. Tällöin kukaan ei voisi olla muita vahvempi ja hallita maailmaa. Lohikäärmeet ja ihmiset ovat tasaväkisiä, eikä kumpikaan pysty alistamaan toista ja anastamaan maailmaa omakseen. (FF, 730.) Tässä vastakkainasettelussa korostuu se, mitä *Fool's Fatessa* pidetään pahana ja mitä hyvänä. Pahan ja hyvän välinen taistelu näyttäytyy vapauden ja alistumisen, tasa-arvon ja vahvimman hallitsemisen sekä suvaitsevuuden ja rasismien välisenä kamppailuna.

Pale Woman on myös itserakas. Hänen jäänalaisen palatsinsa seinämiä korostavat isot patsaat, jotka esittävät häntä murskaamassa vihollisensa (FF, 441). Hän rakastaa itseään niin paljon, ettei olisi valmis uhraamaan itseään minkään vuoksi. Hän on tehnyt oman kivilohikäärmeensä Kuuden herttuakunnan Taitoa käsittelevien tekstikääröjen avulla. Hän luulee, että taitoryhmät on aina pakotettu menemään lohikäärmeidensä sisään. (FF, 443.) Pale Woman ei voi ymmärtää, että joku haluaa uhrata elämänsä ja yksilöllisyytensä hyvän aatteen takia. Hän ei kykenekään luopumaan itsestään eikä

menemään lohikäärmeeseensä edes voittonsa takia. Hänen lohikäärmeeseensä pakottama mies yrittää vetää Pale Womanin mukanaan sen sisään. Nainen ei kuitenkaan voi uhrata itseään, vaan hänet vedetään irti miehen otteesta. Hänen kätensä ehtivät kuitenkin jo sulaa lohikäärmeeseen ennen sitä ja hänelle jäi jäljelle pelkät käden tyngät. (FF, 618.) Pale Woman menettää mieluummin osan ruumistaan kuin oman yksilöllisen minuutensa.

Todorov liittää teoksessaan *The Fantastic* fantastiset tekstit ja liiallisen halun teeman yhteen: ”Litarature of the fantastic is concerned to describe desire in its excessive forms as well as it's various transformations or, one may say, its perversions. A special case must be made out for cruelty and violence, even if their relation with desire is in itself indubitable.” (Todorov 1993, 138.) Myös *Fool's Fate* kuvaa liiallista halua ja julmuutta. Ne tulevat esiin Pale Womanin pahuudessa. Hän nauttii kiduttamisesta ja kiusaamisesta eikä noudata normaaleja moraalisäädöksiä. Hän aiheuttaa muille tuskaa tarkoituksellisesti ja on hyvin julma (FF, 465, 609). Naisen halu hallita kaikkea menee liiallisuuksiin samoin kuin hänen itserakkautensa. Hänelle ihmiset ovat siis pelkkiä välineitä. Hänen pahuutensa on sitä, että hän haluaa maailman menevän omien halujensa mukaan ja on valmis tekemään sen eteen mitä tahansa (FF, 484). Hän ei kykene ollenkaan joustamaan tai ottamaan muita huomioon.

Myös lohikäärmeet *Fool's Fatessa* ovat itsekkäitä ja pitävät ihmisiä vain välineinä saada haluamansa. Ne saattavat esimerkiksi syödä ihmisiä nälkäänsä. (FF, 456–457.) Kuitenkaan lohikäärmeitä ei kuvata suoranaisesti pahoiksi. Lohikäärmeet ja Pale Woman eroavat siinä, että Pale Woman haluaa mahdollisimman paljon valtaa, sillä hän haluaisi hallita kaikkea. Lohikäärmeet eivät sen sijaan halua hallita hallitsemisen vuoksi tai alistaa kaikkia. Ne ovat vain olentoja, joilla on heikkoutensa ja vikansa siinä missä ihmisilläkin (FF, 730). Toisin kuin Pale Woman ne eivät myöskään saa nautintoa muiden kärsimyksistä.

Kaikki tämä osoittaa, että Pale Womanilla ei ole mitään kunnioitusta toisia olentoja kohtaan, eikä hän voi sietää olentoja, jotka eivät ole täysin hänelle alisteisia. Tasa-arvo on hänelle tuntematonta, ja hän elää vain omia halujaan varten. Sen sijaan Pale Womanin vastavoimana toimiva Fool on valmis luopumaan omista haluistaan muiden parhaaksi. Vaikka hän haluaisi Fitzin omakseen, hän on valmis päästämään tästä irti. (FF, 732–736.) Suurta hyvyyttä näyttäisikin olevan omista haluistaan luopuminen toisten hyväksi. Tämä korostuu myös siinä, kuinka vaistokkaat kohtelevat

eläinkumppaneitaan ja kuinka Fitz lopulta päättää olla tappamatta lohikäärmettä, vaikka se maksaisi Foolin hengen.

Todorov sanoo myös, että seksuaaliseen houkutukseen ja haluun on fantastisissa teksteissä liitetty usein paholainen (Todorov 1993, 127). Myös tämä seksuaalisen halun ja pahuuden yhteen sulautuminen toistuu *Fool's Fatessa*. Halu ei esiinny vain Pale Womanin ominaisuutena vaan myös siinä, kuinka Pale Woman asettautuu tietoisesti halun kohteeksi. Pale Woman esiintyy Fitzille alasti, häpeilemättä ollenkaan itseään. Fitz kuvailee hänen ruumistaan sanoen: ”No man could have looked at her and not felt a stirring of lust. Yet she showed herself to us, captive and guards alike, as if her ability to flaunt her body and yet remain safe from undesired attentions emphasized her power over us all.” (FF, 449.) Nainen tietää olevansa haluttava ja nauttii saamastaan ihailusta. Toisaalta alastomuus ja ihailukin ovat hänelle vallankäytön välineitä. Nainen ei ole siveellinen, sillä hän käyttää aseena haluttavuuttaan. Pale Womanin tietoinen halun kohteeksi asettuminen siis korostaa omalla tavallaan hänen pahuuttaan.

Terry Pratchettin ja Tolkienin fantasiateoksissa pahuus ei ole kaikkivoipaa. Pahat hahmot eivät nimittäin voi todella ymmärtää ihmisten haluja ja luonnetta. (Kainulainen 2005, 67.) Sama toistuu Pale Womanin käytöksessä useaan otteeseen. Pale Woman ei voi ymmärtää, että ihmiset saattaisivat uhrata henkensä toisten hyväksi vapaaehtoisesti. Hän ei ymmärrä ihmisten tapaa toimia ja tuntea. Hän luulee pystyvänsä houkuttelemaan Fitzin puolelleen, koska ei ymmärrä, mitä tämä todella haluaa ja pitää arvokkaana. Koska Pale Woman ei kykene luomaan tunnesiteitä ihmisiin, ainoa tapa, jolla hän pystyy toimimaan ihmisten kanssa, on pakottaminen ja ahjoaminen. Pahuus on voitettavissa, koska se ei koskaan pysty ikinä täysin ymmärtämään hyvyttä.

### 3.2.2. Fantasian kauhistuttava paha

Pale Womanin pahuutta ja groteskiutta korostetaan monin konkreettisin tavoin. Ensimmäinen kosketus naisen jäänalaiseen valtakuntaan on jääonkalossa sijaitseva tunkio. Roskakasassa on ulosteiden ja jätteiden keskellä ruumiita (FF, 424). Näky on karmea. Toinen selkeä pahuuden osoitus on se, että Pale Woman syöttää ihmislihaa vangitsemalleen miehelle (FF, 463). Ihmisten syöminen on yhteiskunnassamme suuri tabu, joka on noussut vieraiden barbaaristen kulttuureiden symboliksi ja merkitsijäksi. Länsimaissa kannibalismiin on tiivistynyt aikoinaan alkuperäiskansojen moraalien ja

siveellisyyden puutteen. (Hall 1999, 120–121). Tätä samaa leimaa voidaan käyttää Pale Womaniin, kun hänet yhdistetään kannibalismiin.

Pale Woman haluaa tuhota kaiken. Eräs henkilö kuvailee Pale Womania näin: ”To destroy. Her whole desire that was. Dragons to destroy. Other prophets to destroy. Beauty. Knowledge. [...] What she could not control or possess, she destroys.” (FF, 739.) Pale Woman ei kykene mihinkään positiiviseen tai rakentavaan. Hän kykenee vain yksioikoiseen tuhoamiseen. Sen lisäksi, että hän haluaa tuhota vastustajansa, hän on laittanut alaisensa tuhoamaan jääluolastostaan muinaisten ikaikaisten (Elderlings) jättämät kauniit patsaat ja kaiverrukset. Tuhon järjestelmällisyys kertoo Fitzin mielestä vihasta. (FF, 605, 606.) Fitz kuvailee tuntemuksiaan jääluolastossa edetessään näin: ”I felt that as I found the passage and chambers that the Pale Woman and her Forged minions had used, I left behind the beauty and grace of the Elderlings and descended into the grubbiness and destruction of humanity and I felt ashamed of my kind.” (FF, 607.) Pale Woman alaisineen siis kuvastaa koko ihmiskunnan rappiota.

Pale Woman nauttii toisten tuskasta. Hän on ripustanut Foolin seinälle varjoihin katsomaan, kun hän viettelee Fitzia, koska tietää sen satuttavan Foolia. Fitz kuvailee, että Fool on ripustettu seinälle kuin palkinto. (FF, 461–462.) Pale Woman kiduttaa myös Fitzia pakottamalla hänet katsomaan, kun Foolin muistoja syötetään kivilohikäärmeeseen. Fitz toteaa siitä: ”I think she drank in my misery”. (FF, 465.) Kun Pale Woman on voitettu ja Fitz palaa hänen valtakuntaansa etsiäkseen Foolin, löytää hän Foolin selkänahan lattialta. Hän tietää, että Pale Woman on ottanut sen irti vain omaksi huvikseen. (FF, 609.) Pale Woman satuttaa ihmisiä tietoisesti sekä henkisesti että fyysisesti. Hän luultavasti pitää toisille kärsimyksen aiheuttamisesta. Tämä erityisesti korostaa hänen pahuuttaan.

Tarmo Kunnas esittelee teoksessaan *Paha. Mitä kirjallisuus ja taide paljastavat pahuuden olemuksesta* luokittelun erilaisille pahuuden muodoille. Pale Woman edustaa tässä luokittelussa kauhistuttavaa paha. Tämä pahuus on julmaa ja traagista. Oleellista on, että pahojen tekojen takana on aina joku. Se erottaa kauhistuttavan pahan absurdista pahasta, jolle ei ole selitystä. Absurdia pahuutta ei kukaan todella aiheuta. (Kunnas 2008, 47.) Muita pahuuden muotoja ovat keho paha ja sairas pahuus. Kehno pahuus on lievempää pahuutta (Kunnas 2008, 63). Se on ihmisten heikkouden ja tyhmyyden aiheuttamaa. Siinä ihmisen huonot puolet, kuten itsekkyyt ja kateus korostuvat ympäristöolosuhteiden ja moraalisin ryhdin puutteen takia. (Kunnas 2008, 59, 72.) Kehno pahuus muuttuu sairaaksi pahuudeksi, kun sitä esitellään niin paljon, että se

menettää kauhistuttavuutensa (Kunnas 2008, 101, 109). Fantasiakirjojen teemana on yleensä kauhistuttava paha, jota vastaan taistellaan. Kauhistuttavaa pahaä käytetäänkin propagandassa. Se on ollut uskonnollisten ja poliittisten instituutioiden vallankäytön väline. (Kunnas 2008, 45.) Sitä on käytetty, kun valtajärjestelmät ovat leimanneet toiseuden edustajat moraalisesti epäilyttäviksi ja pahoiksi (Kunnas 2008, 47). On siis luonnollista, että *Fool's Fatessa*, kuten muussakin fantasiakirjallisuudessa, käytetään kauhistuttavaa pahaä, sillä sen avulla voidaan osoittaa päähenkilö auttajineen hyväksi ja heidän vastustajansa pahoiksi. Kun toiset edustavat kauhistuttavaa pahuutta, heidän tuhoamisensa ei ole moraalisesti ongelmallista.

Fantasiakirjoissa on myös keinoa pahuutta, sillä ihmiset saattavat langeta pahan houkutuksiin. Esimerkiksi Tolkienin teoksissa ihmiset eivät ole luonnostaan pahoja. He ovat vain heikkoja, joten paha voi houkuttaa heidät puolelleen. (Kainulainen 2005, 65.) Myös Hobbin romaanissa on havaittavissa sama. Ihmisetkin tekevät pahoja tekoja, mutta kaiken pahan takana on kuitenkin Pale Woman, joka on ohjannut asioita haluamaansa suuntaan ja aiheuttanut epäsopua (FF, 455). Ihmisten pahuus pyritään selittämään. Heidät on ahjottu tai he toimivat muuten Pale Womanin ohjauksessa. Pale Womanin pahuuden syytä sen sijaan ei kerrota. Itse asiassa hänen elämästään ei kerrota juuri mitään.

Tolkienin *Taru Sormusten herrassa* muut rodut kuin ihmiset voivat olla joko hyviä tai pahoja (Kainulainen 2005, 64). Puhtaasti pahat hahmot määritetään värin ja rodun mukaan (Kainulainen 2005, 69–70). Hobbin kirjoissa ei tällaisia luonnostaan hyviä tai pahoja rotuja ole. Lohikäärmeitäkään ei kuvata pahoiksi toisin kuin monesti fantasiakirjoissa (Kainulainen 2005, 25). Ainoa, joka *Fool's Fatessa* todella kuvataan pahaksi, on Pale Woman. Hänkään ei edusta mitään lajia tai rotua, koska Fitzin ystävä Fool ja Aslevjalilla elävä Prilkop ovat samaa rotua, mutta henkisesti he ovat aivan erilaisia. Fool ja Prilkop ovat aitoja ja ystävällisiä (FF, 599, 602). Tolkienin kirjoissa mustat tai tummat olennot ja ihmiset ovat väistämättä pahoja (Kainulainen 2005, 85). Tämä tekee mielenkiintoiseksi sen, että *Fool's Fatessa* ainoa todella paha hahmo, Pale Woman, on valkoinen (FF, 442). Pahuus siirretään tavallaan koskemaan nimenomaan valkoihoisia ja näin ollen länsimaita perinteisen tummaihoisen muukalaisen sijaan. Tämä korostaa kontrastia *Fool's Faten* kuvaaman pahuuden ja perinteisesti pahoina pidettyjen lajien välillä. Kainulainen sanookin gradussaan, että Tolkienin *Taru sormusten herrasta* kannustaa toiseuden pelkäämiseen määritellesään jotkin rodut yksinkertaisesti pahoiksi (Kainulainen 2005, 69). Hobbin romaanit ovat sen sijaan

paljon solidaarisempia, sillä ne korostavat kaikkien erilaisten olentojen kanssa toimeen tulemistä.

Robin Hobb sanoo, että hän pyrkii tekemään myös pahoista hahmoistaan täysiä henkilöitä, joilla on omat tavoitteensa (Hobb 2003). Tämä näkyy ehkä siinä, kuinka lopuksi kauhistuttavaa pahaa edustanut Pale Woman nähdäänkin sääliä ja heikkona. Kun Fitz palaa jääluolastoon Pale Womanin tappion jälkeen, kohtaa hän Pale Womanin siellä. Nainen on menettänyt voimansa ja valtansa. Fitz kuvaa hänen ulkonäköään näin: ”Despite the richness of her garb, she looked haggard. The perfect sculpting of her face had sunken to her bones and her pale hair, ungroomed, lagged and whisped like dry straw around her face. Her colourless eyes seemed almost dull, the eyes of a beached fish.” (FF, 616.) Menettyään joukkonsa, kun hänen ahjotut alaisensa saivat muistonsa ja tunteensa takaisin, hänestä ei ole enää mitään jäljellä. Naisella ei ole ollut todellista valtaa tai arvokkuutta, vaan hän loi sen muita alistamalla. Hän on menettänyt viehätysvoimansa. Nainen kääntää Fitzin tappamaan hänet (FF, 616). Fitz jättää sen kuitenkin tekemättä ja kääntää hänelle selkänsä jatkaen matkaansa. Huolimatta Pale Womanin kirkumisesta ja lupauksista Fitz vain jatkaa kävelyä ja jättää epätoivoisen naisen jälkeensä. (FF, 616, 618–619.) Pale Woman on sääliä ilman valtaansa. Fitz ei koe häntä enää todelliseksi uhaksi. Ilman ulkoisia pakkokeinoja pahuus on voimaton, ja sen voi jättää omaan arvoonsa. Pahuus näyttäytyy näin loppujen lopuksi inhimillisen heikkona, sillä se ei ole kaikkivoipaa. Tästä huolimatta Pale Woman jää paljolti fantasiakirjallisuudessa perinteiseksi puhtaaksi pahaksi.

*Fool's Fatessa* pahuutta ei voi tulkita yksistään negatiiviseksi asiaksi. Pahuudestaan huolimatta Pale Woman aiheuttaa tahtomattaan hyvää. Naisen juonet ovat välttämättömiä, jotta rauha saadaan aikaiseksi. Ilman Pale Womanin painostusta luultavasti yksikään klaani ei olisi suostunut avioliittosopimukseen Kuuden herttuakunnan kanssa, kun otetaan huomioon kuinka järkyttynyt Ellianianin äiti oli saatuaan tietää asiasta (FF, 551–552). Eri ryhmien välisten ennakkoluulojen ja tapojen voittamiseksi tarvitaan ulkoinen pakote, jona Pale Woman toimii. Paha yhdistää ihmiset välillisesti. Pahakin on siis tavallaan tarpeellista maailmassa.

## 4. Päähenkilön muukalaisuus omiensa keskellä

*Fool's Faten* päähenkilö erottuu monella tavalla ympärillään olevista ihmisistä. Hän on toinen ja muukalainen omiensa keskellä. Ensinnäkin hänet erottaa normaaleista ihmisistä taikuus, Taito ja Vaisto. Toisaalta hän eroaa myös muista taikuuden käyttäjistä, koska Taidon ja Vaiston yhdistyminen samassa ihmisessä on harvinaista. Lisäksi hän on kuningassuvun avioton lapsi, mikä tekee hänestä ulkopuolisen. Verensä puolesta hänen kuuluisi olla mukana perimysjärjestyksessä, mutta avioliiton ulkopuolella syntyneenä, hän joutuu jäämään varjoihin. Fitz kokeekin itsensä usein yksinäiseksi ja hylätyksi (FF, 198, 204).

Fantasiakirjoissa vaikuttaa olevan tyypillistä päähenkilön toiseuden ja ulkopuolisuuden kokemus. Päähenkilöillä on monesti voimia, joita muut henkilöt eivät omaa. Tässä romaanissa Fitzillä on sekä Vaisto että Taito. Lisäksi Fool kutsuu häntä Mullistajakseen, henkilöksi, joka kykenee muuttamaan tulevaisuuden kulun. Hänellä on myyttinen asema, jota muilla ei ole. (FF, 68.) Vastaavanlainen asema on esimerkiksi *Taru sormusten herrassa* Frodolla, jolla on kaulassaan sormus, joka kuuluu Sauronille, pahuuden ilmentymälle. Hän muuttuu sormuksen takia etäiseksi, sillä sormus vaikuttaa häneen pikku hiljaa. Sormus muuttaa näkymättömäksi ja näin auttaa häntä monessa pulassa, mutta toisaalta se korruptoi häntä.

Robert Jordanin kirjasarjassa *Ajan pyörä* (Wheel of Time) päähenkilöt ovat myös myyttisiä henkilöitä, joiden ympärille tapahtumat ja tulevaisuus kehkeytyy. Samoin heillä kaikilla on omat erikoiset kykynsä. Esimerkiksi Rand omaa suuren maagisen voiman, joka voittaa voimakkuudessaan muiden vastaavat voimat. Samalla voiman käyttö etäännyttää hänet muista ja tekee hänestä yksinäisen. Voima on myös hänelle taakka.

Myös Harry Potter on hyvä esimerkki. Hänet on jo lapsuudessa merkitty erilaiseksi otsassa olevalla arvella. Pahuuden ilmentymä Voldemort hyökkäsi Harryn kimppuun tämän ollessa vauva ja tappoi tämän vanhemmat. Kun Voldemort yritti murhata Harryn, jotain tapahtui ja Voldemort katosi jättäen vain arven Harryn otsaan. Monia tappanut vihollinen, jota muut eivät olleet saaneet voitettua, hävisi pikku vauvan edessä. (Rowling 2007, 19, 65.) Tämä tekee Harry Potterista erilaisen. Hän on tämän tapahtuman takia kuuluisa, mikä on niin taakka kuin etukin (Rowling 2007, 24).

Fantasiakirjoissa päähenkilö on usein orpo, niin myös *Fool's Fatessa*. Orpous tuo mukanaan muukalaisuuden ja vapauden (Kristeva 1988, 30). Näin asia onkin useissa fantasiakirjoissa, ja päähenkilö on vapaa vaeltamaan ympäri maailmaa (esim. Christopher Paolinin *Eragon*). Fitz on kuitenkin sitoutunut palvelemaan Farseer-sukua. Tästä huolimatta hän tuntee itsensä erilliseksi muista ihmisistä, muukalaiseksi. Hän kokee itsensä vain käytettäväksi aseeksi, eikä henkilöksi, josta välitetään. (FF, 69.) Hänellä ei ole perhettä tai yhteisöä, johon hän tuntisi todella kuuluvansa.

Päähenkilöillä on siis fantasiakirjallisuudessa usein voimia, jotka ovat sekä siunaus että taakka. Ne erottavat päähenkilön hänen ympärillään olevista ihmisistä. Päähenkilöllä ei ole usein myöskään kotia tai perhettä, johon kuulua. Fantasiaromaanit vaikuttavat olevan tapa käsitellä yksinäisyyden ja erilaisuuden kokemusta. Tarinan lopuksi sankari kuitenkin usein löytää paikkansa maailmasta ja yhteisöstä. Näin on esimerkiksi Harry Potterissa ja myös *Fool's Fatessa*. Romaanin alussa Fitz on eristäytynyt muista, mutta tarinan edetessä, hän alkaa vähitellen ottaa enemmän kontaktia ihmisiin ja löytää lopulta kodin, johon kuulua. Fantasiakirjallisuutta voidaan siis pitää kehityskertomuksena oman paikkansa löytämisestä yhteisössä.

#### 4.1. Fitzin tavat etäännyttää itsensä

Lähes kaikki ihmiset luulevat Fitzia kuolleeksi, joten hän on palannut takaisin hoviin lapsuutensa linnaan, Buckkeeppiin, rooliasun turvin. Hän esittää Tom Badgerlockia, tavallista sotilasta. Roolin esittäminen ja identiteetin peittäminen ovatkin keskeisiä tekijöitä Fitzin ulkopuolisuuden kokemuksessa. Hänen toiseuttaan korostaa se, kuinka hän ei ole kertonut rakkailleen olevansa elossa ja pyrkii pitämään etäällä nekin, jotka tietävät, ettei hän ole kuollut. Hänellä onkin tarve hallita muita ja päättää heidän puolestaan, mikä yleensä tarkoittaa heidän etäällä pitämistään.

Fitz piilottaa todellisen identiteettinsä suurelta osalta ihmisiltä. Jopa pojalle, jota hän on kasvattanut viimeiset seitsemän vuotta, hän on vain Tom Badgerlock. Hän ei siis paljasta todellista itseään edes ihmisille, jotka ovat hänelle tärkeitä ja läheisiä. Sen sijaan hän kertoo valheita, jotka pitävät hänen rooliaan yllä. (FF, 30–31.) Roolissaan Fitz piilottaa oleellisia osia itsestään, kuten taikuutensa. Omaa elämäänsä hän elää vain piilossa linnan seinien välissä kuningassuvun salamurhaajan ominaisuudessa vakoillen. (FF, 10.) Hän elää ilman omaa todellista identiteettiä. Hän on oikeastaan kadottanut itsensä omaksuttuaan uuden nimen ja roolin, joka ei ole hänen omansa.



Fitz ei näytä todellisia tunteitaan muille. Minäkertoja kuvailee tunteensa tarkasti, ja lukija tietää mitä hän kokee, toisin kuin muut romaanin hahmot. Tekstissä useissa kohdissa mainitaan kuinka Fitz näyttää muille henkilöille aivan toista tunnetilaa kuin minkä hän kokee. Tällä tavoin hän pitää itsensä erillään muista. Hän toteaa esimerkiksi: ”I put a smile on my face”, kun hän itse on hiukan synkkä, mutta se ei sovi hänen rooliinsa. Hän ei halua paljastaa todellisia ajatuksiaan. (FF, 7.) Roolissaan Tom Badgerlockina myös hänen näyttämänsä tunteet ovat vain osa roolia. Fitz kokee välillä aitojakin tunteita, mutta tämä tapahtuu silloin, kun hänen ei tarvitse olla roolissaan (FF, 74).

Kun Fitz on valeasussaan Tom Badgerlockina, eivät hänen todelliset ystävänsä voi edes tunnistaa häntä. Pelkällä sotilaalla ei voi olla tuttavina prinssiä ja hänen neuvonantajaansa. (FF, 99.) Tämä etäännyttää Fitzin arkielämässään niistä harvoista ystäväistä, joita hänellä on. Hän ei voi oleskella ystäviensä kanssa muuta kuin salaisissa tapaamisissa, mihin hän saapuu seinien sisässä olevia salakäytäviä pitkin. Hänellä ei ole todellista paikkaa läheistensä seurassa. Toisaalta aviottomana lapsena hän ei ole koskaan saanut omaa asemaansa prinssin lapsena, vaan hänen on aina pitänyt elää tavallaan kaksoiselämää. Muukalaisuus, salailu ja duaalinen identiteetti ovat hänelle tulleet siis jo syntymässä.

Identiteetin kaksinaisuuteen liittyy myös se, että Fitz on kuninkaan salamurhaaja. Hänellä on siis velvollisuutensa kruunulle. Hän ei saa käyttää salamurhaajan taitojaan omiin tarkoituksiinsa. Hän voi hyödyntää niitä vain hallitsijan käskystä. (FF, 370.) Fitzin taidot ja osaaminen eivät siis ole hänen omiaan. Hän on tavallaan tahdoton nukke muiden pelissä. Myös tämä etäännyttää hänet, koska hän kokee itsensä peläksi välineeksi hallitsijoille sen sijaan, että kokisi, että hänestä välitetään aidosti. Chade opetti hänet salamurhaajaksi ja on nyt kuningattaren neuvonantaja. Hän on toiminut tavallaan isähahmona Fitzille tämän nuoruudessa. Silti Fitz ei oleta, että Chade välittäisi hänestä. Hän tulkitsee Chaden puheista vain halun käyttää häntä. (FF, 69.)

Fitz ei voi pitää perintöään, isänsä miekkaa, näkyvästi, koska se ei sopisi hänen rooliinsa (FF, 76). Hän kieltää näin juurensa. Hän toteaa, ettei koe juuri mitään, kun hänellä on isänsä miekka kädessään. Hän saattaa tuntea ainoastaan jonkinlaista poissaoloa, tyhjyyttä. Hän ei koskaan tuntenut isäänsä, eivätkä juuret merkitse hänelle siksi paljoa. (FF, 77.) Hän kokee juurettomuutta, ehkä myös siksi, että on joutunut kieltämään aina isänsä perinnön, aseman kruunun perillisen poikana. Kristeva sanoo, että muukalainen pakenee alkuperäänsä (Kristeva 1992, 37). Näin on myös Fitzin

tapauksessa. Tuo alituinen oman alkuperän pakeneminen pitää hänet muukalaisena eikä anna hänelle mahdollisuutta todella kiinnittyä ympäristöönsä. Yksi askel oman paikkansa löytämisessä on se, kun hän lopulta tarinan loppupuolella ottaa paikkansa prinssin poikana, vaikka vain salaa taustalla. (FF, 719–720.) Tällöin hän vihdoin hyväksyy oman perintönsä sen pakenemisen sijaan.

Fitzin toiseutta korostaa, että hän pyrkii pysymään erossa ihmisistä, joiden kanssa hän voisi ystävästyä ja jotka voisivat välittää hänestä. Matkalla Aslevjalille Fitz pitäytyy erossa muista Vaiston omaavista niin tarkasti, että vaistokkaat luulevat hänen halveksuvan heitä heidän taikuutensa takia (FF, 373). Heidän kanssaan Fitz voisi jakaa osan itsestään, kykynsä Vaistoon. Hän ei kuitenkaan tee sitä vaan peittää jälleen yhden puolen itsestään. Sinänsä se on ymmärrettävää, sillä Burrich, joka hänet kasvatti, paheksui Vaistoa suuresti (FF, 477). Fitz itse sanoo, että peittää tämänkin osan itsestään vain sen takia, että jos hän paljastaisi vähän itsestään, joku saattaisi tajuta hänen todellisen identiteettinsä, mikä olisi uhka kaikille (FF, 373).

Fitz kokee uhaksi, kun Web paljastaa hänelle tietävänsä Fitzin todellisen henkilöllisyyden (FF, 29–30). Hän kokee tullessa petetyksi, kun joku on paljastanut Webille hänen identiteettinsä. Hän myös pelkää, mitä Web saattaisi tuolla tiedolla tehdä. Fitz ei osaa ollenkaan luottaa ihmisiin. Web tarjoutuu myös välillä tekemään palveluksia Fitzille. Fitz epäilee myös tällöin Webin motiiveja. Kun Web tarjoutuu vahtimaan Thickiä Fitzin puolesta, seuraa seuraava katkelma:

The offer was incredibly attractive. It therefore made me immediately suspicious.

‘Why?’

Web smiled. ‘Is it that unusual for people to be nice to you?’

His question jolted me in an odd way. I took a breath. ‘Sometimes it seems that way, I suppose.’  
(FF, 120.)

Fitz ei luota ihmisiin. Hän ei näe ystävällisyyttä heidän tekojensa takana, vaan kuvittelee heillä olevan kätkeytyjä motiiveja. Ihmiset ovat hänelle luultavasti ystävällisiä, mutta Fitz ei vain näe sitä epäilyjensä läpi. Myöhemmin prinssi kehottaa Fitzia ottamaan Webin ystäväkseen, mistä Fitz ajattelee näin: ”I nodded, wondering why such an idea made me so uneasy.” (FF, 153.) Fitz ei jostain syystä koe mukavaksi ajatusta uuden ihmisen kanssa ystävästymisestä.

Web tarjoutuu opettamaan Fitzille Vaiston hyödyntämistä, mutta ei kuitenkaan tee sitä ennen kuin Fitz itse pyytää (FF, 29). Fitzillä kestää pitkään ennen kuin hän lopulta

päättää hakea Webiltä ohjausta. Erilaisilla tekosyillä hän aina kuitenkin jättää sen tekemättä. (FF, 299.) Vaikka hän haluaisi jollain tasolla lähestyä Webiä ja muodostaa ihmissuhteen, jokin estää häntä. Hän esimerkiksi alkaa kuvitella, että Web on loukkaantunut hänelle, koska hän ei ole vielä pyytänyt Webiä opettamaan itseään. (FF, 307.) Web tuskin kuitenkaan on pahoittanut mieltään, sillä hän on hyvin hyväsydäminen ja ymmärtäväinen. Luulo loukkaantumisesta on vain jälleen uusi tekosyy Fitzille tuntee syyllisyyttä, uskoa olevansa huono ihminen ja vältellä Webiä.

Fitzin on vaikea luottaa edes ystäviinsä. Kun Fitz on Aslevjalilla menettänyt kykynsä Taitoon, prinssi aikoo ottaa Taidolla yhteyttä Nettleen, joka on Buckkeepissa. Fitzia kuitenkin pelottaa mitä prinssi saattaa sanoa Nettellelle. Hän yhä pelkää, että prinssi paljastaisi liikaa hänestä hänen tyttärelleen. Prinssi toteaa, että Fitzin on vain luotettava häneen. Vastaustaan tähän Fitz kuvailee näin: ”I do trust you,' I said, and tried to make that statment not a lie.” (FF, 390–391.) Hän haluaisi hallita itse kaikkea eikä luota muihin.

Fitz pyrkii pitämään etäällä myös ihmiset, joista välittää. Hän pitää Taidolla uniensa kautta yhteyttä tyttärensä Nettleen, mutta ei halua kiintyä häneen liikaa eikä halua tytön myöskään kiintyvän liikaa itseensä. Hän on haluton kertomaan tytölle todellista identiteettiään. Aluksi hän yrittää jopa olla puhumatta tytölle, mutta tarvitessaan tytön apua hän joutuu paljastamaan todellista identiteettiään pikkuhiljaa. (FF, 78, 504.) Fitz pelkää ottaa kontaktia ihmisiin, joista välittää. Hän myös yrittää välttää sitä, että joku todella tuntisi hänet ja pitäisi hänestä. Toisaalta hän myös pyrkii olemaan itse välittämättä liikaa Nettlestä, minkä takia hän haluaa pitää tämän etäällä ja olla kuulematta liikaa tämän elämästä.

Tähän etäisyyden pitämiseen liittyy halu hallita muita. Fitz haluaa hallita muiden tietoja itsestään ja tunteita häntä kohtaan. Hän ei halua antaa muille ihmisille valinnanmahdollisuutta vaan päättää sen sijaan mikä on muille parasta. Yleensä tämä tarkoittaa sitä, että hän pitää muut etäällä. (FF, 256.) Hän keksii erilaisia syitä oikeuttaakseen tämän. Yleensä Fitz perustelee etäällä pitämisen sillä, että tuottaisi muille tuskaa olemassaolollaan. (FF, 126.) Jos he tietäisivät Fitzin oikean identiteetin, tulisi heille ongelmia. On siis helpompaa muille, jos he eivät tunne todellista Fitzia.

Hän ei ole esimerkiksi kertonut rakastamalleen naiselle, Mollylle, olevansa elossa. Hän on päättänyt naisen puolesta, että tämän nykyinen mies on parempi tälle kuin Fitz voisi olla. Paljastamalla itsensä hän aiheuttaisi vain surua ja harmia Mollyn perheelle. Kun hän keskustelee tästä ystävänsä kanssa, toteaa tämä, että oletko varma, ettet ole

kuollut? (FF, 85.) Fitz on virallisesti kuollut, mutta tämän lisäksi hän on tappanut itsensä roolillaan. Todellista Fitzia ei ole enää olemassa, koska hän ei tee valintoja ja ota kiinni elämästään. Hän on tehnyt itsensä kyvyttömäksi toimia.

Fitz päättää myös Foolin puolesta, että tämän ei pidä tulla Aslevjalille. Hän laittaa Chaden järjestämään asiat niin, että Fool ei pääse nousemaan Kaukosaarille menevään laivaan. Hän ei halua, että Fool kuolisi Aslevjalilla, kuten tämä ennusti. (FF, 3.) Fitz suojelee Foolia itsekeskeisesti, koska joutuisi muuten menettämään tämän. Tuolla suojelulla hän kuitenkin itse asiassa etäännyttää itsensä Foolista. Hän kokee pettäneensä Foolin luottamuksen eikä kykene kohtaamaan ystäväänsä, koska kokee tuskaa tekemästään petoksesta. Hän toistelee monta kertaa sitä kuinka on pettänyt Foolin ja kuinka etäisiä he ovat. Ehkä hän haluaakin pitää jollain tavalla etäisyyttä yllä. (FF, 49, 53, 56, 69.) Kaiken lisäksi Fitz loppujen lopuksi laittaa Chaden syyksi sen, että Fool ei pääse mukaan matkalle. Laiturilla nähdessään kuinka Foolilta evätään pääsy Kaukosaarille lähtevään laivaan, Fitz ajattelee, että ei pystyisi enää saamaan Foolia mukaan matkalle, vaikka haluaisikin. (FF, 94–95.) Fitz ottaa itseltään näin pois vastuun Foolin maihin jäämisestä. Hän ei kykene seisomaan omien päätöstensä takana.

Fitz ei ajattele muiden näkökulmaa asioihin vaan päättää itse omien tunteidensa pohjalta mikä olisi muille parasta. Pitäessään esimerkiksi Nettlen etäällä Buckkeepistä, hän ei ajattele mitä Nettle itse haluaisi. Hän ajattelee vain sitä, mitä itse on joutunut kokemaan eikä halua päästää tyärtään samalla tavalla hoviin muiden työkaluksi. Hän ei myöskään tule ajatelleeksi sitä, kuinka prinssi olisi kaivannut sukulaista jakamaan taakkansa. (FF, 256.) Se mitä Fitz pitää parhaana toimintana, ei ole aina sitä (FF, 306, 347). Jos hän olisi antanut muille valinnanmahdollisuuden, muut olisivat saattaneet valita eri tavalla. Tätä Fitz ei tunnu tajuavan. (FF, 145.) Hän ei kunnioita muiden tahtoa vaan haluaa menetellä niin kuin itse kokee parhaaksi.

Vaikka Fitz onkin huolissaan kaikesta ja haluaisi hallita asioita, hän ei usein kykene ottamaan vastuuta. Hän ei haluaisi vaikuttaa asioihin ja ottaa asemaa muiden joukossa. Hän toivoo, että muut tekisivät asiat hänen puolestaan. Välttelyn tekosyynä hän käyttää usein rooliaan. Fitzinä hän voisi tehdä asiat, mutta Tomina se ei ole mahdollista, joten hänen on turvauduttava muiden apuun. Esimerkkinä tästä on hänen suhtautumisensa hänelle koulutettavaksi annettuun Burrichin poikaan, Swiftiin. Hän pyrkii pysymään etäällä pojasta eikä halua paljastaa tälle todellista identiteettiään. Hän näkee, että pojalle pitäisi opettaa Vaiston käyttöä, mutta hänen rooliinsa Tomina ei kuulu osata Vaistoa, joten hän ei voi opettaa sitä. Fitz pyytää siis Webiä opettamaan

pojalle Vaistoa. Web ei kuitenkaan suostu tähän, koska hän tietää Fitzin todellisen identiteetin ja että Fitz voisi hoitaa opetuksen itsekin, jos haluaisi. (FF, 26–29.) Web sanoo Fitzille: ”You think that if you stand perfectly still, no one will see you. That won't work with me, young man.” (FF, 29.) Fitz siis piiloutuu roolinsa taakse. Hän yrittää olla tekemättä mitään, jotta kukaan ei huomaisi häntä ja tunnistaisi kuka hän todella on.

Fitz ei tunnu uskovan totuuteen. Hän salaa identiteettinsä, mutta silti kokee helpotusta, kun totuus käy ilmi. Itse hän ei kuitenkaan totuutta pysty kertomaan, sillä hän luulee, että totuudella hän menettäisi hänelle läheiset ihmiset. Hän pelkää esimerkiksi karkottavansa tyttärensä pois, jos kertoisi totuuden itsestään. (FF, 146.) On siis helpompaa pitää ihmiset etäällä, tietämättöminä, kuin kohdata mahdollisuus, että he jättäisivät Fitzin. Hän haluaa hallita tilannetta eikä jäädä muiden mielipiteiden armoille. Kristeva kuvaakin kaunopuheisella tavallaan varsin osuvasti Fitzin kokemusta: ”Muukalainen imee itseensä kaipuun rajamaastossa tuoksuja ja ääniä, joille hän ei enää kuulu ja jotka sen vuoksi haavoittavat häntä vähemmän kuin tuoksut ja äänet tässä ja nyt, hän on uneksija joka rakastelee poissaolon kanssa, ihanasti masentunut.” (Kristeva 1992, 20.) Fitz välttelee uusia ihmissuhteita ja kaipaa mennyttä, luultavasti juuri sen takia, ettei voisi haavoittua. Hän ei yritä luoda uusia läheisiä suhteita vaan kaipaa kuollutta susikumppaniaan (FF, 47).

Muiden etäällä pitämiseen näyttäisi liittyvän myös jonkinlainen itsensä vähättely. Fitz ei usko itseensä ja siihen, että kykenisi antamaan jotain muille. Hän ei usko, että kukaan kaipaisi häntä hänen kuoltuaan (FF, 72–73). Hän myös uskoo tuottavansa vain tuskaa olemassa olollaan (FF, 126). Ihmisen oma näkemys itsestään vaikuttaa siihen, mitä hän luulee muiden ajattelevan hänestä. Muiden ihmisten todellinen näkemys ei näin ollen pääse vaikuttamaan niin paljon minäkuvaan. (Liebkind 1988, 68.) Tämän huomaa myös Fitzin ajatuksista, sillä häntä jäisi varmasti kaipaamaan moni ihminen hänen kuolemansa jälkeen. Hänen luulonsa itsestään ovat osasyitä siihen, miksi hän ei kykene luomaan uusia ihmissuhteita. Heikko itsetunto liittyy myös Fitzin kyvyttömyyteen toimia. Itsetunto perustuu kyvykkyyden tai voiman tunteeseen ja siihen, kokeeko voivansa määrätä toimiaan ja tapahtumia. Lisäksi se perustuu siihen kuinka lähellä katsoo olevansa ihanne minäänsä. (Liebkind 1988, 68.) Fitz haluaa määrätä ja päättää asioita. Hän ei kuitenkaan koe pystyvänsä siihen, onhan hän pelkkä kuningassuvun väline, muiden pelinappula. Tämä huonontaa hänen itsetuntoaan, mikä vahvistaa entisestään hänen etäisyyttään muihin ja kyvyttömyyttä tehdä asioita.

Piilottaessaan identiteettinsä hän on luopunut myös ihanne minänsä tavoittelusta, hän ei halua tunnustaa edes itselleen kuka todella on ja mitä hän todella haluaa. Myös se, ettei Fitz koe kuuluvansa mihinkään, selittää hänen voimattomuuttaan. Ihminen voi nimittäin kokea olevansa autonominen yksilö vain silloin, kun hän identifioi itsensä osaksi jotain suurempaa (Hall 1999, 45). Fitzistä tulee itsenäinen vasta, kun hän tajuaa paikkansa yhteisössä ja huomaa ympärillään olevat ihmiset, jotka välittävät hänestä.

Fitz itsekin tiedostaa, että hän on eristäytynyt muista, eikä hänellä ole ketään, jolle olla täysin oma itsensä. Tämän takia hän kaippaa vaistokumppaniaan, sutta, jolle hän saattoi aina olla oma itsensä. (FF, 47.) Hän tiedostaa, että Tom Badgerlock on naamio, joka ei tunnu omalta ja tekee mahdottomaksi luoda syviä ystävyysuhteita. Kuitenkaan Fitzillä ei ole aikomusta muuttaa tilannetta. Hän on ottanut tuon roolin kantaakseen ja aikoo pysyä siinä, vaikkei se aina tunnu hyvälle. (FF, 50.) Fitz ei itse näe ratkaisua pois muukalaisen asemastaan. Hän on piiloutunut tavallaan roolinsa taakse ja oikeuttaa sillä surkeutensa ja etäisyytensä. Hän pitää tuota elämää kohtalonaan, johon ei pysty eikä toisaalta haluakaan vaikuttaa. Hän jollain tasolla luultavasti pitää siitä, ettei hän kykene vaikuttamaan asioihin eikä näin ollen ole vastuussa niistä.

Fool sanoo, että koti on siellä, missä rakkaat ihmiset ovat (FF, 672). Fitz on pitänyt hänelle rakkaat ihmiset poissa elämästään ja yrittää työntää pois nekin, jotka hänen elämässään yhä ovat. Fitz kokee, ettei hänellä ole kotia. Romaanin kuluessa tosin käy ilmi, että tämä on Fitzin harhaluulo ja oikeasti hänen elämässään on paljon ihmisiä, jotka välittävät hänestä. Fitz kuitenkin kokee romaanin alussa juuri sitä yleistä muukalaisuuden ja erillisyyden tunnetta, jota Kristeva ja Hall kirjoissaan kuvailevat. Se tunne estää häntä ottamasta yhteyttä ihmisiin ja luo epäluottamusta, mikä vain entisestään vahvistaa tuota tunnetta.

Vaikka Fitz näin tuntee itsensä muukalaiseksi ja yrittää etäännyä muista, hän ei todella ole muukalainen. Kristeva sanoo, että muukalaista ei koskaan revitä kappaleiksi tämän ja toisen paikan välillä. Ne, jotka luulevat olevansa piinattuja, ovat hänen mukaansa vain unohtaneet, ettei mikään sido heitä menneisyydessä eikä mikään ole vielä kiinnittänyt heitä heidän uuteen paikkaansa. (Kristeva 1992, 21.) Fitzillä on kuitenkin koti ja hänet on sidottu kuningassuvun palvelukseen. Häntä repivät Chaden ja Foolin erilaiset odotukset. Fitz siis ei ole todella muukalainen, vaan tekee itsestään sellaisen etäännyttämällä itsensä muista.

## 4.2. Muutos

Aslevjalin jäätiköllä Fitz alkaa muuttua. Siellä Fitzin varjelemat salaisuudet alkavat vihdoin paljastua. Hän ei ole kuitenkaan siitä kauhuissaan vaan helpottunut. Hän on iloinen, kun Fool on sittenkin Aslevjalilla, vaikka hän yritti estää Foolin tulon sinne (FF, 302). Hän on yrittänyt estää tyttärensä Nettlen päätyksen Buckkeeppiin, mutta kun Nettle määrätään sinne, on Fitz helpottunut (FF, 260). Hän ei ole myöskään halunnut kertoa Nettelle, että on tytön isä. Kuitenkin kun hän luulee tyttärensä saaneen tietää totuuden heidän sukulaisuudestaan, Fitz tuntee olonsa hyväksi (FF, 296). ”I felt alive and completed”, hän toteaa tuntemuksistaan tuolla hetkellä (FF, 297). Hän on yrittänyt pitää itselleen tärkeät henkilöt erossa itsestään. Kun he kuitenkin vastoin hänen tahtoaan tulevat lähemmäksi häntä, tuntee hän helpotusta.

Monet asiat vaikuttavat siihen, että Fitz alkaa muuttua. Yksi vaikuttavatekijä on, että Fitz saa Thickiltä aitoa viatonta rakkautta. Häneltä ei haluta mitään, eikä häntä yritetä käyttää hyväksi. (FF, 355.) Aikaisemmin hänelle ovat olleet läheisiä lähinnä Chade ja Fool, jotka haluavat käyttää Fitzia omiin päämääriinsä ja taistelevat hänen uskollisuudesta (FF, 348).

Todellisena käännekohtana romaanissa toimii seurueen saapuminen lohikäärmeen luo. Heti sen luona Fitz esimerkiksi lopulta pyytää Webiä opettamaan hänelle Vaistoa (FF, 374). Tämä kuvastaa muutosta Fitzin elämässä ja ajattelussa. Hän alkaa pikkuhiljaa ottaa kontaktia muihin ihmisiin. Web ei suostunut opettamaan Fitzia ennen kuin tämä pyytää. Pyytäessään Fitzin piti lopettaa passiivinen toimeentulo ja tehdä aloite muuttaakseen elämänsä.

Fitz laittaa Aslevjalilla kohtaamisensa Foolin kanssa sen edelle, mitä muut saattaisivat niistä ajatella. Aluksi hän tuntee asiasta pientä syyllisyyttä, mutta vakuuttelee itselleen, ettei Foolin tapaamisessa ole mitään väärää. Pidemmän päälle hän muuttuu yhä varmemmaksi tässä asiassa eikä lohikäärmeen luona koe enää mitään syyllisyyttä siitä, että nukkuu Foolin teltassa. (FF, 392.) Tämä on *Fool's Fatessa* ensimmäinen isompi asia, jonka suhteen Fitz ei pelkää muiden ajatuksia. Hänen tunteensa Foolin kanssa olemista kohtaan voittavat pelon siitä, mitä muut ajattelevat.

Fitziltä viedään pois Taito huijaamalla hänet syömään kasvia, joka vie hetkellisesti kyvyn Taitoon. Näin hänet irrotetaan hänen ystävistään, jotka hän on voinut tuntea Taidon avulla aina mielensä perukoilla. (FF, 371, 373.) Tästä huolimatta hän ei vaivu yksinäisyyteen ja epätoivoon enää, kuten hän teki aikaisemmin, vaikka oli

yhteydessä heihin. (FF, 415.) Hän kykenee myös työntämään huolehtimisen kaikista ja kaikesta pois mielestään ja keskittymään aurinkoisesta päivästä nauttimiseen (FF, 415). Tämä on selkeä osoitus Fitzin asenteessa tapahtuneesta muutoksesta.

Chade yrittää käännäyttää Fitzin oman näkemyksensä kannalle pitkin romaania. Fitz ei koskaan kuitenkaan pysty lupaamaan, että noudattaisi hänen tahtoaan. Chade haluaisi, että Fitz auttaa lohikäärmeen tappamisessa, koska se on kuningassuvun edun mukaista. Lohikäärmeelle päästyään, kun Chade puhuu jälleen asiasta, Fitz pystyy sanomaan suoraan, itsevarmana itsenään, että tämän kerran hänen pitää olla uskollinen itselleen eikä hän voi luvata kenellekään päätöksensä lopputulosta. Hän ei suostu enää olemaan muiden pelinappula. (FF, 393.) Tämä on suuri askel Fitzin aikaisemmasta lamaantuneesta vastuun välttelystä. Prinssi antaakin kuninkaana hänelle luvan tehdä, mitä parhaaksi näkee. Tämä on ensimmäinen kerta, kun Farseer-suvun kuningas on antanut Fitzille luvan omaan päätöksentekoon näinkin tärkeästä asiasta. (FF, 393.) Näin ollen asiasta ei enää voida keskustella. Kohtaus kuvaa Fitzin itsenäistymistä ja aikuistumista. Hän saa oikeuden tehdä päätöksiä vaadittuaan sen itse itselleen.

Tähän asti Fitz on pitänyt Foolin ja Chaden kiistaa hänen uskollisuudestaan vain kisana siitä, kumpi saa käyttää häntä tarkoituksiinsa. Lohikäärmeen luona keskusteltaessa jälleen tästä aiheesta hän vihdoinkin tajuaa, että kyse on enemmän. He eivät kilpaile vain hänen uskollisuudestaan, vaan itse asiassa siitä, kummasta Fitz välittää enemmän. (FF, 394.) Se on ikään kuin testi, kumman puolella Fitz on ja kumpaa hän arvostaa enemmän. Chade vaikuttaakin välillä jopa hiukan mustasukkaiselta siitä, että Fitz viettää aikaa Foolin seurassa. (FF, 350.) Fitz ymmärtää vihdoinkin, että ihmiset välittävät hänestä itsestään eivätkä pidä häntä pelkkänä pelinappulana tai välineenä.

Kun toiset ovat kaivamassa lohikäärmettä esille, Fitz ja Fool lähtevät hakemaan täydennystä varusteisiin rannalta, johon laiva alun perin jätti seurueen. Matkalla he kuitenkin putoavat jäätikön heikon kohdan läpi jääonkaloiden labyrinttiin. Ulos pääsyä etsiessään he joutuvat Pale Womanin valtakuntaan. Kumpikin heistä on viluissaan ja heikko nälästä ja väsymyksestä. Fool haluaisi luovuttaa, sillä hän tietää loppunsa tulevan pian. Fitz pitää heidät kuitenkin päättäväisyydellään liikkeessä. Tähän asti Foolilla on ollut päämäärä, joka hänen tulee toteuttaa ja jonka eteen hän on ollut valmis näkemään vaivaa. (FF, 64–68.) Nyt roolit ovat kuitenkin muuttuneet: Fitz on saanut itsevarmuuden ja päättäväisyyden siinä, missä Fool ei jaksaisi enää jatkaa matkaa (FF, 432). Fitz ei vaivu epätoivoon, vaikka ei voi olla varma, että hän löytäisi ikinä tietä ulos



jäärailojen labyrintista (FF, 421). Fitzistä on vihdoinkin kasvanut aikuinen vastuun ottava itsenäinen henkilö, joka kykenee ylittämään itsesäälin ja pitämään huolta myös muista.

Jään alla harhailtuaan Fitz ja Fool saapuvat lopulta Pale Womanin luo. Heidät vangitaan ja erotetaan toisistaan. Pale Woman yrittää taivutella Fitzin puolelleen viettelemällä hänet ruualla, lupauksilla ja vartalollaan. Fitz kykenee kieltäytymään ja irtautumaan Pale Womanin viettelystä, vaikka se houkuttelee häntä kovasti. Pale Woman lupaa hänelle kaiken mitä hän on halunnut, kuten parisuhteen ja lapsen. Lisäksi nainen taivuttelee Fitzia Taidolla uskomaan sanojaan. Tästä huolimatta Fitz on tarpeeksi vahva estääkseen Taidon vaikutuksen itseensä kriittisellä hetkellä ja hyökätäkseen naisen kimppuun. Tästä ei kuitenkaan ole hyötyä, koska nainen voittaa hänet helposti, ja ympärillä on useita hänen vartioitaan. (FF, 460–461.)

Nainen uhkaa tämän jälkeen syöttää Foolin tunteet kivilohikäärmeeseensä, jos Fitz ei tappaisi Aslevjalin lohikäärmettä. Fitz ei halua Foolin kuolevan tai ahjoutuvan ja on valmis tekemään mitä tahansa, jotta saisi pelastettua hänet. (FF, 466.) Hän on valmis vaikka tappamaan lohikäärmeen pelastaakseen Foolin, vaikka Fool on sanonut, että lohikäärmeen elämä on paljon tärkeämpi. Fool ei kestäisi elää tietäen, että on epäonnistunut lohikäärmeiden pelastamisessa. Fitz on Pale Womanin hyökkäyksen jälkeen jälleen heikompi. Hän ajattelee vain omia halujaan, vaikka ne ovat järjettömiä ja hän tietää sisimmässään, että ei kykene pelastamaan Foolia (FF, 495). Hän alkaa myös taas vaipua helpommin epätoivoon (FF, 462). Vaikka Fitz onkin kasvanut ja vahvistunut henkisesti, murtuu hänen vahvuutensa helposti, kun sitä koetellaan.

Palattuaan Pale Womanin valtakunnasta Fitz kokee oman identiteettinsä vahvempana, vaikka hänen kykynsä ajatella muiden etuja on jälleen heikentynyt Pale Womanin viettely-yrityksen jälkeen. Kun hän palaa leiriin, Fitzin on vaikea enää muistaa rooliaan. Saapuessaan hän huutaa: ”It's me, it's Fitz.” Hän tosin korjaa heti erehdyksensä sanomalla nimekseen Tom. (FF, 471.) Samoin prinssi puhuessaan Fitzille alkaa useaan otteeseen lausua tämän oikeaa nimeä korjaten kesken nimen Tomiksi (FF, 485, 488). Chade ja prinssi eivät enää yritä piilotella Fitzin todellista identiteettiä. He eivät esimerkiksi yritä keksiä tekosyitä selittääkseen seurueen muille jäsenille Fitzin Pale Womanin käsissä ryvettyneen olotilan ja paluun (FF, 490).

Burrich on tullut leiriin sillä aikaa, kun Fitz oli poissa (FF, 471). Jälleen mies, joka oli Fitzille isä pienenä, toimii hänelle turvallisena isähahmona. Fitz hoippuu leiriin runneltuna ja kylmissään. Burrichin käsivarsilta ja huolenpidosta hän löytää jälleen turvan. (FF, 471–472.) Burrichiin Fitz luottaa todella eikä epäile ollenkaan tämän

motiiveja tai usko, että tämä saattaisi satuttaa häntä (FF, 473, 475). Keneenkään toiseen Fitz ei ole luottanut koko romaanin aikana näin paljon. Toisaalta tämä kuvaa Fitzin yhteisöllisyyttä, hän on jälleen saanut takaisin itselleen rakkaan ihmisen ja tuntee olonsa turvalliseksi. Toisaalta tätä voi pitää taantumisen aikana Fitzin henkiselle kehitykselle. Hän ei ole enää itsenäinen aikuinen vaan turvautuu isähahmoon ja toisaalta tottelee Pale Womanin käskyjä.

Burrichin puheista Fitz tajuaa, ettei Nettle tiedäkään, että Fitz on tämän isä. Tämä palauttaa pahan olon Fitzin sisälle, sillä yksi tärkeä ihmissuhde onkin viety pois häneltä. (FF, 495.) Tämän jälkeen hän kokee jälleen yksinäisyyden ja erillisyyden kokemuksia ja tuntee, ettei kuolema olisi niin paha vaihtoehto (FF, 497). Fitz vaipuu jälleen itsensäliiniin. Tämä kuvastaa hänen heikentynyttä itsetuntoaan. Hän ei näe Nettlen ja itsensä välistä todellista suhdetta, vaan pelkän isyytensä. Muutenkaan hän ei kykene enää näkemään ympärillään olevia ihmisiä ja sitä, kuinka he välittävät hänestä.

Fitz on asettamassa räjähteitä lohikäärmeen yläpuolelle jäähän tappaakseen tämän, kun lohikäärmeessä virkoaa jälleen lyhyeksi ajaksi elämä. Tuolloin lohikäärmeen ajatukset valtaavat hetkellisesti Fitzin mielen. Kun lohikäärmeen ajatukset hiipuvat pois ja Fitz palaa takaisin omaksi itsekseen, hän pystyy jälleen ajattelemaan vaihtoehtoja selkeästi ja tekemään valintoja järjellään alistumatta keneenkään muun tahtoon. Todellisen valinnan hetki on koittanut. Hän tajuaa, että Pale Woman haluaa lietsoa vain sotaa. Jos Kuuden herttuakunnan kuningassuvun jäsen tappaisi lohikäärmeen, seuraisi siitä sota kaukosaarelaisten ja Kuuden herttuakunnan välille. Sodan avulla Pale Woman pääsisi hallitsemaan. (FF, 497–502.) Tuolla hetkellä Fitzistä todella tulee itsevarma, kokonainen henkilö, joka pystyy tekemään omia päätöksiään itsenäisesti. Hän ei ajattele enää omia halujaan, eikä sitä mitä muut haluavat. Lohikäärmeen voisi nähdä näin mystisenä olentona, joka jollain tapaa kasvattaa ja palauttaa Fitzin todellisen olemuksen.

Fitz aikoo herättää lohikäärmeen pelastaakseen sen. Hän ei pysty kuitenkaan itse pääsemään kuolemassa olevan lohikäärmeen mieleen, joten hän pyytää Nettletä apua. Vastapalvelukseksi Fitz lopulta lupaa kertoa Nettlelle kaiken. (FF, 503–504.) Tässäkin näkyy Fitzin henkinen kasvu. Hän on viimein valmis paljastamaan itsensä ihmisille, jotka ovat hänelle tärkeitä sen sijaan, että yrittäisi pitää heidät etäällä.

Sen jälkeen kun Fitz on valintansa tehnyt ja hän on herättänyt lohikäärmeen, ryntää paikalle Chade, joka vihoissaan sanoo Fitzin oikean koko nimen ääneen muiden ihmisten edessä. Fitzin tosi identiteetti paljastuu koko Aslevjalilla olleelle seurueelle.

(FF, 513.) Se onkin sopivaa, sillä Fitz on päässyt lähemmäksi omaa itseään. On luonnollista silloin kutsua häntä hänen oikealla nimellään. Oikean nimen sanomisessa piilee tietty voima (FF, 581). Piilottamalla sen kaikilta Fitz esti heitä vaikuttamasta itseensä. Fitz ei ole enää kauhuissaan siitä, että hänen nimensä on mainittu. Hän on valmiimpi ottamaan paikkansa maailmassa todellisena itsenään. Tuolla hetkellä Web mittaa häntä katseellaan ja näyttää tyytyväiselle näkemäänsä (FF, 513). Web on koko ajan taustalla ollut jonkinlaisena opettajana, joka on yrittänyt kertoa Fitzille, että hänen pitäisi tunnustaa oma identiteettinsä ja kasvaa ihmisenä. Nyt tuossa opettajan roolissaan hän on tyytyväinen, sillä Fitz on vihdoinkin oppinut sen, mitä hän on tälle yrittänyt opettaa. Fitz on kasvanut ihmisenä ja aikuistunut eikä tarvitse enää opettajaa.

Pale Woman saa herätettyä oman kivilohikäärmeensä juuri, kun Icefyre nousee jäisestä vankilastaan ja Tintaglia lentää paikalle. Ihmisten ja lohikäärmeiden yhteisvoimin kivilohikäärme saadaan tuhottua. Voiton jälkeen Fitz haluaa päästä takaisin Pale Womanin valtakuntaan hakeakseen Foolin. Peotter kuitenkin kertoo, että hän näki Foolin ruumiin, kun haki ahjottuja sukulaisiaan Pale Womanin luolastosta. Fool oli varmasti kuollut. Tämä vaikuttaa Fitzin hirveän raskaasti. (FF, 552.) Kun hän vielä muistaa, että Burrich loukkaantui pahoin taistelussa, tuntuu se ihan liialle hänen kestää. Hän vaipuu taas epätoivoon ja haluaa kuolla. Hän kokee pettäneensä jollain tavalla kaikki rakastamansa henkilöt eikä halua, että kukaan enää luottaisi häneen. Kun hän viimein saa noustua epätoivosta, hän ajattelee, että hänen olonsa on kuin ahjotulla. (FF, 553.) Hän ei voi enää tuntea mitään ja on tyhjä sisältä. Hän on taantunut jälleen omasta vahvasta itsenäisestä persoonastaan vain omien halujensa orjaksi.

Tämän jälkeen Fitz kulkee läpi leirin ja pysähtyy prinssin vartioston kapteenin luo. Kapteeni on menettänyt suuren osan joukoistaan taistelussa Pale Womanin alaisia vastaan ja suree. Fitz kokee voivansa auttaa ja löytää kerrankin oman paikkansa. Vartioston johtajakin on saanut tietää Fitzin todellisen identiteetin, mutta se ei haittaa Fitzia. (FF, 558–559.) Romaanin alussa hän koki ongelmaksi, että Web tiesi kuka hän on, mutta enää hän ei välitä, mitä muut tietävät (FF, 29). Hän on oppinut luottamaan ihmisiin, sillä nyt hän uskoo, etteivät he kerro hänen identiteettiään eteenpäin (FF, 559). Vartioston johtaja sanoo, että Fitzin pitäisi ottaa paikka hovissa omana itseään. Hän ainakin kunnioittaa ja arvostaa Fitzia. Fitz haluaa kuitenkin pysyä unohdettuna asioiden takia, jotka ihmiset luulevat hänen tehneen. (FF, 561.) Fitz pelkää yhä vähän ihmisten mielipiteitä, eikä halua korjata heidän käsityksiään. Hän ei halua paljastaa itseään, mutta kykenee hyväksymään, jos muut tietävät hänen todellisen identiteettinsä.

Menetyksen tunne Fitzin mielessä on kaiken kattava, ja hän kuvailee sitä näin: ”The Fool's absence filled me, leaving no room for anything else.”(FF, 567.) Hän on menettänyt Foolin ja Burrichin, joka taistelussa haavoituttuaan odottaa vain kuolemaansa (FF, 556). Tästä huolimatta hän kykenee auttamaan Swiftiä, joka valvoo kuoleman kielissä kituvan isänsä äärellä. Fitz kertoo Swiftille omakohtaisia kokemuksia Burrichista. (FF, 570.) Fitz vihdoin avautuu pojalle ja kertoo totuuden. Hän kertoo pojalle, kuka hän itse todella on ja mikä hänen suhteensa on Burrichiin. Hän tekee sen, koska hän vihdoin kykenee ajattelemaan muitakin kuin itseään ja omia tunteitaan. Hän ei varjele identiteettiään silmittömästi vaan pystyy antamaan palasen siitä toiselle, kun tietää sen auttavan. Hän vihdoin tuntee kykenevänsä antamaan jotain muille ja löytämään paikkansa yhteisössä.

Kun muut lähtevät pois Aslevjalilta, on Fitz päättänyt jäädä sinne etsiäkseen Foolin ruumiin. Se on hänen itse tekemä päätös, ja se tuntuu oikealta. Hän ei anna muiden kääntää mieltään. (FF, 580.) Tämä osoittaa Fitzin kasvua, sillä nyt hän on valmis tekemään päätöksiä ja ottamaan niistä vastuun. Kasvua osoittaa myös se, ettei Fitz enää halua pitää muita valheilla etäällä. Kun Swift kysyy Fitziltä, miksi tämä on jäämässä saarelle, Fitz harkitsee hetken valehtelemista. Hän kuitenkin päättää, että on kertonut tarpeeksi valheita yhden elämän edestä. (FF, 580.) Hän haluaa ottaa aidon kontaktin muihin ihmisiin. Hän ei aio palata enää siihen valheiden verkostoon, jossa hän aikaisemmin eli etäällä muista.

Kun Fitz ilmoittaa jäävänsä saarelle, sekä prinssi että Swift kertovat voivansa jäädä hänen kanssaan auttamaan häntä. Järkisyillä hän saa kuitenkin taivuteltua kummankin lähtemään laivojen mukana. (FF, 581, 583.) Fitz on saanut ystäviä eikä hänen tarvitse enää kulkea mitään tietä yksin. Kun hän lopulta jää rannalle yksin, hän löytääkin Thickin seurastaan. Tämä ei ollut halunnut lähteä laivalla minnekään. (FF, 586.) Vaikka Fitz ei olisi aluksi halunnut Thickiä seurakseen, hän joutuu myöntämään, että Thickin seura on mukavaa. Jos Thick ei olisi mukana harhauttamassa hänen ajatuksiaan, olisi hän täynnä melankoliaa ajatellessaan vain menetyksiään. (FF, 587.) Hän siis myöntää vihdoin tarvitsevansa muita ja on iloinen heidän seurastaan. Hänellä on myös vihdoin tietoisuus siitä, että muut välittävät hänestä aidosti. Fitz ei enää epäile muiden motiiveja, kun he tarjoutuvat auttamaan häntä.

Kun Fitz on vaipunut ajattelemaan poikaansa, Thick toteaa, ettei hän koskaan keskity siihen hetkeen, missä on: ”You're always somewhere else. You never do the music where you are.” Tämä herättää Fitzin ja hän keskittyy hetkeen ja nauttii sitä. Kun

hän elää hetkessä, hän kokee aina elävänsä kuin susi. (FF, 592.) Hän pyrkii myös seuraavina päivinä pitämään yllä tätä linjaa (FF, 594). Kun hän lähestyy sutta itsessään, hän on enemmän itsensä. Uskollisuus perheelle ja näin olleen yhteisöllisyys, on susimaista Fitzin mielestä. (FF, 581.) Susi onkin tullut monesti Fitzin mieleen niinä hetkinä, kun hänen on täytynyt päästää irti murheissa ja suruissa vellomisesta ja itsekkäistä itsensä tuhoamisajatuksista. Susi toimii jonkinlaisena auttavana ja ohjaavana olentona Fitzille, vaikka hänen susikumppaninsa onkin kuollut.

Kun hän kohtaa Nettlen tämän jälkeen unessaan, hän haluaisi pyytää anteeksi ja selitellä asioita. Fitz luopuu kuitenkin omista haluistaan ja kertoo tytölle asioita elämästään piristääkseen tätä. Nettle on nimittäin hyvin surullinen, koska tietää Burchin olevan kuolemassa. Fitz kertoo hänelle Nightheyestä, edesmenneestä susikumppanistaan. (FF, 592–593.) Vihdoin Fitz paljastaa jotain aitoa itsestään Nettelle, jotain mikä on osa häntä. Hän on luopunut pakoilusta ja itsekeskeisyydestä myös Nettlen suhteen. Aamulla tämän jälkeen hän onkin unohtanut hetkeksi surunsa ja kokee mielenrauhaa. Hän oli yöllä saanut takaisin elämänsä Nettlen, jonka oli jo luullut menettäneensä. (FF, 593.)

Fitz kohtaa matkalla Pale Womanin valtakuntaan Prilkopin, saarella kauan asuneen entisen Valkoisen profeetan, jonka hoiviin hän jättää Thicken. Kun Fitz löytää Foolin jäävaltakunnasta, on hän yksin. Hän haluaa Foolin ruumiin äärellä jälleen kasata menetyksensä ja tuskansa ja velloa siinä. Fitz kuitenkin toteaa, että koko elämän kestäneet tavat ovat tiukassa. (FF, 615.) Hän siis vihdoin osaa katsoa toimintaansa ulkopuolelta ja tajuaa, ettei epätoivoon ole syytä eikä siihen kannata vajota. Hän ei toivo enää itselleen itsekkäästi kuolemaa, kun kokee tuskaa. Sen sijaan hän lopulta ryhdistäytyy ja toteaa: ”It was time to deal with death.” (FF, 615.) Vihdoinkin hän pystyy kohtaamaan kuoleman ja tulemaan sen kanssa toimeen sen sijaan, että vaipuisi epätoivoon tai haluaisi itse antautua sille.

Tästä huolimatta Fitz herättää Foolin Taidolla henkiin. Hän lähtee taitopilarilla vuorille, lähelle paikkaa, missä Kuuden herttuakunnan Taidolla valmistetut lohikäärmeet ovat. (FF, 622–621.) Hän löytää Foolin sielun mystisestä ikiaikaisten tekemästä kruunusta, jonka Fool oli tuonut mukanaan Aslevjalille. Fitz ottaa Foolin sielun omaan kehoonsa ja menee puolestaan itse Foolin ruumiiseen. Sisältäpäin hän alkaa korjata ruumista Taidolla. (FF, 630–634.) Kun Fitz ja Fool vaihtavat takaisin omiin ruumiisiinsa, yhdistyvät he hetkeksi. Hetken he ovat samaa ja sitten he taas erkanevat omiin kehoihinsa. (FF, 636.) Romaanin alussa hän pelkäsi tällaista

yhdentymistä eikä ollut valmis antamaan kaikkea itsestään toiselle, mutta nyt hän ymmärsi mitä tapahtui ja antoi sen silti tapahtua. Aikaisemmin hän halusi piilottaa osan itsestään, mutta nyt hän on valmis olemaan täysin rehellinen rakkaalle ystävälleen ja paljastamaan kaiken itsestään. (FF, 61–62.) Fitz on siis päässyt erillisyytensä yli, hänellä ei ole enää mitään salattavaa ja hän voi sulautua ystäväänsä ja antaa tämän tietää kaiken. Hän ei enää itse pyri jatkuvasti pitämään yllä rajoja, jotka tekisivät hänestä toisen ja muukalaisen.

Kauan sitten Fitz antoi tuskalliset muistonsa kidutetuksi ja hylätyksi tulemisesta yhdelle Kuuden herttuakunnan kivilohikäärmeistä, joka ei vielä ollut täysin valmis. Hän kuvailee sen seurauksia näin: ”Given it willingly and felt my pain ease as the world dulled around me and my love of it dimmed slightly.” Hän olisi antanut enemmänkin, jos Nighteyes ei olisi estänyt. Susi sanoi, ettei halua olla ahjotun kumppani. (FF, 652.) Vaikka tuska helpotti tällä teolla, maailma ei ollut enää samanlainen. Fitz menetti jotain itsestään, joka tekee hänestä ihmisen, sen mitä hän todella on. Fool oli huomannut tämän. Tuon tapahtumaan jälkeen hänen mukaansa Fitz ei ollut tehnyt mitään kurkottaakseen takaisin elämäänsä vaan oli päinvastoin pitänyt itsensä erossa siitä. (FF, 653.) Syy hänen passiivisuuteensa siis löytyy siitä, että hän oli maagisesti menettänyt osan itsestään. Fitz on kasvanut huomattavasti jo Aslevjalilla ollessaan, mutta kokonaiseksi hän voi tulla vasta saatuaan takaisin pois antamansa osat itsestään.

Fitz saa takaisin tunteensa kivilohikäärmeeltä Foolin sen kanssa tekemän sopimuksen ansiosta. Muistojen palattua Fitz muistaa asioita, jotka hän luuli unohtaneensa kokonaan kuten lapsuutensa ja äitinsä. (FF, 656.) Hän sai takaisin muistot myös siitä, että hänen entinen taito-opettajansa Galen oli laittanut hänen mieleensä käskyn, että hänen pitäisi ennemmin tappaa itsensä kuin tuottaa häpeää perheelleen (FF, 657). Tämä selittää miksi Fitz on aina pienelläkin epäonnistumisen hetkellä ajatellut, että hänen olisi parempi olla kuollut. Tämän jälkeen Fool sanoo hänelle, että hän on jälleen kokonainen ja hänen pitäisi palata omaan elämäänsä, mitä hän ei ollut kyennyt tekemään jätettyään muistonsa lohikäärmeelle. (FF, 658.) Kokonaisena Fitz kokee ja tuntee ympäristönsä paljon tarkemmin, ja maailma hämmästyttää häntä (FF, 657–658). Hän myös kaipaa kovasti Mollya, ensirakkauttaan, koska muistot hänestä ovat nyt tuoreina hänen mielessään. Hän haluaa Mollyn takaisin. (FF, 670.) Hän näkee vihdoin positiivisia mahdollisuuksia elämässään. Hän haluaa muutosta ja on valmis yrittämään saadakseen sen aikaan. (FF, 671.) Fitzin elämänhalu on palautunut, ja hänellä on jälleen

tavoitteita ja unelmia. Hän myös kokee maailman ja tunteet voimakkaammin ja on näin ollen vahvemmin kiinni elämässä.

Kun Fitz on palannut Foolin kanssa vuorilta Aslevjalille, suuntaa hän taitopilarin avulla Buckkeepiin Thicken kanssa. Ennen matkaa hän ajattelee, että hän on tehnyt elämästään kaaosta, mutta ei pakene sitä enää. Fitz toteaa: ”I was going home.” (FF, 681.) Hän aikoo vihdoinkin palata niiden rakkaiden ihmisten luo, jotka ovat kauan luulleet hänen kuolleen. Hän ei enää pelkää kohdata tilanteen luomaa haastetta. Hän myös tiedostaa, toisin kuin aikaisemmin, että hänellä on rakkaiden ihmisten muodostama koti olemassa, johon hän voi palata.

Näistä sanoistaan huolimatta, kun Fitz vihdoinkin saapuu Buckkeepiin, ei hän haluaisi kohdata tyttärtään. Kun Nettle tulee hänen eteensä, haluaisi hän vain mennä ohi ilman, että tyttö tunnistaisi häntä. Tämä ei kuitenkaan onnistu. (FF, 700.) Nettle on loukkaantunut Fitzin käytöksestä, koska Fitz oli aikaisemmin luvannut näyttäytyä hänelle (FF, 701). Fitzin hyvät aiheet palaamisesta kotiin ja ihmisten luo näyttävät jääneen Aslevjalille. Puhuttuaan Nettlen kanssa fyysisesti vastakkain ensimmäisen kerran hän tulee siihen tulokseen, ettei ole välttämätöntä kertoa Nettlelle heidän oikeaa sukulaisuussuhdettaan. Tärkeintä on, että hän voi olla tytön elämässä. (FF, 705.) Tähän asti Fitzin ajatukset ovat pyörineet vahvasti sen ympärillä, että hän on Nettlen oikea isä. Hän on yhtä aikaa pelännyt sitä, että Nettle saa tietää sen ja toivonut ja iloinnut siitä, jos tämä tietäisikin. Hän ei ole voinut keskittyä tyttöön todella, kun on kiinnittänyt huomiota vain omaan näkökulmaansa isänä.

Kun Nettle on jättänyt hänet, törmääkin hän jo toisiinsa tuttavuuksiinsa, jotka ovat luulleet 16 vuoden ajan häntä kuolleeksi. Hän näkee Patience ja tämän palvelusnaisen. Patience on hänen isänsä vaimo, joka piti Fitzistä huolta, kun hän asui pienenä Buckkeepissä, siis eräänlainen äitihahmo. Tätäkin kohtaamista Fitz yrittää välttää. Jos Patience palvelija ei olisi tunnistanut Fitzia, olisi Fitz vain kävellyt ohitse. Pitkään tunnistamisen jälkeenkin hän vain esittää rooliaan. Hän tunnustaa identiteettinsä, vasta kun häneltä vaaditaan sitä. (FF, 705, 707.) Tavattuaan heidät hän ei yhtäkkiä enää löydäkään hyviä syitä, miksi pysyi poissa heidän luotaan. Jos hän olisi todella halunnut, hän olisi voinut ottaa yhteyttä. Hän syyttää poissaolostaan sitä, että antoi tunteensa kivilohikäärmeelle. (FF, 710.) Fitzin syytöstä voidaan kuitenkin pitää arveluttavana, koska hän tapaa ihmiset, joita rakastaa, sattumalta, ei omasta tahdostaan. Hän jopa yrittää paeta vielä tunnistetuksi tultuaankin roolinsa taakse. Fitzin muutos ei siis tapahdu yhtäkkiä, vaan hän pelkää yhä kohdata rakastamana ihmiset. Lohikäärmeeltä

palautetut tunteet eivät loppujen lopuksi vaikutakaan huomattavasti hänen käytökseensä, vaikka Fitz muuta haluaisikin ajatella. Hänen pitää siitä huolimatta kasvaa ihmisenä ja löytää itsestään rohkeus kohdata asiat, sillä siihen ei ole olemassa taikakeinoja. Maaginen kokonaiseksi tuleminen toimii vain yhtenä askeleena matkalla, ei koko tienä.

Buckkeepissä ollessaan Fitz toimii viestinvälittäjänä kuningattaren ja yhä Kaukosaarilla olevan retkikunnan välillä Taidon avulla. Fitz huomaa välittäessään Chaden sanoja kuningattarelle, kuinka Chade yrittää viedä valtaa kuningattarelta ja prinssiltä. Neuvonantaja yrittää taivutella heidät omaan näkemykseensä, mistä Fitz ei pidä. Kuningatar kehottaakin Fitzia käyttämään asemaansa miehenä, josta olisi tullut seuraavaksi kuningas, ja sanomaan viimeisen sanan Chadelle. Jos Fitzia ei olisi luultu kuolleeksi aikoinaan, olisi hän perinyt kruunun avioliiton ulkopuolisuudesta huolimatta. Fitz on vältellyt tätä mahdollisuutta ja sen mukanaan tuomaa vastuuta pitkään, mutta nyt hän kuitenkin tarttuu kiinni siihen. Kuningatar sanoo, että tuo mahdollinen kuninkaan paikka on aina ollut hänen elämänsä, se on odottanut häntä. Fitzin yllätykseksi Chade tottelee hänen sanaansa, kun Fitz on lunastanut itselleen tuon paikan. (FF, 719–720.) Vaikuttaa siltä kuin Chade olisi odottanut tuota hetkeä. Hän hyväksyy Fitzin aseman piilossa olevana kuninkaana, kunnes prinssi kruunataan. Tässä näkyy hyvin Fitzin uusi kyky ottaa vastuuta, sillä hän ottaa vastaan aseman, joka tuo mukanaan suuren vastuun ja velvollisuuden. Tällä teolla hän myös hyväksyy juurensa. Hän ottaa asemansa isänsä poikana eikä enää pakene menneisyyttään. Samalla hän ottaa oikeutetun paikkansa yhteisössä.

Fitzillä on kuitenkin koko ajan kiire pois Buckkeepistä, takaisin Foolin luo Aslevjalille. Fool on sairas, eikä Fitz haluaisi olla hetkeäkään poissa tämän luota. Hän palaa Aslevjalille taitopilarilla vajaan parin vuorokauden päästä nukkumatta juurikaan, vaikka Prilkop oli suorastaan kieltänyt häntä tulemasta niin pian. Taitopilarien käyttäminen on nimittäin vaativaa ja raskasta. (FF, 687, 710–711.) Luultavasti Fitz ei osittain halunnut tulla rakkaitensa tunnistamaksi Buckkeepissä, koska se veisi aikaa hänen paluultaan. Hän on valmis jättämään muut rakkaat ihmiset Foolin takia ilman huomiota. Hän turvautuu viimeisimpään läheiseen ystäväänsä eikä haluaisi kiinnittää huomiota muihin. Fitz ei ajattele järjellä asioita, sillä Fool selviäisi hyvin Prilkopin luona ilman häntäkin. Tässä näkyy yhä Fitzin heikkous ja kykenemättömyys sitoutua useisiin eri ihmisiin. Vaikka hän on henkisesti kasvanut, on hänellä yhä yksi henkilö, johon hän turvautuu koko olemuksellaan ja joka näin rajoittaa Fitzin itsenäisyyttä.



Kun Fitz palaa Aslevjalille, kertoo Fool viimeisestä näystään, jossa Fitz eli elämäänsä hänelle rakkaiden ihmisten parissa. Fitz tulee elämään loppuelämänsä rauhassa. (FF, 727.) Fitz haluaisi Foolin Buckkeepiin, mutta tämä ei ole tulossa, sillä Fool ei kuulu Fitzin tulevaisuuteen (FF, 727–728). Fitz ei haluaisi millään päästää irti, mutta Fool tietää, että on pakko. Jo tuon keskustelun aikana Fitz jättää huomiotta Dutifulin, joka haluaisi keskustella hänen kanssaan Taidon välityksellä, ja saa Chaden vihan päälleen siitä, että hän lähti vastuuttomasti mitään ilmoittamatta Aslevjalille. (FF, 731.) Fitz ei osaa ajatella tai ottaa huomioon muita, kun on kyse Foolista. Jos Fool olisi Fitzin kanssa, hän veisi Fitzin tämän oikealta eläältä. (FF, 730.) Fool päästää irti Fitzistä. Hän poistaa Taidolla jättämänsä sormenjäljet Fitzin ranteesta, minkä jälkeen Fitz ei kykene enää tuntemaan Foolia Taidolla. Heidän välisensä yhteys on kadonnut. (FF, 736.) Tämä viimeinen irrottautuminen on välttämätön, jotta Fitzistä tulee itsenäinen, riippumaton ihminen. Se tarvitaan, jotta Fitz on kykeneväinen tekemään selkeitä omia valintoja ja hankkimaan sen elämän, jonka on aina halunnut.

Fitz palaa heti tämän jälkeen taitopylväällä Buckkeepiin, sillä hän ei halua kohdata Foolia enää hänen sanojensa jälkeen. Hän saa viimein kokea käytännössä, että ei ole hyväksi matkustaa liian usein pylväillä, sillä hän on jäädä matkalle. Pylväässä hän kohtaa jonkin toisen tajunnan, ison, johon hän haluaisi sulautua. Hän on jälleen menettänyt oman identiteettinsä. Tämä tajunta kuitenkin toteaa, että Fitz ei ole vielä kokonainen ja että hän voi kasvaa. Hänen pitäisi mennä pois ja tulla takaisin vasta, kun on valmis. Tämän jälkeen Fitz löytääkin itsensä jälleen Buckkeepistä. (FF, 743–745.) Fitzillä on vielä parantamisen varaa, ja hänen pitää elää elämäänsä ennen kuin voi luopua siitä. Hän hukkasi jälleen pylväässä oman persoonallisuutensa, tunteensa ja päämääränsä. Pitkään hän vain makaa sairastuvassa. Lopulta kun hänet päästetään sieltä pois, hän ei ole vielääkään täysin oma itsensä. (FF, 747–748.)

Asiat ovat ehtineet muuttua sillä aikaa, kun Fitz oli jumittuneena matkalleen pylväässä. Hän on ollut poissa ainakin kuukauden. Nettle on saanut tietää, että Fitz on hänen isänsä ja tullut osaksi taitoryhmää. Fitz ei pidä siitä, sillä hänestä tuntuu, että on menettänyt elämänsä hallinnan. Toisaalta se tuntuu hänestä vapauttavalta, koska valinnat on tehty hänen puolestaan. (FF, 749.)

Kun Buckkeepissa järjestetään vuotuiset syysjuhlat, Fitz katselee juhlia yhä suojavaikastaan seinien välistä vakoillen. Hän katselee seinän takaa rakkaimpiaan ja löytää heidät kaikki huoneesta. Hän haluaisi jopa liittyä heidän seuraan, mutta pidättelee

itseään eikä tee sitä. (FF, 766–767, 769.) Fitz on yhä roolissaan ja pysyy etäisenä. Hän on löytänyt jälleen ihmiset, mutta ei silti ole täysin sinut itsensä kanssa.

Myös Fitzin ensirakkaus, Molly, on juhlassa mukana. Fitz näkee naisen lähteneen juhlista huoneeseensa ja päättää lähteä hänen luo. (FF, 769.) Molly ei ole ollenkaan iloinen nähdessään Fitzin, mutta päästää hänet sisään kertomaan miehensä Burrichin kuolemasta. Molly sanoo, että miehen valinta kuuluu Mollylle itselleen, ei Fitzille. Fitz teki väärin valitessaan hänen puolestaan Burrichin tälle mieheksi. Fitz toteaa keskustelun lopussa, että nyt on varmaan jo myöhäistä kaikelle. Tähän Molly sanoo, että aina on Fitzille liian myöhäistä tai aikaista. Nainen tarvitsee kuitenkin miehen nyt. (FF, 771–772.) Fitz ei vielääkään osaa elää hetkessä vaan murehtii mahdollisia asioita eikä siksi saa haluamaansa.

Tämän tapaamisen jälkeen Fitz odottaa toista kahdenkeskistä hetkeä Mollyn kanssa. Lopulta hän tajuaa, että sellaista ei tule, sillä Mollyn lapset ovat osa tätä. Hänen mahdollisuutensa saada Molly takaisin on juurikin nyt eikä myöhemmin. (FF, 777.) Lähtiessään tapaamaan Mollya hän luopuu sotilaan vaatteista. Hän pukeutuu vaatteisiin, jotka eivät ole palvelijan tai sotilaan. Hän myös ottaa esille Kettrickeniltä saamansa kettupinssin, jota hän on pitänyt vaatteidensa sisäpuolella, jotta se ei herättäisi epäilyksiä. (FF, 777–778.) Hän ottaa vihdoinkin näkyvästi roolinsa Fitzinä. Hän jättää seinien välissä olevan salaisen labyrintin ja kävelee käytäviä pitkin kaikkien näkyvillä Mollyn ovelle. (FF, 778.) Ottaen huomioon kuinka hän on tähän asti Buckkeepissa piileskellyt, tämä on suuri askel.

Fitz tulee Mollyn luokse tutustumaan tämän poikiin eikä vain saamaan vanhaa rakastaan takaisin. Päästyään sisälle huoneeseen Fitz käyttää ensimmäisen kerran romaanissa omaa oikeaa nimeään esittäytyessään. (FF, 779.) Aina aikaisemmin hänen identiteettinsä on paljastunut vahingossa, mutta nyt hän paljastaa sen tietoisesti. Hän ei halua pitää enää salaisuuksia itselleen tärkeiltä ihmisiltä. Hän paljastaa Mollylle ja hänen lapsilleen myös rakkautensa Mollyyn. (FF, 780.) Hän tuntee jo kaksi Mollyn seitsemästä lapsesta, Swiftin ja Nettlen. Kumpikaan näistä ei ole erityisen ilahtunut Fitzin toimintaan. Fitz kokee, että hänen ja Swiftin välillä on railo tuosta tunnustuksesta lähtien. Nettle puolestaan puhuu Fitzille vain, kun on pakko. Näistä seikoista huolimatta Fitzistä tuntui paremmalta kertoa totuus kuin olla kertomatta. (FF, 782–783.) Fitz vihdoinkin pystyy ottamaan riskejä totuuden nimessä. Hän ei halua mennä aina helpointa tietä, missä mikään ei vaikuta mihinkään, vaan on valmis yrittämään ja ottamaan kontaktia muihin ihmisiin, vaikka se tuottaisi ongelmia.

Chade muuttaa pikkuhiljaa Fitzin asemaa. Fitzin rooli prinssin vartioston tavallisena jäsenenä katoaa vähitellen. Ihmiset ymmärtävät, että Fitz palvelee kuninkaallista perhettä monipuolisemmilla tavoilla. (FF, 785.) Vaikka Fitz ei julistakaan omaa identiteettiä, muuttuu hänen asemansa pikku hiljaa enemmän sitä vastaavaksi. Nimellisesti Fitz pysyy Tom Badgerlockina, mutta hän käyttää enää vain harvoin vartijan pukua. (FF, 785–786.) Fitz ottaa oman paikkansa kuningassuvussa ystäviensä tuella. Yksin hän ei olisi siihen pystynyt.

Varsinainen romaanin tarina loppuu siihen, että Fitz ottaa Mollyn omakseen yhdynnällä. (FF, 802.) Jälkikirjoituksessa kerrotaan tiivistetysti seuranneista vuosista. Mollylle ja Fitzille muodostuu suhde, jonka he pitävät salassa vuosia. Lopulta he menevät naimisiin ja muuttavat yhdessä taloon, jonka Patience on antanut heille. Myös Patience muuttaa heidän kanssaan sinne asumaan. Romaanin viimeisellä sivuilla Fitz kertoo kuinka joutui luopumaan Foolista ja Nighteyesistä. Hän kaipa heitä, mutta Molly on kuitenkin hänelle tarpeeksi ja enemmänkin. Elämäänsä ei voi omistaa kuin yhdelle olennolle kerrallaan. Teos loppuu lauseeseen: ”I am content.”(FF, 805.) Fitz on lopuksi onnellinen. Hän löysi seikkailujen jälkeen kodin, paikan johon kuulua, ja ihmiset, jotka ovat tärkeitä. Hän ei ole enää yksinäinen toinen yhteisössään.

### 4.3. Matka kodin löytämiseksi

Fitz tekee romaanin aikana pitkän matkan sekä henkisesti että fyysisesti. Hän muuttuu matkan aikana itseään ja muita epäilevästä yksinäisestä salamurhaajasta perheen isäksi. Bettelheim on tutkinut satuja psykoanalyysin keinoin ja löytänyt niistä yhteisenä piirteenä päähenkilön henkisen kasvun ja vahvistumisen. Sankari on aluksi yksin, mutta löytää lopuksi omaa polkuaan seuraamalla turvallisen paikan elää (Bettelheim 1984, 19). Saduissa onkin aina onnellinen loppu (Bettelheim 1984, 47). Aluksi sankari on häntä halveksivien ihmisten armoilla. Hän joutuu turvautumaan selviytyäkseen auttajiin, jotka voivat olla maagisia. Lopuksi sankari saavuttaa koettelemuksista selviytyttyään todellisen minuutensa. (Bettelheim 1984, 158.) Nämä Bettelheimin saduista löytämät piirteet näkyvät myös fantasiakirjoissa ja *Fool's Fatessa*. Fitz todellakin kehittyy vahvemmaksi ja eheämmäksi persoonaksi tarinan kuluessa kohdatessaan erilaisia vastoinkäymisiä ystäviensä tuella.

Fitzin piti kasvaakseen päästä eroon hahmoista, joihin hän oli jonkinlaisessa riippuvuussuhteessa. Hänen piti päästä yli omista itsekkäistä haluistaan, isähahmostaan Burchista, Pale Womanin vaikutuksesta ja Foolista, johon hän oli erittäin kiintynyt,

mutta joka ei ollut ihminen eikä sopinut ihmisen elämään. Fitz kasvaa henkisesti kokonaiseksi vasta luopuessaan näistä muista auktoriteeteista. Hänen täytyy tulla itsenäiseksi ihmiseksi, joka tekee omat päätöksensä sen sijaan, että joku muu sanelisi ne. Fool lähtee pois, ja Burrich ja Pale Woman puolestaan kuolevat. Fitz ottaa vallan Chadelta, opettajaltaan, kulissien takana antaakseen sen prinssille, kun tämä on täysi-ikäinen. Vasta otettuaan oman itsenäisen paikkansa maailmassa, hän lakkaa tuntemasta muukalaisuutta yhteisössään.

Fitzillä on tarinan kuluessa monia auttajia, vahvimpana Web, mutta myös esimerkiksi vajaaälyinen ja hyväsydäminen Thick. Hänellä on myös rakkaita ihmisiä, jotka hän oli halunnut pitää etäällä ja jotka hänen täytyi ottaa jälleen elämäänsä kuten tyttärensä, Molly ja Patience. Hänen pitää hyväksyä tuki auttajilta, jotta hän voi kasvaa. Yksin hän ei voi suoriutua siitä. Vasta kun hän oppii luottamaan toisiin ja hyväksymään todellisen identiteettinsä tulee hänestä ehyt, ja hän voi saada todellisen onnen. Kuten Bettelheim sanoo, sankarin palkkio tarinan lopuksi on persoonan suurempi eheys, jota symboloi vihollisesta saatu voitto ja elämän onni (Bettelheim 1984, 240). Fitzinkin tarina, kuten sadut yleensä, päättyy avioliittoon, joka Bettelheimin mukaan symboloi moraalista yhtenäisyyttä korkeimmalla tasolla ja sitä, että yksilö vapautuu ikuisiksi ajoiksi eron pelosta. (Bettelheim 1984, 181.) Muukalaisuus ja yksinäisyys, jota Fitz tunsi romaanin alussa, ovat hävinneet loppuelämäksi. Hän on löytänyt kodin.

## 5. Kulttuurinen toinen

Kaukosaarelaiset ovat Kuuden herttuakunnan asukkaille olleet pitkään uhkaavia toisia, sillä Kaukosaaret sijaitsevat pitkän laivamatkan päässä Kuudesta herttuakunnasta, ja niiden asukkaista ei ole tiedetty paljon. Välit ovat olleet vihamieliset, sillä Kaukosaarelaiset ovat ryöstelleet Kuuden herttuakunnan rantakaupunkeja ja laivoja. *Fool's Fatessa* Kuusi herttuakuntaa yrittää kuitenkin tehdä liiton Kaukosaarten kanssa, jotta vihamielisyydet saataisiin loppumaan. Kuuden herttuakunnan lähetystö lähtee matkalle Kaukosaarille ja tutustuu samalla heille vieraaseen kulttuuriin, josta he ovat voineet aikaisemmin vain lukea tai kuulla tarinoita. Romaani on kirjoitettu Fitzin näkökulmasta ensimmäisessä persoonassa, mikä takaa, että Kaukosaarelaiset kuvataan Kuuden herttuakunnan asukkaan näkökulmasta. Fitz kertoo Kaukosaarelaisten tavoista suhteellisen puolueettomasti ottamatta niihin juuri kantaa. Hän ihmettelee ja huomioi enemmän kuin paheksuu.

Tarinassa ja kerronnassa on havaittavissa yhteys tutkimusretkeilijöiden tekemiin selontekoihin kohtaamistaan oudoista kulttuureista. He matkustivat samoin vieraan kulttuurin pariin ja havainnoivat sitä. Myös *Fool's Fatessa* liitetään Kaukosaariin joitain samoja asioita, joita tutkimusmatkailijat kuvasivat vieraiden kulttuureiden ominaisuuksiksi. Toisaalta selviä erojakin löytyy. Kuuden herttuakunnan retkikunta ei mene valloittajana Kaukosaarille vaan tasa-arvoisena. He yrittävät tehdä tasapuolista liittoa ja ymmärtää toista kulttuuria, mitä tutkimusmatkailijat eivät aikoinaan välttämättä tehneet.

Kaukosaarilla ja Kuudessa herttuakunnassa on omat kansalliset kulttuurinsa, joiden eroja Fitz huomioi. Hall määrittelee kansallisen kulttuurin diskurssiksi, sillä se tuottaa merkityksiä yhdestä kansakunnasta, johon voimme identifioitua. (Hall 1999, 47.) Kansakunnan rakentamiseen liittyy viisi pääelementtiä: kansakunnan kertomus, joka sisältää kansalliset symbolit ja historialliset tapahtumat, jatkuvuus ja muuttumattomuus, tradition keksiminen, perustamismyytti ja ajatus puhtaasta alkuperäisestä kansasta (Hall 1999, 48–50). Kuvitteellisen yhteisön muodostavat muistot menneisyydestä, halu elää yhdessä ja perinnön vaaliminen (Hall 1999, 52). Nämä piirteet tulevat esille myös Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan kulttuurien kohdatessa. Toisaalta edellä mainituilla elementeillä rakennetaan myös jonkinlaista yhteistä kulttuuria, joka oikeuttaa Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan yhteistyön.

## 5.1. Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten erot

Fitzin muista kansoista käyttämien adjektiivien kautta on mahdollista määritellä, minkälaiseksi hän kokee toiset kansat ja toisaalta Kuuden herttuakunnan. Hänen kerronnassaan toistuu sama toiseuden diskurssi, jota länsimaissa on käytetty kautta aikojen. Tässä diskurssissa toisiin, ei-länsimaisiin, kulttuureihin on yleensä liitetty yksinkertainen ja viaton elämä, kehittyneen sosiaalisen järjestyksen ja yhteiskunnan puute, eläminen puhtaassa luonnontilassa sekä maanpäällinen paratiisi (Hall 1999, 113). Näitä piirteitä yhdistetään myös *Fool's Fatessa* päähenkilölle vieraisiin kulttuureihin.

Fitz kuvailee Vuorimailta kotoisin olevan kuningattaren, Kettrickenin, valintoja sisustuksen ja vaatteiden suhteen edellä kuvaillun diskurssin mukaisesti. Fitz sanoo, että kuningattaren suunnitteleman puutarhan yksinkertaisuus (simplicity) kuvaa kuningattaren juuria (FF, 4). Myös prinssin pukeutumista kuvataan vastakohtaksi Chaden, kuningattaren neuvonantajan, hienoihin vaatteisiin ja jalokivikoruihin.

In contrast, the Prince was garbed nearly as simply as I was. I attributed it to Queen Kettricken's austere Mountain Kingdom traditions and her innate thrift. At fifteen, Dutiful was shooting up.

What sense was there in creating fine garments for everyday wear when he either outgrew them or tore out the shoulders while practising on the weapons court? (FF, 12.)

Kuningattaren perinteitä kuvataan adjektiivilla ”austere”, joka tarkoittaa ankaraa, kovaa yksinkertaista ja tylyä (*Englanti–suomi suursanakirja* 1990). Päähenkilö ei kuitenkaan pidä tätä yksinkertaisuutta ja karuutta huonona asiana. Fitz kykenee samaistumaan kuningattaren ajattelutyyliin ja pitää sitä käytännöllisyydessään järkevänä.

Vuorimaalaiset kuvataan karuiksi ja yksinkertaisiksi, kuten ei-länsimaiset kulttuurit monesti. Samalla viestitetään, että Kuuden herttuakunnan kulttuuri on hienostunut. Toisaalta Fitzistä on aistittavissa hyväksyntää kuningattaren ajattelutapaa kohtaan. Ehkä hän ei arvosta niin paljon Kuuden herttuakunnan hienostuneempaa tyyliä.

Fitz kuvailee myös Kaukosaaria hiukan samalla tyylillä. Zyligistä, ensimmäisestä kaukosaarelaisten kaupungista, johon Kuuden herttuakunnan saattue saapuu, Fitz toteaa: ”It was not an inspiring view. Peottre Blackwater's disdain for the city was not misplaced. Zylig offered all the worst aspects of a lively port.” (FF, 158.) Hän ei pidä kaupunkia kauniina tai puoleensa vetävänä. Peottre, joka on kaukosaarelainen, paheksuu myös itse kaupunkia. Hänelle se edustaa muiden kansojen turmelevaa vaikutusta: ”Foreigners came there to visit and trade, and in Peottre's opinion, far too many stayed, bringing their crude customs with them.” (FF, 46.) Myös Peottre tuomitsee ulkopuoliset

alkukantaisiksi ja karkeiksi sanalla ”crude”. Muiden kansojen pitäminen alkeellisempina ei ole vain Kuuden herttuakunnan etuoikeus.

Fitz kuvailee Zyligiä tarkemmin näin: ”Narrow streets, some little more than trails, meandered amongst crowded little buildings.” Osa kaupungista on tuhoutunut Kuuden herttuakunnan lohikäärmeiden hyökkäyksessä. Tähän osaan on rakennettu suoria leveitä teitä ja korkeampia rakennuksia. Fitz ihmettelee tätä: ”Strange still to think that the destruction of war could result in such rebuilt tidiness.”(FF, 158–159.) On mielenkiintoista, että Fitz tavallaan kokee Kuuden herttuakunnan hyökkäysten siistineen kaupunkia. Kaupunki on päässyt kukoistamaan ja kasvamaan korkeammaksi paikoissa, mitkä tuhoutuivat sodassa. Se, että Kuusi herttuakuntaa on tuhonnut Zyligiä, ei olekaan kokonaan negatiivinen asia. Siisteyden voi tulkita positiiviseksi, koska Hallin mukaan ihmiset pitävät saastaista ja likaista huonona ja siisteyttä hyvänä (Hall 1999, 156, 191). Kuuden herttuakunnan voi nähdä tuoneen järjestyttä ja kukoistusta Kaukosaarten alkukantaiseen ahtaaseen epäjärjestykseen.

Länsieurooppalaiset ovat kuvanneet itäeurooppalaisia ”barbaarisiksi” (Hall 1999, 83). Antiikin Kreikassa ja Roomassa tällä sanalla tarkoitettiin ulkomaalaisia. Nykyään se tarkoittaa raakaa, sivistymätöntä henkilöä. (*Taskutietojätti* 1985.) Se on siis kautta aikojen määrittänyt toista, ja sen nykyinen käyttö osoittaa hyvin mitä ominaisuuksia toiseen helposti liitetään. Tämä sana toistuu *Fool's Fatessa*, kun Fitz kertoo kaukosaarelaisen yrityksestä puhua Kuuden herttuakunnan kieltä: ”He obviously believed he could speak my language, for I could understand about one word in four of his barbarously mangled Duchy tongue.” (FF, 160.) Fitz yhdistää kaukosaarelaiset barbaariseen ja määrittää samalla meidän ja muiden välisen rajan samoin, kuin se on tehty Euroopassa kautta aikojen. Kaukosaarelaisen vajavainen Kuuden herttuakielen osaaminen määrittää hänet toiseksi. Fitz ei arvosta hänen yritystään puhua Kuuden herttuakunnan kieltä, vaikka hän itse opetteli puhumaan Kaukosaarten kieltä. Toisaalta Kuuden herttuakunnan asukkaiden Kaukosaarten kielen puhumista haukutaan yhtä lailla. Ellianianin isoäiti, joka voi olla valta-asemansa takia varsin suorapuheinen, tuomitsee prinssin yrityksen puhua Kaukosaarten kieltä kauheaksi. Hän jopa kieltää prinssiä puhumasta enää jatkossa heidän kieltään. (FF, 211.) Tunne siitä, että ei ole mukava kuulla vieraan kansan edustajan suusta omaa kieltään oudolla korostuksella, on molemminpuolinen. Oma kieli näyttäytyy näin jotenkin pyhänä, johon ei halua toisen koskevan, koska hän turmelisi sen erilaisuudellaan.

Ellianianin kotisaarella kuvastuu vieraisiin kulttuureihin liitetty maan päällinen paratiisi sekä elämän yksinkertaisuus ja luonnon mukaisuus. Ensimmäistä näkymää saaresta kuvataan näin:

A single figure, a girl in blowing russet skirts, stood on a headland watching us approach. Sheep and goats grazed the rocky pasturage around her and on the rolling hillside behind her. Inland, we glimpsed threds of rising smoke from cottages that snuggled tight amongst the furze. (FF, 199.)

Näkymä on luonnon läheinen, pastoraalinen. Varsinkin verrattuna Zyligin kuvaukseen, tästä saaresta henkii viattomuus ja puhtaus. Saaren sisemmistä osista paljastuu laakso, joka on tavallaan paratiisi, varsinkin verrattaessa Kaukosaarten muuten niin karuihin olosuhteisiin:

There were three lakes in the valley, and two of them steamed even in the height of the summer day. Greenery was lush all around them, as were the precisely planted and tended fields that patchworked the valley. (FF, 234)

Tämän kuvauksen jälkeen Fitz kuvaa Kaukosaarten karuutta verrattuna saaren lämpöön:

Here, in the harsh Out Islands, was an island mellowed by bubbling hot springs into an oasis of gentle warmth and plenty. No wonder the winning of the Narceska was seen as such a prize. An alliance with she who controlled the food produced here was a valuable thing indeed in these harsh lands. (FF, 234.)

Tässä tulee hyvin esille Kaukosaarten kova ilmasto. Heidän elinympäristönsä kuvataan ankaraksi, mikä myös ehkä selittää osittain heidän kulttuurinsa. Kuuden herttuakunnan hedelmällisissä olosuhteissa kulttuuri on päässyt kukoistamaan eri tavalla. Ellianianin kotisaareltä löytyy kuitenkin poikkeuksellinen paratiisi, mikä tekee hänen kodistaan hedelmällisen, tavoittelemisen arvoisen ja mukavan.

Huomion arvoista on myös se, että Kuuden herttuakunnan ilmasto vastaa paljolti Suomen ja Keski-Euroopan ilmastoja, mikä on varsin tyypillistä fantasiassa. Toiseuden edustajat asuvat erilaisessa ilmastossa. Kaukosaaret muistuttavat esimerkiksi Islantia, joka on eksoottinen suurelle osalle maailmaa. Eurooppalainen elämä on jonkinlainen standardi fantasiassa, sillä päähenkilön arvot vastaavat yleensä sen arvoja. Entisestään tätä korostaa ilmasto ja ympäristö, jossa päähenkilö asuu.

Kaukosaarelaisten erilaisuus tulee näkyviin vielä selkeämmin, kun Fitz kuvailee Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan erilaisia tapoja. Jo ennen matkaan lähtöä kaukosaarelaisten kulttuuria kuvataan oudoiksi, sillä heillä on omat tapansa ja jumalansa. Chade toteaa, että heidän karttojaankin on vaikea ymmärtää, koska heillä on eri tapa merkitä asiat niihin (FF, 45–46). Heidät siis kuvataan alusta alkaen selkeästi



toisina, jotka ovat meistä erilaisia. Heidän ajattelutapansa on erilainen ja heidän logiikkaansa on vaikea ymmärtää. Fitz jopa ajattelee Kaukosaarille saavuttuaan, että kaukosaarelaisilla ja Kuuden herttuakunnan asukkailla on niin erilaiset tavat, että voivatko he ikinä löytää yhteyttä (FF, 168). Hän siis näkee erilaiset tavat ongelmana yhteisymmärrykselle.

Kun prinssin saattue saapuu Kaukosaarille, majoitetaan heidät Ellianianin isän klaanin omistamaan rakennukseen. Fitzin mielestä Kaukosaarelaisten tarjoamat huoneet eivät ole Buckkeepin, kuningassuvun linnan, tasoa vastaavat. (FF, 163.) Myös tässä tulee esille Kaukosaarien olojen karuus. Heillä ei ole yhtä ylellisiä olosuhteita kuin Kuudessa herttuakunnassa. Lisäksi kaukosaarelaisilla ei ole samoja vieraanvaraisuus käsityksiä kuin Kuuden herttuakunnan edustajilla ja meillä länsimaisilla ihmisillä. Vieraille ei tarjota ruokaa vaan heidän odotetaan tuovan itse ravintonsa. Kaukosaarelaiset pitävät heikkoutena sitä, jos vieraat eivät ole varustautuneet elättämään itseään. (FF, 163, 173.) Tämän voi nähdä johtuvan ruuan vähyydestä ja karuista olosuhteista, mutta se voi olla myös osoitus siitä, että omaa yhteisöä arvostetaan huomattavasti enempi kuin muukalaisia.

Suurin ero Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan välillä on, että kaukosaarelaisten kulttuuri on matriarkaalinen (FF, 132). Naiset toimivat perheen päänä. He omistavat maan ja kaiken mitä se tuottaa. Miehet ovat merenkävijöitä ja vierailevat maalla naisten luvalla. Tämä järjestely oikeutetaan maailman luomismyytillä, jossa maat ovat naisjumalasta lähtöisin ja meret miesjumalasta. Kaukosaaret on laaja saariryppäs ja jokaisella klaanilla on omat saarensa. Koska nainen omistaa kaiken ruumistaan syntyneen, periytyy klaani äidin mukaan. (FF, 155, 208, 231.) Tämän yhteiskunnan pysymisen kannalta säännöt ja rituaalit ovat tärkeitä. Ne suojelevat naisten asemaa. Naiset ovat päättävässä asemassa yhteiskunnassa. Sitä, minkä nainen on päättänyt, miehet eivät voi kumota. Esimerkiksi vaikka kaukosaarelaiset miehet eivät pidä naršeskan prinssille asettamasta haasteesta tappaen lohikäärme, eivät he voi kumota sitä. (FF, 303–304.)

Vaikka Kaukosaarilla naisilla onkin päätäntä valta, on heidän elämänsä perinteiden rajoittamaa. He ovat sidottuja kotisaarensa: he syntyvät, elävät ja kuolevat siellä. He eivät juuri koskaan lähde pois sieltä. (FF, 716.) Koska naiset eivät matkusta, toisin kuin miehet, kaukosaarelaisten yhteisessä päättävässä elimessä, Hetgurdissa, on vain miehiä (FF, 46). Ellianianin lähteminen Kuuteen herttuakuntaan naidakseen prinssin rikkookin kovasti perinteitä. Hänen sukunsa aikoo aluksi pitää tyttöä klaaninsa

hylkääjänä ja varkaana, jos tämä lähtisi Kuuteen herttuakuntaan. Hän ryöstäisi tällöin tulevaisuudessa saamansa lapset klaaniltaan ja antaisi ne vieraille. (FF, 693.) Loppujen lopuksi Elliania ilmeisesti sai myöntymyksen klaaniltaan lähteä Kuuteen herttuakuntaan (FF, 775). Kaukosaarelaisetkin löysivät siis tavan joustaa tiukoista perinteistään. He kuitenkin joutuivat antamaan periksi ja alistumaan siinä, missä Kuusi herttuakuntaa saattoi noudattaa omia perinteitään.

Vieraat kansat on usein länsimaiden historiassa samaistettu naiseen. Löytöretkien aikaan länsimaisessa taiteessa Eurooppa allegorisoitiin usein mieheksi ja uudet maanosat puolestaan naiseksi (Hall 1999, 115). Tämä toistuu omalla tavallaan myös *Fool's Fatessa*, sillä kaukosaarelaiset tulevat esiin paljolti naisen, naršeskan, kautta. Lisäksi heidän kulttuurinsa on matriarkaalinen (FF, 132).

Toiseuteen on liitetty usein myös seksuaalisuus. Löytöretkeilijät kuvasivat naiset halukkaina ja alastomina ja korostivat toisen kulttuurin seksuaalisuutta. (Hall 1999, 113–115.) Tämä tapahtuu myös Hobbin romaanissa. Naršeska kuvataan prinssin halun kohteeksi. Fitz voi monesti tuntea Taidon ja Vaiston välityksellä prinssistä kumpuavan halun (FF, 225). Elliania suorittaa naiseksi tulemisriitin häiden yhteydessä. Rituaaleihin kuuluu, että naršeska on puoli alasti, rinnat paljaana. Tämä hämmentää herttuakuntalaisia ja alistaa Ellianianin heidän katseensa kohteeksi. Paljasrintainen nainen herättää halua miehissä. (FF, 213.) Näin naisesta ja Kaukosaarista, joita nainen edustaa, tehdään objekti ja Kuuden herttuakunnan halun kohde.

Naisten halukkuus ja seksuaalisuus korostuu siinä, kuinka Kaukosaarilla nainen on aloitteen tekevä ja päättävä osapuoli. Nainen valitsee miehen, mikä tarkoittaa lupaa tulla sänkyyn, ei välttämättä edes sitoutumista. Avioliittokin on sitova vain niin kauan kuin nainen tahtoo. (FF, 208.) Kaukosaarilla seksi ja avioliitto eivät liity niin saumattomasti yhteen, kuin Kuudessa herttuakunnassa tai kristillisessä perinteessä. Kuudessa herttuakunnassa on tapana odottaa avioliittoon asti ennen seksuaalisen kanssakäymisen aloittamista. (FF, 246–247.) Käytännössä kaukosaarelaisten kulttuurin seksuaalisuus näkyy esimerkiksi siinä, että kaukosaarelaiset naiset vievät Kuuden herttuakunnan miehiä vuoteisiinsa. Chade kuvailee Fitzille asiaa näin:

Here it is a woman's prerogative [...]. They do not have the same customs regarding chastity. [...] The Prince's warriors and companions are expected to be available for the evening, but only if they are invited; it would be a breach of hospitality if they approached a woman who had not first signalled her interest. If you have noticed, there is a lack of men here, and far fewer children than there should be for this many woman. (FF, 220.)

Naiset eivät ole passiivisia vaan valitsevat itse miehen ja tekevät aloitteen.

Vierasmaalaiset naiset kuvataan näin seksuaalisesti halukkaiksi, vaikkakin tämä selitetään tarpeella saada lisää lapsia klaaniin. Samoin prinssi ihmettelee Kaukosaarten tyttöjä: ” [...] have the girls no shame nor reticence in this land?” (FF, 221). Tämä tuo esille saman seksuaalisuuden diskurssin, jota vierasmaalaisista naisista on käytetty kautta aikojen. Kuuden herttuakunnan miehet näkevät naisten päälle käyvyyn jossain määrin moraalittomana ja siveettömänä.

Elliania kuvataan ystäviään siveellisemmäksi. Ellianianin ystävä pilkkaa häntä rakkausasioihin liittyen näin: ”As a girl you were always the most meek and least daring of us” (FF, 222). Hän ei ole ilmeisesti edes suudellut ketään ennen prinssiä (FF, 221). Näin Ellianianista tehdään puhdas ja prinssille sopiva morsian. Hän ei ole siveetön syöjätär kuten muut naiset Kaukosaarilla vaan siveellinen ja pidättäytyvä.

Kaukosaarelaisiin pätee sama kuin meidänkin maailmamme alkuasukasheimoihin: klaanisiteet ovat perhesiteitä tärkeämmät (Freud 1989, 127). Kaukosaarelaisilla ei ole samanlaista perhekäsitystä kuin Kuuden herttuakunnan asukkailla tai meillä länsimaalaisilla. Kaukosaarelaisten perhesuhteita kuvataan näin: ”Her children belong to her clan, and are commonly disciplined and taught by her brothers and uncles rather than by their father.” (FF, 208). Naisen lapset kuuluvat naisen klaaniin, eivätkä isän ja äidin muodostamaan perheeseen. Tätä kuvaa Ellianianin isän suhtautuminen, kun hän tapaa Pale Womanin vankilasta vapautuneet Ellianianin äidin Oettren ja pikkusiskon Kossin.

His reunion with Oette was more restrained and formal than I had expected it to be. Father he might be to Elliania, but he had never been formally wed to Oette, nor had he sired Kossi. So he rejoiced in their return as a friend, not as a father and husband, and it seemed more like the satisfaction that a warrior took in the triumph of an ally. (FF, 580.)

Fitz ei ole ymmärtänyt kaukosaarelaisten perhesuhteiden olemusta, sillä hän odotti toisenlaista jälleen näkemistä. Hän ihmettelee kaukosaarelaisten erilaisia käytäntöjä, mutta ei tuomitse tai paheksu niitä.

Monista asioista näkyy, että kaukosaarelaiset laittavat oman klaaninsa muiden edelle ja uskovat perinteisiin tiukasti. Näillä asioilla vahvistetaan omaa klaania, sillä se on heille hyvin tärkeä. He vetävät tiukat rajat sisä- ja ulkoryhmän välille oman klaaninsa eduksi. Oman klaanin vahvistaminen näkyy myös siinä, kuinka jokaisella klaanilla on oma toteemieläimensä, jolla he koristautuvat ja jonka nimellä klaania kutsutaan.

Kaukosaarelaisilla miehillä on kasvoissaan klaaninsa tatuointi. Näin kaukosaarelaiset

merkitsevät itsensä kuuluvaksi ryhmään ja toisaalta tekevät muista klaaneista vieraita, vaikka he olisivatkin näiden kanssa tekemisissä. Bauman sanoo, että jos muukalaisia ei voi erottaa ulkonäöstä, pitää heidän kantaa jonkinlaista erottuvaa tunnusmerkkiä (Bauman 1997, 80). Tämän kaukosaarelaiset ovat toteuttaneen klaaniensa eläin symboleja kantamalla. Kaukosaarelaisten suhtautumista Kuuden Herttuakunnan asukkaisiin saattoi auttaa, että heille herttuakuntalaisetkin näyttäytyvät vain ikään kuin yhtenä klaanina muiden joukossa.

Tavat ja perinteet ovat tärkeitä kaukosaarelaisille. Heillä on paljon erilaisia rituaaleja, jotka suoritetaan aina tietyissä tilanteissa. Esimerkiksi toivotettaessa vieraat omalle saarelle tervetulleiksi, lausutaan tietyt sanat (FF, 200–201). Kaukosaarelaiset kunnioittavatkin paljon perinteitä. Myös Kuuden herttuakunnan asukkailla on omat rituaalinsa lähdeittäessä matkaan: puheet, kohteliaisuudet ja saattamiset (FF, 100–102). Ne ovat kuitenkin erilaisia, sillä ne perustuvat kohteliaisuuteen ja politikointiin. Kaukosaarelaiset puolestaan noudattavat rituaaleja järjestelmällisesti. He uskovat sääntöihin yli oman harkintakykynsä. Heillä on esimerkiksi sääntö, että jos mies tappaa naisen, myös miehen tulee kuolla. Vaikka miehen tappamat naiset olisivat ahjottuja, odottaa miestä kuolema. (FF, 358.) He eivät siis voi tehdä vanhoihin tapoihin poikkeuksia, vaikka se olisi tilanteen kannalta järkevää. Freudin teorian mukaan tällainen sokea uskoa sääntöihin järjen yli, on alkuperäiskulttuureille tyypillistä. He uskovat niin syvästi, että jotain paha tapahtuisi, jos sääntöjä ei noudateta, että he eivät ole valmiit ottamaan riskejä sääntöjä rikkomalla. (Freud 1989, 45.) Samankaltainen uskomus tulee ilmi, kun Kaukosaarelaiset pohtivat, voivatko edetä Aslevjalilla, kun heidän perinteinen uhrilahjansa ei ole kadonnut yön aikana. He uskovat, että se on merkki siitä, että saarella ei saisi olla. Siellä olemisesta seuraa huonoa onnea ja kaikkien saarella olijoiden koko klaanit joutuvat jumalien epäsuosioon. (FF, 304–305.) He pelkäävät, että jotain epämääräistä kauheaa seuraa, jos he rikkovat perinteisiä sääntöjä. He vetoavat jumalien tahtoon siitä puhuessaan. He eivät ajattele asioiden syy-seuraussuhdetta rationaalisesti kuten länsimaalaiset vaan uskovat ennusmerkkeihin ja jumaliin. Tässä tulee ilmi myös kaukosaarelaisten korostunut yhteisöllisyys, sillä he uskovat, että huono onni, joka yhden henkilön teoista seuraa, tulee koko hänen klaanilleen. Tämä korostaa heidän näkemystään klaanien yhtenäisyydestä, sillä yhden teot edustavat koko klaania.

Kuuden herttuakunnan asukkaat ovat lähempänä länsimaalaisia myös uskomustensa ja rituaaliensa suhteen. Fitz toteaa: ”Most warriors I had been around

were pragmatic about matters of religion and superstition. They might make a ‘good luck’ toss of salt, but only a few cared much for omens such as the wind catching it and blowing it aside.” Fitz pitääkin mielenkiintoisena kaukosaarelaisten järkytystä siitä, ettei heidän uhrilahjaansa ole hyväksytty. Hän ei oikein usko, että saarella olisi mitään muuta kuin jokin eläin, joka joskus olisi vienyt uhrilahjat. (FF, 301.) Kuuden herttuakunnan asukkailla on yhä rituaaleja, jotka he tekevät, kuten suolan heittäminen, mutta sen merkitys ennusmerkkinä on unohdettu. Voisi sanoa, että he eivät usko enää niin vahvasti tuollaisiin tekoihin kuin kaukosaarelaiset. Fitz vaikuttaa pitävän kaukosaarelaisten uskomuksia enteisiin hiukan taikauskoina.

Kaukosaarelaiset uskovat myös suvussa kulkeneisiin tarinoihin ja perinteisiin. Eräs kaukosaarelainen kertoo tosiasiana suvussa kulkeneen tarinan siitä, kuinka he olivat saaneet erityisen hyvän lampaiden poikimisvuoden uhrattuaan lohikäärmeelle. Hänen mukaansa, jos tähän tarinaan lakattaisiin uskomasta ja epäiltäisiin lohikäärmeen läsnäoloa, tulisi vastaavasti huonoja vuosia. (FF, 377.) Kuuden herttuakunnan asukkaat eivät usko näin vahvasti tarinoihin. He ovat siis lähempänä länsimaista ajattelua, sillä he uskovat enemmän järkeen. Näin kaukosaarelaiset näyttäytyvät jälleen alkukantaisempina. Romaanissa käy selväksi, että lohikäärmeillä ei ole luultavasti sellaisia taikavoimia, joilla he saattaisivat antaa jollekulle hyvän sadon. Lisäksi lohikäärmeillä ei olisi mitään kiinnostusta siihen, koska ne ovat varsin itsekkäitä olentoja, jotka ajattelevat vain omia halujaan ja tarpeitaan. Kaukosaarelaisten usko siis leimataan myös objektiivisesti taikauskoksi.

Kaukosaarilla ja vuorilla, mistä kuningatar Kettricken on kotoisin, asuvilla on sama mielipide: vammaisena syntyneet vauvat tapetaan heti syntymän jälkeen. Tämä on vastoin Kuuden herttuakunnan ihmisten moraalisia käsityksiä. (FF, 159.) Kuuden herttuakunnan asukkaat ovat siis suvaitsevaisempia. Heidän moraalinsa on lähempänä kuin muiden kansojen meidän länsimaista ajattelutapaamme, että kaikkea ihmiselämää on kunnioitettava. Kaukosaarelaiset ovat inhonneet Thickiä hänen vammaisuutensa takia, mutta kun hän parantaa Taidolla kaukosaarelaisten haavoittuneita sotilaita, alkavat he arvostamaan tätä (FF, 566). Kaukosaarelaiset eivät näin ollen ehkä usko ihmisarvoon, joka käsittäisi kaikki. He uskovat enneminkin ansaittuun arvostukseen ja teoilla hankittuun kunnioitukseen. Kaukosaarelaisten inho vammaisia kohtaan voisi näin ollen liittyä siihen, että vammaisia pidetään kykenemättöminä toimimaan ja olemaan hyödyksi.

Kuuden herttuakunnan edustajat väheksyvät kaukosaarelaisin perintein solmittua avioliittoa. Chade sanoo prinssille, että tämä on todella naimissa vasta Kuuden herttuakunnan tapoja noudattavien seremonioiden jälkeen. Kaukosaarten seremoniat ovat osoitus pelkästään kihlauksesta. Kun avioliitto on solmittu kaukosaarelaisin perintein, Elliania olisi valmis elämään aviollista elämää prinssin kanssa. Chade kuitenkin valvoo tarkasti, että prinssi ja Elliania eivät tee mitään avioliittoon kuuluvaa ennen kuin he ovat naimisissa Kuuden herttuakunnan tavalla. (FF, 582–583.) Oman kulttuurin tavat koetaan ainoina oikeina, kun kyse on niin perinteisestä ja institutionaalaisesta asiasta kuin avioliitto. Omat rituaalit tekevät tällaisessa tilanteessa avioliitosta vasta todellisen.

Kaukosaarelaiset kohtelevat prinssiä samanarvoisena kuin jokaisen klaanin sotapäällikköä. Heidän on tosin vaikea ymmärtää, että johtajana voi olla poika, joka ei ole vielä karaistunut ja saavuttanut taitoja taisteluissa (FF, 173–174). Kun Kuuden herttuakunnan retkue on saapunut Kaukosaarille, osallistuvat he Hetgurdiin, kaukosaarelaisten eri klaanien yhteiseen kokoukseen. Fitz ajattelee näin prinssin asemasta tässä kokouksessa:

The Hetgurd, for so I recognized this assembly – the gathering of the warrior leaders of the clans – had accorded my prince no indication of his rank. Here, he was seated as a warrior leader among his warriors, just as the other clan warrior-leaders were. This was a gathering of equals, come together to discuss the Narcheska’s betrothal. Did they see him so? I tried not to scowl at the thought. (FF, 165.)

Kaukosaarelaiset soturijohtajat pitävät prinssiä tasa-arvoisena itsensä kanssa. Fitz ei täysin pidä siitä, ja on jopa hiukan huolestunut asiasta, sillä hänestä prinssi on soturijohtajien yläpuolella. (FF, 173.) Hän tosin yrittää hiukan peitellä negatiivisuuttaan, mikä osoittaa jonkinlaista kunnioitusta ja yritystä ymmärtää kaukosaarelaisia.

Kaukosaarelaisten suhtautumisesta prinssiä kohtaan tulee esille myös heidän uskonsa tasa-arvoisuuteen. He eivät ymmärrä niin monimutkaisia hierarkkisia rakenteita, mitä Kuudessa herttuakunnassa on. He pitävät Kuutta herttuakuntaa yhtenä klaanina muiden joukossa. Toisaalta esille tulee myös Kuuden herttuakunnan halu olla parempi ja mahtavampi. Kuuden herttuakunnan asukkaat näkevät asuinalueensa yhtenä kokonaisuutena ja Kaukosaaret toisena. He eivät ymmärrä kuinka klaanit ovat samanarvoisia ilman kaikkia yhdistävää johtajaa, joka olisi tasa-arvoinen prinssin kanssa. Fitz pitää erillisten klaanien johtajia prinssiä alempiarvoisina, koska he johtavat vain klaania eivätkä kokonaista kansakuntaa. Kumpikin kansa siis yrittää arvioida toisen

kansan edustajia omilla standardeillaan, mikä aiheuttaa ristiriitoja. Tässä tulee esille kummankin kyvyttömyys täysin ymmärtää toisen yhteiskuntarakennetta. Tämä on asia, joka tuli esille jo tutkimusmatkailijoiden aikana (Hall 1999, 116).

Tästä kaukosaarelaisten tasa-arvoisesta suhtautumisesta huolimatta Ellianianin äiti ja isoäiti eivät halua hyväksyä Kuudesta herttuakunnasta tullutta prinssiä Ellianianin puolisoiksi. Kun prinssi tulee Ellianianin kotisaarelle vierailemaan ja pyytämään lupaa naida tyttö, Ellianianin isoäiti pitää Kuuden herttuakunnan asukasta täysin sopimattomana lapsenlapselleen. Kun prinssi esittäytyy tälle, sanoo nainen: ”What is a Six Duchies slave doing here? Is he a gift?” (FF, 211.) Myös naršeskan äiti on kauhuissaan kun hän näkee maanviljelijän, Kuuden herttuakunnan asukkaan, suutelevan tytärtään: ”She was scandalized. [...] ‘Peottre! You allow a farmer to kiss our Narcheska?’” (FF, 551). Hän ei pidä sitä sopivana (FF, 552). Kun Ellianianin äiti saa selville, että prinssi on osoittanut kyvykkyytensä suorittamalla annetun tehtävän hyväksyttävästi, hän on suopeampi avioliitolle. Hän ei kuitenkaan suostuisi päästämään naršeskaa kauas pois kotisaareltaan Kuuteen herttuakuntaan. Vaikka kaukosaarelaiset miehet vaikuttavat kohtelevan Kuuden herttuakunnan asukkaita tasa-arvoisina, naiset pitävät Kuuden herttuakunnan miehiä alempiarvoisina ja sopimattomina menemään naimisiin kaukosaarelaisen tytön kanssa. He näkevät Kuuden herttuakunnan miehet heikkoina maanviljelijöinä verrattuna Kaukosaarten miehiin, jotka todistavat kyvykkyytensä taisteluilla ja ryöstöretkillä (FF, 208). Peottre ja Elliania ovat siis alun perin hyväksymässä avioliiton vain auttaakseen klaaniaan (FF, 482–483). Jos Pale Woman ei painostaisi heitä, eivät he voisi luultavasti ikinä harkitakaan avioliittoa Kuuden herttuakunnan asukkaan kanssa.

Karmela Liebkind kuvailee kirjassaan *Me ja muukalaiset* alkuperäisheimoja näin: ”Heimot eivät hyväksyneet mitään muita ryhmäsolidaarisuuden tunteita kuin niitä, jotka perustuvat polveutumiseen ja kohdistuivat omaan heimoon. Heimot vaativat kaikilta jäseniltään ehdotonta ja pysyvää uskollisuutta eivätkä esimerkiksi selviytyneet keskinäisistä riidoista ilman ulkopuolisia, jotka pystyivät heimokiistoissa vetoamaan yleisempiin arvoihin.” Nykyaikaisessa yhteiskunnassa sen sijaan on universaali solidaarisuus. (Liebkind 1988, 43.) Prinssi sanookin, että monet kaukosaarelaisten säännöistä vaativat, että klaani tulee ennen kaikkia muita (FF, 693). Kaukosaarelaiset muistuttavat paljon meidän maailmassamme olleita heimvoja. He pitävät sukulaisuutta syynä kunnioitukseen ja huolenpitämiseen. He eivät usko moderniin universaaliseseen

solidaarisuuteen eli siihen, että kaikki ansaitsevat yhtä lailla samat asiat elämässä. Tähän liittyy esimerkiksi se, kuinka vieraille ei tarjota ruokaa.

Kaukosaarelaisten tavoista löytyy monia muitakin yhtäläisyyksiä meidän maailmassamme todella eläneisiin alkuperäisheimoihin. Tällä kuvitellulla kansalla on siis juurensa meidän maailmamme kansoissa. Freud kuvaa teoksessaan *Toteemi ja tabu* alkuperäisheimojen tapoja, joista monilla on vastineensa myös kaukosaarelaisten kulttuurissa. Myös oikeilla kansoilla on ollut toteemieläinten mukaan jaetut klaanit, jotka periytyivät alun perin äidin kautta ja joiden siteet ovat perhesiteitä vahvempia (Freud 1989, 17–18, 127). Kaukosaarelaiset ovat taikauskaisia ja uskovat rituaaleihin ja sääntöihin samalla tavalla kuin oikeatkin alkuperäiskansat (Freud 1989, 45, 47, 125). Freud kuvailee alkuperäisheimojen piirteiksi myös esimerkiksi uskon telepatian luonnollisuuteen (FF, 102). Kuuden herttuakunnankin ihmiset siis ovat jossain määrin alkuperäisheimojen tasolla, kun on kyse Taidosta ja Vaistosta. Kaukosaarelaisilla ei vastaavia taitoja näytä olevan. He pitävät taidolla parantamista ihmeenä, mutta silti asiana, joka voi hyvin tapahtua (FF, 566).

Selväksi tulee, että Kuuden herttuakunnan kulttuuri on lähempänä meidän modernia ja vapaata kulttuuriamme. Kaukosaarten kulttuuri on hyvin erilainen, mutta silläkin on jonkinlaiset juuret todellisissa kulttuureissa. Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan kulttuurien välistä asetelmaa voi siis verrata jossain määrin meidän maailmassamme oleviin kulttuurien välisiin suhteisiin.

## 5.2. Valtasuhteet

Bauman määrittelee teoksessaan *Sosiologinen ajattelu* vallan toimintakyvyksi. Se on kykyä valjastaa toisten ihmisten teot omien päämääriensä toteuttamiseen. (Bauman 1997, 144.) Valtaa on lähes aina toisilla enemmän kuin toisilla (Bauman 1997, 142). Vahvemmillä on valtaa enemmän ja heikommalla joutuvat alistumaan muiden valtaan. Valta liittyy siis olennaisesti ryhmien välisiin suhteisiin, joista toiseudessaakin on kysymys.

Kaukosaarelaiset vaikuttavat heikommilta kuin Kuuden herttuakunnan asukkaat. He eivät kykene itse puolustautumaan Pale Womanilta. Heillä ei ole erilaisia toiminta vaihtoehtoja eikä näin ollen toimintakykyä. Pale Woman kidnappasi Ellianianin äidin ja siskon ja ahjosi heidät. Klaani teki naisen kanssa sopimuksen, että jos he saisivat houkuteltua prinssin tappamaan lohikäärmeen, nainen tappaisi kidnappaamansa naiset ja palauttaisi ruumiit. Kun prinssi kysyy, mikseivät he voineet heti kertoa tästä



sopimuksesta, sanoo Peottré: "You could never have accepted the bargain she made us. You had too much honour." (FF, 482–483.) Peottré itsekin tiedostaa, että kaukosaarelaiset ovat kunniattomampia ja tavallaan siis huonompia. Jos sama olisi tapahtunut Kuudessa herttuakunnassa, eivät ihmiset olisi alistuneet vihollisen tahtoon vaan olisivat yrittäneet voittaa pahan. Alistuminen sotii länsimaalaisia ja samalla Kuuden herttuakunnan arvoja vastaan. Kristeva sanoo, että kotia pyritään puolustamaan toiselta (Kristeva 1992, 29). Kaukosaarelaiset eivät kuitenkaan sitä tee. He alistuvat Pale Womanin vaatimukseen ja tarvitsevat Kuusi herttuakuntaa pelastamaan itsensä.

Pale Womanin kanssa tehty sopimus itsessäänkin on sellainen, että Kuuden herttuakunnan ihmiset eivät sitä tekisi. Ellianianin sisko ja äiti palautetaan kuolleena. Tällöin on luovuttu toivosta parantaa ahjous. Näin huonoihin ehtoihin suostumista voi pitää merkinä suuresta alistumisesta. Toisaalta se korostaa kaukosaarelaisten omia tapoja. Heille säännöt ovat suunnattoman tärkeitä ja klaanin naiset on pakko haudata klaanin maille. Ruumiiden takaisin saamiseksi ollaan valmiita tekemään mitä vain. (FF, 231.) Pale Woman käyttää julmasti hyväkseen kaukosaarelaisten uskoa sääntöihin. Kaukosaarelaisten voisi tulkita olevan luonnostaan alistuvampia myös siksi, että heidän elämäänsä hallitsevat useat säännöt, joita he orjallisesti noudattavat.

Kun Pale Womanin ja Ellianianin klaanin välinen sopimus on paljastunut, vajoaa Peottré polvilleen ja pyytää apua prinssiltä Pale Womanin antamaan tehtävään, lohikäärmeen surmaamiseen. Fitz toteaa, että niin ylpeän miehen, kuin Peottré on vaikea polvistua muiden edessä, mutta silti hän tekee sen. (FF, 481.) Kaukosaarelaisilla ei ole valtaa, vaan he alistuvat sekä Pale Womanin että Kuuden herttuakunnan edessä. He ovat voimattomia pahuuden edessä. Lisäksi Peottré tulee kysymään prinssiltä apua ja kertoo totuuden olosuhteista vasta kun Pale Woman antaa luvan. He eivät uskaltaneet olla tottelematta Pale Womanin käskyjä, koska he pelkäsivät seurauksia. (FF, 480–485.)

Loppujen lopuksi juuri Kuuden herttuakunnan avulla saadaan Pale Woman kukistettua. Kaukosaarelaiset eivät olisi pystyneet siihen yksin. Fool antaa nuolen, jolla yksi Kuuden herttuakunnan retkueen jäsenistä saa tapettua Pale Womanin lohikäärmeen ja näin ollen kukistettua Pale Womanin vallan lähteen (FF, 548). Kaukosaarelaiset sotivat herttuakuntalaisten rinnalla Pale Womanin ahjottuja palvelijoita vastaan, mutta he eivät ole oleellisessa osassa Pale Womanin voittamisessa. Taistelun jälkeen Kuuden herttuakunnan taitoryhmä auttaa parantamaan haavoittuneet ja pelastaa jälleen kaukosaarelaisten henkiä (FF, 566). On mielenkiintoista, että kaukosaarelaisilla ei näytä

olevan minkäänlaista taikuutta hallussaan. Tämä tekee heistä luonnostaan hiukan voimattomampia kuin Kuudesta herttuakunnasta.

Toinen alistuvuussuhde, vaikkakin päinvastainen, on havaittavissa prinssin ja naršeskan välillä. Prinssin ja naršeskan kanssakäymistä verrataan vanhemman ja lapsen kanssakäymiseen. Fitz kuvailee, että Elliania selittää prinssille asioita kuin lapselle (FF, 218). Vieraan kansan edustaja koetaan lapseksi osaamattomuutensa takia. Koska hänen tietonsa kulttuurista ovat lapsen tasolla, myös hänen järkensä oletetaan olevan samalla tasolla. Aikuisen asemassa on kaukosaarelainen, mikä asettaa Kuuden herttuakunnan asukkaan heikompaan asemaan. Tämä kuitenkin ehkä korostaa prinssin ihastusta naršeskaan, sillä hän on valmis ottamaan jopa alistuvan aseman kaukosaarelaiseen nähden.

Elliania haluaa muutenkin osoittaa paremmuuttaan prinssiin verrattuna. Hän ratsastaa ponilla taidokkaasti siinä missä prinssi tippuu usein sen selästä. Elliania vaikuttaa nauttivan tästä tilanteesta. Prinssi kestää tämänkin, koska hän haluaa puolestaan tehdä vaikutuksen sinnikkyydellään. (FF, 235.) Ellianianin paremmuuden osoitukset tasaavat Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten välisiä valtaeroja. Kuusi herttuakuntaa on joiltain osin vahvempi, mutta koska Kaukosaaret osoittavat vahvuutta eri asioissa, ovat ne tasaväkiset. Toisaalta Ellianianin suhtautumista voi pitää esimerkkinä perinteisestä romanttisesta miehen ja naisen valtataistelusta. Kun mies on osoittanut sinnikkyytensä ja uskollisuutensa naiselle, alistunut tämän testeihin, niin nainen alistuu ja tulee miehen omaksi. Elliania voi siis pitää joko oman kulttuurinsa tai sukupuolensa edustajana.

Romaanin lopussa Elliania alistuukin ja lupautuu menemään naimisiin prinssi Dutifulin kanssa. Hän tulee Kuuteen herttuakuntaan prinssin eteen ja sanoo: "I am here to marry you and I will do my best to live according to your ways, strange though they are." (FF, 774.) Elliania lupaa noudattaa sen maan, johon hän muuttaa, tapoja. Hän on valmis luopumaan omasta perimästään ja perinteistään. Elliania on oman klaaninsa naršeska ja häntä odottaisi valta-asema kotona. Kun hän lähtee toiseen maahan, luopuu hän samalla tulevasta asemastaan. Kuitenkin hän päättää tulla Kuuteen herttuakuntaan prinssin vaimoksi ja luopua tavoistaan. (FF, 484, 693.) Tämäkin viestii alistumisesta kaukosaarelaisten taholta. Sen sijaan, että tehtäisiin kummallekin osapuolelle tasa-arvoinen sopimus, luopuu toinen kulttuuristaan.

### 5.3. Tasa-arvo

Kaukosaarelaisia pyritään pitämään tasa-arvoisina liittolaisina. Tätä kuvaa se kuinka prinssi ja muut opettelevat heidän kieltään ja tapojaan, jotta voisivat kommunikoida heidän kanssaan. (FF, 26.) Myös kaukosaarelaiset ovat samoin opetelleet Kuuden herttuakunnan kieltä. (FF, 196). Alan Palmer kirjoittaa: ” [...] we are constituted by our social relationships and in particular, by the acquisition and use of the shared cultural resource of language” (Palmer 2004, 227). Yhteinen kieli on tärkeä yhdistävä tekijä. Se tekee kommunikoinnin ja toisen ymmärtämisen mahdolliseksi. Kielen opettelu kertoo halusta ymmärtää toista ja tulla edes jollain tapaa osalliseksi toisen kulttuurista.

Kuuden herttuakunnan retkue myös ymmärtää ja hyväksyy kaukosaarelaisten tavat, sillä he ovat varustautuneet niitä ajatellen. He esimerkiksi tuovat oman ruokansa mukanaan, koska kaukosaarelaisilla ei ole tapana tarjota ruokaa vierailleen (FF, 173). Chade on selvittänyt etukäteen Kaukosaarten tapoja ja perehdyttänyt prinssin niihin. Prinssi vaikuttaakin ymmärtävän toista kulttuuria paremmin kuin Fitz. Hän ei oleta Kaukosaarelaisten ajattelutapaa samanlaiseksi kuin Kuuden herttuakunnan asukkaiden. Hän tiedostaa, että jos he saavat ruokaa, kuten Kuudessa herttuakunnassa on tapana vieraille antaa, se saattaa olla myös loukkaus heitä kohtaan. Ruokaa tarjoamalla oletettaisiin heidät heikoiksi. (FF, 173–174.) Myös kaukosaarelaiset pyrkivät olemaan kohteliaita Kuuden herttuakunnan retkueelle ja ottamaan heidän tapansa huomioon. Kaukosaarelaiset pitävät Kuuden herttuakunnan tapoja outoina, mutta tekevät samoin kuin heille on tehty heidän vierailullaan Kuudessa herttuakunnassa ja tarjoavat ruokaa vierailleen (FF, 178). Kummatkin siis pyrkivät ottamaan toisen huomioon ja kunnioittamaan heidän tapojaan, vaikeivät niitä ehkä täysin ymmärtäisikään.

Tutkimusretkien aikana, kun eurooppalaiset tulivat Amerikkaan, he eivät yrittäneet opetella tällä tavalla ymmärtämään intiaanien kieltä tai kulttuuria. He uskoivat oman kulttuurinsa olevan oikea ja kuvittelivat, ettei intiaaneilla ollut kulttuuria ollenkaan, koska se oli erilainen. Länsimaalaiset pitivät itseään muita parempina. Kun he saivat lahjoja intiaaneilta, he kuvittelivat niiden olevan lahjoituksia, koska he olivat intiaanien mielestä jumalia. He eivät ottaneet huomioon intiaanien monimutkaista sosiaalista järjestelmää, johon lahjojen antaminen liittyi. (Hall 118–119.) Asenne vieraita kansoja kohtaan on hyvin erilainen *Fool's Fatessa*. Vaikka toisen maalaiset ovat olleet pitkään uhka Kuudelle herttuakunnalle, heitä yritetään ymmärtää ja tehdä liitto

heidän kanssaan sen sijaan, että yritettäisiin hyökätä ja voittaa heidät. Kuuden herttuakunnan asukkaat eivät myöskään korosta paremmuuttaan näkyvästi.

Hall puhuu arkistosta, joka muodostaa yksittäisen kulttuurin perustan. Siihen kuuluu teoksia, jotka ovat tärkeitä kulttuurille ja määrittävät sitä. (Hall 1999, 107.) *Fool's Fatessa* on jokaisen kappaleen alussa tekstikatkelma, jonka Fitz on ottanut jostain kirjasta teokseensa. Näiden katkelmien voisi tulkita kuvaavan Kuuden herttuakunnan ajattelurakenteita ja kulttuuria. Tosin jää epäselväksi kuinka suuri osa Kuudessa herttuakunnassa osaa lukea ja on näin ollen tutustunut näihin teksteihin, mutta ainakin ne luovat lukijalle tietynlaisen kuvan maailmasta. Yksi tällainen katkelma on historian kirjasta. Siinä kerrotaan kuinka Kaukosaarilta oli tullut merimies joukkoineen Buckkeepiin ja valloittanut sen omakseen. Tekstissä sanotaan myös näin: ”Six Duchies and Outislander folk have mingled blood as often as they have shed one another's.” (FF, 25.) Näin ollen Kuuden herttuakunnan hallitsija suku, joka on kunnioitettu, on itse asiassa kotoisin Kaukosaarilta. Myös monien muiden Kuuden herttuakunnan asukkaiden suku on lähtöisin sieltä. Näin oikeutetaan liitto kaukosaarelaisten ja Kuuden herttuakunnan asukkaiden välillä. Heillä osoitetaan olevan samat sukujuuret ja yhteinen historia. Tämä paljastaa, että kaukosaarelaiset ja herttuakuntalaiset eivät olekaan erilaisia. Juuri tällaisilla tarinoilla rakennetaan meidänkin maailmassamme kansakuntia (Hall 1999, 48–50).

Prinssi Dutiful antaa Ellianianille tilaisuuden päättää itse haluaako tämä tulla hänen vaimokseen vai ei, vaikka onkin täyttänyt Ellianianin ehdot naimisiin menolle. Koska avioliittosopimus tehtiin Pale Womanin painostuksen takia, Dutiful ei halua vaatia Elliania pitämään sanaansa. (FF, 666.) Tämä osoittaa kunnioitusta toista kohtaan. Toista ei haluta alistaa ja pakottaa pitämään sopimusta. Suurimmaksi vaikeudeksi Ellianianin ja Dutifulin liitolle osoittautuu kuitenkin se, että Ellianianin pitää jättää tuleva valta asemansa klaanissaan, jos hän lähtee Kuuteen herttuakuntaan. Palattuaan Aslevjalilta Elliania ehdottaa Dutifulille, että tämä tulisikin asumaan Ellianianin äidintaloon. Dutiful vastasi, ettei voisi tehdä sellaista, sillä hän ei voisi jättää asemaansa. Tähän Elliania toteaa, että juuri sitähän prinssi odottaa Ellianianilta. Vasta tuolloin Dutiful tajusi, mitä todella pyysi naršeskalta eikä hän ollut enää varma, oliko oikein pyytää tyttöä jättämään kotiansa. (FF, 693.) Prinssi eivätäkään muutkaan Kuuden herttuakunnan asukkaat olleet täysin ymmärtäneet Ellianianin asemaa. He luulivat, että asema Kuuden herttuakunnan kuningattarena on parempi kuin pelkän klaanin johtajana oleminen. Kun Dutiful oppii ymmärtämään Ellianianin ajattelutapaa, alkaa hän epäillä

omien, aikaisemmin itsestään selvien, ajatustensa oikeutusta. Tässä näkyy halu kunnioittaa myös toisen kulttuuria, kun sitä oppii ymmärtämään. Dutiful ei halua pakottaa toisen kulttuurin edustajaa oman kulttuurinsa puitteisiin.

Aslevjalilla lohikäärme yhdistää aluksi eri leireissä olleet kaukosaarelaiset ja Kuuden herttuakunnan ihmiset. Kaukosaarelaisten miesten päättäväelin, Hetgurd, päättää, että prinssin mukana Aslevjalille lähtee kuusi kaukosaarelaista eri klaaneista valvomaan, että lohikäärme tapetaan kunniakkaasti, niin kuin on sovittu. Nämä miehet eivät saa auttaa prinssiä mitenkään hänen tehtävässään. (FF, 269.) He pysyttelevät omassa leirissään yöt eivätkä muutenkaan ole juuri tekemisissä muiden matkalaisten kanssa (FF, 316). Ensimmäinen kerta, kun saarelle valvomaan tulleet kaukosaarelaiset puhuvat paria sanaa enemmän prinssin saattueelle, on heti lohikäärmeen luokse saapumisen jälkeen. Tällöin he kertovat vanhoista lohikäärmeeseen liittyvistä uskomuksistaan. Näitä kertomuksia voisi pitää jo avun antona Kuuden herttuakunnan retkueelle. (FF, 376–377.) Kun käy selväksi, että vaistokkaat ja Fool haluavat lohikäärmeen säilyvän hengissä, kaukosaarelaiset ovat valmiita jopa jakamaan leirinsä ja ruokansa heidän kanssaan. He haluavat kommunikoida ja ystäväystyä lohikäärmeen puolella olevien kanssa. (FF, 386.) Kaukosaarelaiset ovat valmiita ottamaan joukkoonsa ihmiset, jotka erottuvat Kuuden herttuakunnan joukoista olemalla samaa mieltä heidän kanssaan.

Lohikäärme Icefyre on hautautunut syvälle jään alle. Kolmantena päivänä, kun lohikäärmettä kaivetaan jäädästä, liittyvät myös kaukosaarelaiset auttamaan kaivamisessa. (FF, 407) Vaikka heillä ei ollut alun perin lupaa auttaa prinssiä mitenkään, tulevat he lopulta avuksi (FF, 269–270). Lohikäärme saa aikaan yhteistyötä. Vaikka prinssin päämäärät ovat erilaiset kuin vaistoryhmällä tai kaukosaarelaisilla, tekevät kaikki yhteisvoimin työtä jään rikkomiseksi. Liebkind sanoo, että erilaiset ryhmät voi saada yhdistymään tavoite, joka on saavutettavissa vain yhteistyön avulla (Liebkind 1988, 22). Lohikäärmeen esiin kaivaminen toimii tällaisena yhdistävänä päämääränä. Samalla lohikäärme näyttäytyy yhdistävänä elementtinä. Sen luona ja sen takia kaukosaarelaiset ovat vasta valmiita ottamaan kontaktia herttuakuntalaisiin.

Pale Woman ja lohikäärmeet tarvitaan yhdistämään kaksi erilaista kansaa. Ilman Pale Womana yksikään Kaukosaarten klaani ei olisi luultavasti halunnut tehdä sopimusta Kuuden herttuakunnan kanssa. Pale Woman kuitenkin pakotti yhden klaaneista solmimaan avioliiton Kuuden herttuakunnan kuningassuvun kanssa (FF, 482–483). Samalla tehtiin myös kauppasopimuksia (FF, 755). Tässä nähdään, että

kahden erilaisen kansan yhdistämiseen tarvitaan ulkoinen kannustin, joka on mystinen ja täysin toinen. Pohjimmiltaan heidät yhdisti ulkoinen, maaginen, toimija. Ihmiset eivät itse olleet kykeneväisiä muuttamaan asenteitaan ja hakemaan uusia vaihtoehtoja.

Kuuden herttuakunnan asukkaat olisivat olleet muutenkin halukkaita tekemään liiton, mutta ryöstelevät ja perinteisiinsä sitoutuneet kaukosaarelaiset eivät sitä olisi halunneet tehdä. Pahan juonet olivat siis maailmassa tarpeellisia, jotta syntyi mahdollisuus uuteen parempaan maailmaan, jossa eri kansat elävät sovussa. Ilman Pale Womanin yritystä tappaa lohikäärmeet olisi Icefyre kuollut jään alle ja lohikäärmeet olisivat kuolleet sukupuuttoon. Yrittäessään luoda sodan nainen loikin perustan rauhalle eri kansojen välillä.

*Fool's Faten* lopussa Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan välille uskotaan todella tulevan rauhan (FF, 669). Ratkaisevaksi tekijäksi rauhalle ja maiden väliselle kanssakäymiselle muodostuu kaupankäynti. Kaukosaarelaiset eivät epäröi tulla Kuuteen herttuakuntaan, jos he saavat etua kauppasopimuksilla (FF, 718). Chade kuvailee maiden välisiä suhteita Fitzille näin:

Some think there may be enough profit in it to persuade Hetgurd to put an end to all raids. I do not know if they can wield that authority, but if all the dukes say, firmly, that trading agreements are contingent on an end to all raiding, it may cease. There has even, you may be suprised to hear, been talk of some marriage offers between Six Duchies nobility and the Out Island clans. So far, it has been all kaempras offering to join our "mothershouses" and we have had to caution our nobility that the Outislander notion of marriage is sometimes not so permanent as our own. But some may work out. Several of our higher nobles have younger sons they might offer to Outislander clans. (FF, 755.)

Kaupankäynti sopimusten avulla Kaukosaarelaisten perinteiset ryöstöretket Kuuteen herttuakuntaan saadaan ehkä vihdoin loppumaan. Loppujen lopuksi kuitenkin myös muunlaiset kuin kauppasopimukset nousevat keskeisiksi yhdistäviksi tekijöiksi:

"Alliances were made that had nothing to do with trade, and wedding plans set that spanned the two countries." (FF, 782.) Kansojen väliset avioliitot vahvistavat maiden välistä liittoa entisestään. Avioliitot tosin voivat olla ongelmallisia Kaukosaarelaisten ja Kuuden herttuakunnan asukkaiden erilaisten tapojen ja näkemysten takia. Sukujen yhdistäminen on kuitenkin vahva side eri kansojen välillä. Aikaisemminkin kaukosaarelaiset ja herttuakuntalaiset ovat saaneet lapsia yhdessä, mutta nyt kahden kansan väliset liitot tehdään laillisiksi ja julkisiksi. Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan väliset sopimukset ovat sinänsä tasa-arvoisia, että kumpikin osapuoli hyötyy niistä yhtä lailla. Kuitenkin ryöstöretkien lopettaminen alistaa kaukosaarelaiset

Kuuden herttuakunnan kulttuuriin, sillä ryösteleminen on ollut keskeinen osa kaukosaarelaisten kulttuuria. Toisaalta avioliittosopimuksissa pyritään noudattamaan myös kaukosaarelaisten tapoja.

Romaanin loppupuolella Fitz yhä näkee selvästi että tulevaisuudessa kaukosaarelaisten ja Kuuden herttuakunnan asukkaiden erilaisten tapojen takia tulee ristiriitoja. Hän kuitenkin ajattelee, että ne on selvitettävä sitten kun ne tulevat ja niistä on turha huolehtia etukäteen. (FF, 668.) Tutustuttuaan paremmin kaukosaarelaisiin hän yhä uskoo ristiriitojen olevan väistämättömiä. Hän ei kuitenkaan pidä niitä enää esteenä yhteiselämälle, vaan ne voidaan selvittää ja löytää yhteisymmärrys.

#### **5.4. Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten suhde verrattuna meidän todellisuuteemme**

*Fool's Fate* toistaa kaukaisten kansojen kuvauksessa samoja konventioita, joita on käytetty länsimaiden historiassa kautta aikojen. Erojakin kuitenkin löytyy. Löytöretkien aikaan länsimaiset olettivat, että koska alkuasukkailla ei ole samanlaista yhteiskuntaa ja järjestelmää kuin länsimaalaisilla, heillä ei ollut minkäänlaista yhteiskuntajärjestelmää. *Fool's Fatessa* kuitenkin kunnioitetaan ja yritetään ymmärtää vieraiden kansojen tapoja.

Toisin kuin todellisessa elämässä, fantasiamaailmassa uskonnoilla ei usein ole suurta asemaa. Tämä on aika yleistä fantasiassa, sillä usein uskonto näkyy vain satunnaisissa kirouksissa tai huudahduksissa, joissa saatetaan käyttää jumalten nimiä (esim. FF, 53, 101). Robin Hobbin luomassa maailmassa on kaksi jumalaa: miespuolinen El ja nainen Eda. Kaukosaarelaisilla on samannimiset jumalat kuin Kuuden herttuakunnan asukkailla, mutta heillä on erilaiset tarinat, joihin he uskovat ja joilla he oikeuttavat maailman järjestykseen (FF, 155). Kuudessa herttuakunnassa myyttejä ei enää tarvita maailman selittämiseen. Kristeva kuvailee uskontoa näin: ”Uskovaiset nielaisevat muukalaisen, samanlaistavat ja sulauttavat hänet uskontonsa moraalilain suojeluksessa, jonka alaisia sekä sulauttaja että sulautettava ovat” (Kristeva 1992, 80). Kuuden herttuakunnan uskonto on hyvin neutraali, sille ei anneta paljon huomiota. Kaukosaarelaiset puolestaan uskovat syvästi omiin jumaliinsa ja taruihinsa. Kuitenkaan hekään eivät koe Kuuden herttuakunnan erilaista uskontoa uhkana. He eivät koe tarvetta sulauttaa muita omaan uskontoonsa, mikä on oikeassa maailmassa ilmeisesti varsin harvinaista. Erilaisten uskomusten takia ei tule mitään ristiriitoja. Kuuden herttuakunnan asukkaiden ja Kaukosaarelaisten uskontoja ei ollenkaan vertailla keskenään. Kaikki vaikuttavat tajuavan, että kummallakin on omat uskonsa, jotka pitää

hyväksyä ja joihin ei kannata puuttua. Kaukosaarelaisten uskontoa ei kommentoida mitenkään. Fitz vain kuvailee, mitä näkee ympärillään tapahtuvan. Kaukosaarelaiset puolestaan eivät yleistä omaa uskontoaan Kuuden herttuakunnan asukkaisiin. Uskonnon puuttuminen luonnollisesti helpottaa huomattavasti eri kansojen kohtaamista. Uskonto on monesti historiassa ollut kriittinen tekijä, joka on oikeuttanut toisten tappamisen. Sillä on voitu leimata toiset ihmisiksi, ja toiset ei-ihmisiksi, joiden elämällä ei ole väliä. (Hall 1999, 125–126.)

Kristeva toteaa, että riippuen siitä arvioidaanko muukalainen hyödylliseksi vai haitalliseksi, hänet joko sulautetaan tai torjutaan. Kautta aikojen muukalainen on arvioitu poliittisen vallan ja laillisen oikeuden käsitteillä. (Kristeva 1992, 102.) *Fool's Fatessa* on tultu siihen tulokseen, että toiset, kaukosaarelaiset ovat hyödyllinen liittolainen. Heidät pyritään sulauttamaan sillä, että heiltä otetaan morsian Kuuden herttuakunnan prinssille. Morsian lupautuu sopeutumaan Kuuden herttuakunnan tapoihin. Kaukosaarelaiset ovat perinteisesti olleet sotureita, jotka ovat ryöstelleet Kuutta herttuakuntaa. Nyt heidät kuitenkin pakotetaan rauhaan kauppasopimuksen avulla. Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten välit legitimoidaan sopimuksilla. On sinänsä mielenkiintoista, että Kuusi herttuakunta haluaa tehdä liiton, ei saada ylivaltaa. Silti he oikeastaan haluavat loppujen lopuksi sopeuttaa Kaukosaaret omaan sivistyneeseen kauppa käyvään yhteiskuntaansa. Kaukosaarelaisten puolelta liittoa ollaan aluksi rakentamassa pakon alaisina. Pale Woman on pakottanut Ellianianin klaanin tekemään sopimuksen. Kuitenkin pidemmän päälle Elliania rakastuu prinssiin ja haluaa sopeutua Kuuden herttuakunnan asukkaaksi. Muut kaukosaarelaiset puolestaan arvioivat kaupankäynnin hyödylliseksi ja ovat valmiit tekemään sopimuksia Kuuden herttuakunnan kanssa.

Kristeva erottaa toisistaan kansalaisyhteisyydet, jotka ovat vain tietyillä ihmisillä, ja ihmisoikeudet, jotka pätevät kaikkiin. (Kristeva 1992, 103.) Ihmisoikeudet selvästi tunnustetaan *Fool's Fatessa*. Kaikki ihmiset ja muutkin olennot, kuten lohikäärmeet, ovat samanarvoisia. Kansalaisyhteisyyksiä puolestaan ei vaikuta juuri olevan. Kuuden herttuakunnan kansalaisilla ei näytä olevan maassaan mitään etuja verrattuna kaukosaarelaisiin tai toisin päin. Kaukosaarilla kyse on klaanista ja perheestä, ei kansasta. Kuuden herttuakunnan jäsenet saavat saman kohtelun kuin muutkin klaanit. Kristeva toteaa, että pidämme normaalina, että on olemassa muukalaisia, joilla ei ole samoja oikeuksia kuin meillä (Kristeva 1992, 108). Kuusi herttuakunta kuitenkin vaikuttaa olevan varsin avoin ja suvaitsevainen ja antavan kaikille maillaan oleville



samat oikeudet ja antavan myös ihmisten vapaasti tulla maille. Romaanissa siis uskotaan ihmisoikeuksiin yli kansalaisyhteisöjen. Tätä ei todellisuudessa ole koskaan tapahtunut, vaikka sitä onkin pidetty toivottavana.

Liebkindin mukaan tyypillinen kiistakysymys etnisten ryhmien välillä on, että kuka on aloittanut minkäkin sodan. Kiistat voivat liittyä myös ryhmien syntyvaiheisiin. (Liebkind 1988, 85.) Tällaisia kiistoja ei *Fool's Fatessa* ole. Näistä asioista ei edes keskustella, vaikka Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan välisestä sodasta on alle parikymmentä vuotta. Kuusi herttuakuntaa tuhosi Kaukosaarten kaupunkeja osittain maan tasalle, mutta silti kaukosaarelaiset eivät juuri mainitse edes asiaa (FF, 158–159). Voisi olettaa, että kaukosaarelaiset olisivat yhä edes hiukan katkeria vasta hävitystä sodasta. Myöskään syntyvaiheista ei keskustella, vaikkakin romaanissa kerrotaan kaukosaarelaisten maailmanluomismyytti. Myytissä ei kuitenkaan ole paikkaa Kuuden herttuakunnan asukkaille, eikä ristiriitaa näin synny.

Bauman puolestaan sanoo, että tutussa ympäristössä tapahtuva muutos aiheuttaa turvattomuutta, mikä lisää ennakkoluuloja vieraita kohtaan. Tulokkaita syytetään muutoksista. (Bauman 1997, 63.) Kuusi herttuakuntaa muuttuu paljon romaanin lopussa: vaistokkaat tulevat hyväksytyksi osaksi yhteiskuntaa, lohikäärmeet ovat palanneet maailmaan ja kaukosaarelaisten kanssa tehdään kauppasopimuksia. Tässä olisi paljon pohjaa ikäville ennakkoluuloille ja yhteenotoille. *Fool's Fate* on kuitenkin fantasiaa, jossa on onnellinen loppu ja kaikki elävät suhteellisen sovussa, kun yhteiselämä on kerran aloitettu. Fantasia siis korostaa toivoa ja yhteisöllisyyttä. Ihmisten yhteiselo, joka ei ole meidän ristiriitojen täyttämässä maailmassamme mahdollista, onnistuu *Fool's Fatessa*.

Kaikesta näkyy, että Fitzin kulttuuri on lähellä omaamme kun taas kaukosaarelaisten kulttuuri on omituinen ja erilainen, johon pääsemme sisälle Fitzin oman ihmettelyn ja erojen havainnoinnin kautta. Tuntuu olevan yleistä, että päähenkilön kulttuuri varsinkin fantasiakirjoissa on lähellä omaamme ja hänen ihmetyksensä vieraita kansoja kohtaan yhdistyy lukijan ihmetykseen. Monesti fantasiakirjoissa päähenkilö on maalta kotoisin oleva poika, joka lähtee tutustumaan avaraan maailmaan (esim. Paolinin *Eragon*, Tolkienin *Taru sormusten herrasta* ja Jordanin *Wheel of Time*). Jos fantasiaromaanissa on yhteys primaarisen ja sekundaarisen maailman välillä, päähenkilö lähtee meidän maailmastamme tutustumaan outoon ja ihmeelliseen fantasiamaailmaan (esim. Harry Potter ja Narnia). Tämä auttaa lukijaa samaistumaan romaanin päähenkilöön. Toisaalta se voi tehdä länsimaisista arvoista itsestään selvästi oikeita,

koska lukija pääsee aina vain länsimaisia arvoja edustavien henkilöiden pään sisään. Esimerkiksi Taidolla ja Vaistolla ei kommunikoida kaukosaarelaisten kanssa, vaan heidän ajattelutapojansa lähinnä ihmetellään syvällisen ymmärtämisen sijaan. Erilaiset tavat jäävätkin tavallaan pinnalliseksi eksotiikaksi.

## 6. Täysin toiset

*Fool's Fatessa* on useita olentoja, jotka ovat selvästi eri lajia kuin ihmiset, mutta jotka silti ovat älyllisiä ja joiden kanssa voi keskustella. Nämä kaikki ovat kuvitteellisia olentoja, joita vastaavia ei löydy meidän todellisuudestamme. Ne ovat siis täysin toisia, sillä ne eroavat sekä fyysisesti että henkisesti ihmisistä ja lisäksi ne ovat vieraita meidän maailmallemme. Tällaisia olentoja ovat lohikäärmeet, Valkoiset profeetat ja ikaikaiset (Elderlings).

### 6.1. Lohikäärmeet

Lohikäärmeet ovat *Fool's Fatessa* samanlaisia kuin tarinoissa yleensäkin: suuria, lentäviä ja tulta syökseviä liskopetoja (Pringle 1998, 193). Samoin kuin esimerkiksi Terry Pratchettin ja J.R.R. Tolkienin kirjoissa ne ovat älykkäitä, mutta ylpeitä ja ylimielisiä. Ne kykenevät myös kommunikoidaan ihmisten kanssa. (Kainulainen 2005, 26; FF, 66, 679.) Lohikäärmeiden kanssa voi keskustella Taidon avulla ja niiden tunteet voi aistia Vaistolla (FF, 494, 661). Lohikäärmeisiin viitataan *Fool's Fatessa* pronomineilla ”he” ja ”she”. Tämä jo kertoo siitä, että niitä pidetään henkilöinä siinä missä ihmisiäkin.

Kuudessa herttuakunnassa luultiin lohikäärmeiden kuolleen sukupuuttoon, sillä niitä ei ole ollut aikoihin muualla kuin taruissa. Huhuja on kuultu ainoastaan yhdestä elävästä lohikäärmeestä, Tintagliasta, joka asuu kaukana etelässä sijaitsevissa sademetsissä. Lohikäärmeet ja ikaikaiset katosivat kauan sitten yhtäkkiä tulleissa maanjäristyksissä ja tulivuorten purkauksissa. Uroslohikäärme Icefyre jäi tuolloin yksin eloon. Kun vuosiin ei muita lohikäärmeitä näkynyt, päätti se mennä jäätikölle kuolemaan. Ruumiin elämisvietti oli kuitenkin vahvempi, ja Icefyre jäi nukkumaan jään sisälle. (FF, 498–499.) Icefyre hautautui aikojen saatossa näkymättömiin syvälle jäätikköön, mutta se oli jättänyt lähtemättömän vaikutuksen kaukosaarelaisten tarinoihin ja uskomuksiin.

Nyt Fool haluaisi palauttaa lohikäärmeet maailmaan saattamalla eri sukupuolta olevat viimeiset lohikäärmeet, Tintaglian ja Icefyren, yhteen. Fool pitää tärkeänä, että lohikäärmeet jatkavat elämäänsä maailmassa, sillä ihmiset ja maailma tarvitsevat niitä. Ne tuottavat tasapainon maailmaan toimimalla vastavoimana ihmisille. Lohikäärmeet ja ihmiset joutuvat taistelemaan hallinnasta, minkä vuoksi kukaan ei voi omia ympäristöä täysin, eikä kukaan pääse etulyöntiasemaan. (FF, 730.) Lohikäärmeet ovat toisia

verrattuna ihmisiin, mutta yhdessä ihmisten kanssa ne luovat toimivan ja tasapainoisen kokonaisuuden maailmaan.

### 6.1.1. Lohikäärmeiden ja ihmisten erot

Lohikäärmeillä on monia ominaisuuksia, jotka erottavat ne ihmisistä ja tekevät niistä mystisiä ja sadunomaisia. Ensinnäkin lohikäärmeen suomet ovat kestävämpiä kuin metalli (FF, 434). Ihmisten olisi vaikea haavoittaa tai tappaa lohikäärmettä. Pale Woman on yrittänyt vuosikausia päästä suomujen läpi surmatakseen Icefyren, mutta ei ole onnistunut siinä (FF, 434). Lohikäärmeet ovat muutenkin hyvin pitkäikäisiä, lähes kuolemattomia (FF, 498–499). Myöskään niiden veri ei ole samanlaista kuin ihmisten, sillä kaikki, mihin lohikäärmeen veri osuu, alkaa savuta (FF, 546). Lohikäärmeet ovat siis fyysisesti hyvin erilaisia verrattuna ihmisiin.

Lohikäärmeet ovat myös henkisesti erilaisia. Ne muistavat kaikkien esivanhempiansa muistot. Lohikäärmeet ovat aluksi munasta kuoriuduttuaan käärmeitä. Käärmeet kotiloituvat ja niiden vanhemmat pistävät muistonsa koteloon. Kuoriuduttuaan kotelosta käärmeestä on tullut oikea lohikäärme, jolla on siivet ja kaikki suvussa kulkeneet muistot. Näin lohikäärmeiden tieto siirtyy aina eteenpäin ja kasvaa sukupolvi sukupolvelta. (FF, 325.) Voisi olettaa, että lohikäärmeet eivät siis ole samalla tavalla yksilöitä kuin ihmiset. Jaetut muistot yhdistävät heitä, eivätkä he siis tunne toiseutta ehkä niin syvällä tasolla. He eivät ole vain yksinäisiä erillisiä olentoja, mitä toiseus laajimmillaan voi tarkoittaa, vaan he elävät tavallaan kaikkien esivanhempiansa kanssa. Tässäkin piirteessä toteutuu halu olentojen, tässä tapauksessa sukupolvien, yhteyteen, mikä todellisessa maailmassa ei ole ikinä mahdollinen.

Lohikäärmeet myös hahmottavat maailman eri tavalla kuin ihmiset. Vaikka Taidon avulla voikin keskustella lohikäärmeiden kanssa, ei niiden ajatuksista saa samalla tavalla selvää kuin ihmisten ajatuksista (FF, 756). Esimerkiksi lohikäärmeiden käsitys maantiedosta on erilainen. Niiden ajatuksista ei voi aina päätellä, missä päin maailmaa ne sijaitsevat. (FF, 756.) Lohikäärmeiden unet ovat myös erilaisia kuin ihmisten. Nettle, joka voi täysin hallita omia ja muiden Taitoa osaavien unia, on vaarassa, kun hän menee lohikäärmeen uniin. (FF, 526.) Hän ei ilmeisesti voi hallita niitä samalla tavalla.

Lohikäärmeitä kuvataan *Fool's Fatessa* ensimmäisen kerran, kun Tintaglia tulee Taidon avulla prinssin ja Thicken uniin. Prinssi pelkää lohikäärmettä, joten hän

piiloutuu puun taakse ja käskee myös Thickiä pysymään piilossa. Lohikäärme kysyy prinssiltä, mitä hän tietää mustasta lohikäärmeestä. Prinssi ei halua vastata tälle vaan pysyy hiljaa piilossaan. (FF, 18–20.) Kun prinssi kertoo tästä unestaan Chadelle ja Fitzille, pitävät he lohikäärmettä vihollisena, joka yrittää mahdollisesti estää heidän suunnitelmansa tappa Icefyre (FF, 21). Lohikäärme siis koetaan aluksi tuntemattomana uhkana. Sen kanssa ei haluta kommunikoida, eikä antaa sille tietoa tai auttaa sitä mitenkään. Päinvastoin sitä pidetään automaattisesti vihollisena ja pahana, koska siitä ei tiedetä mitään.

Kun lohikäärme puhuu ihmisille, tulevat sen sanat suoraan mieleen. Se kommunikoi Taidolla, ei äänellä. (FF, 81.) Fitz kuvailee Tintaglia puhetta ihmisten mieliin näin: ”all of us were rocked by a blast of thought”. Tintaglian ääni on voimakas ja siihen sisältyy myös Taidolla lähetetty komento. Taidolle avoimimmat alkavat totella Tintaglian käskyä kaivaa Icefyre esille ajattelematta. (FF, 514.) Prinssi kuvailee tapahtunutta näin: ”She commanded, and for a moment, I could think of nothing but obeying her” (FF, 515–516). Lohikäärmeiden ajatuksilla välittyvä puhe on niin voimakasta, että se aiheuttaa fyysisen reaktion ihmisessä. Niillä on myös voimakkaampi mieli kuin ihmisillä. Ne voivat saada ihmiset tottelemaan käskyjään ilman, että ihmiset pysähtyvät miettimään. Lohikäärmeen kommunikaatioon ihmisten kanssa sisältyy siis suuri voima ja jossain määrin alistava valtasuhde.

Lohikäärmeen mieli on muutenkin ihmismieltä suurempi ja voimakkaampi. Jos ei ole varuillaan, siihen voi uppoutua vahingossa. Swift, joka on osaamaton Vaistossa, on vajoamassa lohikäärmeen mieleen, mikä tekee hänestä etäisen (FF, 377–378). Samoin käy Thickille, joka on vahva Taidossa, mutta vähä-älyisenä ei osaa käyttää sitä samalla tavalla kuin muut. Ollessaan lohikäärmeen lähistöllä hän vain hyräilee itsekseen eikä kiinnitä enää mitään huomiota ympäröivään maailmaan. (FF, 387, 408, 409.) Jälkeenpäin Thick kuvailee lohikäärmeen mieltä näin: ”The music is big, but he doesn’t let you go. He doesn’t find you and he doesn’t care. You have to be his music down there. No room for your own music.” (FF, 506.) Lohikäärmeen mieli on isompi kuin ihmisen, sillä se sisällyttää ihmisen itseensä eikä jätä ihmisen omalle minuudelle enää tilaa. Tämä kaikki voi tapahtua lohikäärmeen huomaamatta ja tahtomatta. Sen suuri mieli vaikuttaa jollain tapaa houkuttelevan puoleensa Taidon ja Vaiston käyttäjiä. Kuudessa herttuakunnassa onkin vanhoja tarinoita siitä, kuinka lohikäärme voi lumota varomattoman ihmisen (FF, 511).

Herättyään Icefyre repii Nettlen ja Fitzin mielet auki penkoen ne läpikotaisin saadakseen näiltä tietoja toisesta lohikäärmeestä. Saatuaan kaiken mahdollisen tiedon, se vain heittää heidät henkisesti rikkirevittyinä pois. Nettlen ja Fitzin henkiseen kokoamiseen tarvitaan taitoryhmä, muuten he olisivat kadottaneet oman minuutensa ja persoonansa. (FF, 505–507.) Lohikäärmeet eivät välitä ihmisistä tai heille tekemästään vahingosta. He ottavat vain sen mitä haluavat piittaamatta toisen hyvinvoinnista. Lohikäärmeet jopa pitävät ihmisiä ruokanaan. Kun Icefyre herättyään kömpii jäätä ulos kuvaa Fitz tapahtunutta näin:

He was heedless of the men who lay dazed about him, but that did not reassure me, for his sudden great hunger radiated like heat from him. For the first time, I knew on an instinctive level that I was prey to this far larger predator. My words to him would have no more effect on his thoughts than the wild frenzy of rabbit had on wolf's thoughts. (FF, 534.)

Kun lohikäärme syö ihmisen, tosin valmiiksi kuolleen, järkyttää se Fitzin käsitystä maailman järjestyksestä: “This was a huge creature of flesh, with appetites and drives and the will to sate them for the sake of his own survival, with no regard for what it might cost us humans.” (FF, 535.) Ihmiset ovat joutuneet yhtäkkiä saalistajista saalistettaviksi. Maailmaan on tullut suuri peto, jota ihmiset eivät voi hallita. Lohikäärmeet pitävät ihmisiä vain eläiminä, joiden hengellä ei ole merkitystä. (FF, 679.) Kaikesta tästä huolimatta lohikäärmeitä ei kuitenkaan pidetä pahoina kuten yleensä kirjallisuudessa. Niiden toimintaa pidetään sen sijaan luonnollisena, samanlaisena kuin ihmisten tai eläinten toimintaa. Lohikäärmeiden suhtautuminen ihmisiin vertautuukin ihmisten suhtautumiseen eläimiin. Näin ollen *Fool's Fate* lohikäärmeiden kautta kritisoi ihmisten asennetta luontoa kohtaan. Raamatusta lähtien luonto ja eläimet on nähty ihmiselle alisteisina, ja ihmisellä on ollut lupa käyttää niitä parhaaksi katsomallaan tavalla. Lohikäärmeiden julma asenne ihmisiä kohtaan kuitenkin havahduttaa tajuamaan, kuinka piittaamattomia ihmiset saattavat olla muita eläviä olentoja kohtaan ja kuinka se aiheuttaa tuskaa.

Kun Kuuden herttuakunnan ihmiset kuulevat, että lohikäärmeitä on todella olemassa, he odottavat niiden saapumista Kuuteen herttuakuntaan ja haluavat nähdä ne. Kuitenkin kun lohikäärmeet vihdoinkin saapuvat, ovat ihmiset pidemmän päälle iloisia, kun ne lähtevät pois. Lohikäärmeet söivät paljon karjaa, jota niille oli pakko tarjota. Jos niille ei olisi tarjottu, mitä ne halusivat, olisivat ne ottaneet sen väkipakolla. (FF, 783.) Lohikäärmeiden syöminen on veristä ja sotkuista. Ihmiset, jotka olivat tulleet sitä katsomaan, joutuivat poistumaan paikalta. (FF, 781–782.) Lohikäärmeet ovat kauniita

taruolentoja, kun niitä katsoo kaukaa tai kun niistä kuulee vain tarinoita. Käytännössä ne eivät kuitenkaan ole viehättäviä vaan julmia petoja, joita ei haluaisi lähelleen.

### 6.1.2. Lohikäärmeiden ja ihmisten yhtäläisyydet ja yhteistyö

Siitä huolimatta, että lohikäärmeet ovat varsin erilaisia kuin ihmiset, on niissä joitain samoja henkisiä piirteitä kuin ihmisissä. Myös lohikäärmeet voivat masentua ja tuntea olonsa yksinäiseksi. Luultuaan jääneensä lajinsa viimeiseksi Icefyre halusi vain kadota pois, kuolla, eikä välittänyt enää ulkopuolisesta maailmasta (FF, 503). Se halusi myös, että kuoleman jälkeen sen ruumis säilyisi jäässä sen sijaan, että petoeläimet söisivät sen (FF, 498–499). Lohikäärmeen halu nimenomaan jäätyä ja säilyä näin ikuisesti, tuo esille sen itserakkauden. Se on piirre, joka on myös ihmisillä toisin kuin eläimillä.

Kuten monesti fantasiassa, esimerkiksi Pratchettin ja Tolkienin teoksissa, lohikäärmeet ovat lähes aina pahoja (Kainulainen 2005, 25). Hobbin romaanit poikkeavat tästä perinteestä, koska niissä ei lohikäärmeitä kuvata suoranaisesti pahoiksi. Vaikka lohikäärmeet ovat saalistajia, jotka voiva syödä ihmisiä nälkäänsä, ne tekevät sen vain oman hengissä säilymisensä vuoksi. Samoin ihmiset tekevät eläimille. Lohikäärmeet kuvataankin samanlaisiksi itsekkäiksi olennoiksi kuin ihmiset. Fool pitää lohikäärmeitä ja ihmisiä jollakin tapaa samanlaisina. Kummatkin ovat yhtä ylimielisiä ja rakastettavia. (FF, 64–65, 750.) *Fool's Fate* eroaa monista muista fantasiateoksista siinä, että ihmisille uhkana olevia olentoja ei tuomita automaattisesti pahoiksi.

Ihmiset voivat ymmärtää lohikäärmeitä, vaikkei heillä olekaan yhteistä kieltä. Taidolla voidaan nimittäin välittää ajatuksia ilman sanoja. Fitz kykenee ymmärtämään Taidolla aistimansa Icefyren ajatukset ja tunteet pääpiirteissään, vaikkei niissä ole yhtään ihmisten käsitteitä tai sanoja. Yksityiskohdat tosin saattavat jäädä piiloon. (FF, 498–499.) Tämä luo mahdollisuuden ajatusten vaihtoon huolimatta erilaisista kielistä. Näin syntyy jonkinlainen universaali ymmärrys ja yhteys eri olentojen välille.

Toisin kuin muut, Nettle ei pelkää uniinsa tulevaa lohikäärmettä. Hän nousee sitä vastaan ja kykenee voittamaan sen unissaan. Tyttö ei anna valtaa pelolle, sillä hän on hallinnut uniaan Taidolla jo kauan. Hän tietää selviytyvänsä mistä tahansa niissä esiintyvistä, jopa lohikäärmeistä. Hänen unissaan ei voi tapahtua mitään, mitä hän ei salli. (FF, 82.) Toisaalta hän ei uskonut lohikäärmeen olevan oikea. Hän luuli, että lohikäärme oli ihminen, joka oli vain unessa ottanut lohikäärmeen muodon. (FF, 97.) Kuitenkin sen jälkeenkin, kun hän saa tietää totuuden lohikäärmeestä, hän uskaltaa

puhua sen kanssa ja jopa uhmata sitä (FF, 240). Vaikka lohikäärme on voimakas, on silläkin rajoituksensa. Pelko ja välttely eivät ole ainoita asenteita, joilla lohikäärme kohdataan.

Lohikäärmeet ja ihmiset voivat keskustella jossain määrin tasa-arvoisesti. Nettle toimii ihmisten ja lohikäärmeiden välillä viestinviejänä. (esim. FF, 783.) Nettle tuntee lohikäärmeen ja osaa ottaa yhteyden siihen. Lohikäärme vieraili usein tytön unissa ja loi samalla Nettlen ja mielensä välille pysyvän yhteyden. (FF, 678.) Tyttö kykenee jopa manipuloimaan lohikäärmettä välillä tekemään, mitä hän haluaa. Lohikäärmeen päällä on avioliittosopimuksen kirjaimellinen vaatimus, joten Nettle saa lohikäärmeen laittamaan päänsä Ellianianin kodin takan eteen. Lohikäärmeellä itsellään ei ole mitään kiinnostusta auttaa ihmisiä, mutta taitavasti yllyttämällä Nettle saa sen suostumaan. (FF, 679.)

Nettle kuvailee Fitzille lohikäärmettä näin:

But Tintaglia, in some ways, she's like . . . me. Sting her bride a bit and she has to prove she can do whatever you've told her she can't. She's a nag, or worse, a bully, when she thinks she can get away with it. And just because she lives so long and was born remembering so much, she acts as if we are moths or ants, with no lives worth honouring. [...] Tintaglia is an interesting creature. I don't think I'd ever dare call her my friend. She thinks she is, or more accurately, I think she believes I owe her loyalty and duty or worship, simply because she is a dragon. But it is hard to call someone your friend when you know that your death would mean no more to her than a moth flying into a candle means to me. (FF, 679.)

Nettle kokee samankaltaisuutta lohikäärmeeseen ja ymmärtää sen ajattelutavan.

Toisaalta hän tiedostaa myös sen, kuinka hän ei merkitse lohikäärmeelle juuri mitään.

Lohikäärme uskoo olevansa paljon ihmisten yläpuolella, mikä on tavallaan tottakin, sillä lohikäärmeet ovat voimakkaampia sekä fyysisesti että henkisesti. Ihmiset voivat ymmärtää lohikäärmeitä ja tulla niiden kanssa toimeen, mutta lohikäärmeet uskovat silti olevansa tavallaan aina heidän yläpuolellaan. Ihmisten ja lohikäärmeiden välinen suhde ei koskaan voi olla täysin tasa-arvoinen, vaikka ihmiset voivatkin ymmärtää niitä ja kokea samuutta niiden kanssa.

Prinssin tehtävänä on tappaa lohikäärme, jotta poliittisesti suotuisa avioliitto saataisiin solmittua kahden eri kansan välille. Kuuden herttuakunnan asukkaat ovat valmiita pistämään oman maansa edun toisen elävän olennon hengen edelle. Tähän luultavasti vaikuttaa lohikäärmeen laji, sitä pidetään eläimenä. Vaistoa käyttävät ovat kuitenkin lohikäärmeen puolella: he eivät halua, että lohikäärme tapettaisiin. He vaistoavat sen mielen ja pitävät sitä arvokkaana. He kokevat, etteivät voi tappaa toista



älykästä elävää olentoa. (FF, 381, 473.) Näin lohikäärme vertautuu ihmiseen. Samoin kuin emme voisi tappaa toista ihmistä, he eivät halua tappaa lohikäärmettä.

Kaukosaarelaiset haluavat myös pitää lohikäärmeen hengissä, mutta he tekevät sen vanhojen uskomustensa takia (FF, 377). Heille kyseessä on myyttinen olento, jolla he uskovat olevan voimia, mitä sillä ei oikeasti ole. Kaukosaarelaiset uskovat lohikäärmeen olevan jonkinlainen suojelushenki. (FF, 46.) Vaikka lohikäärmeet eivät arvosta ihmisen elämää, voivat ihmiset arvostaa lohikäärmeitä. Vaistokkaat kokevat moraaliseksi velvollisuudekseen olla tappamatta toista älykästä olentoa. Ihmiset voivat pitää lohikäärmeitä tasavertaisina, elleivät jopa parempina.

Kun Tintaglia on antanut Aslevjaliala lähestyessään ihmisille käskynsä auttaa Icefyreä, jokainen mies leirissä alkaa yhdessä tehdä työtä saman päämäärän vuoksi: vapauttaakseen Icefyren (FF, 517). Tässä näkyy lohikäärmeen yhdistävä voima. Fitz huomaa, että jaot, jotka olivat aluksi retkikunnassa, ovat kadonneet tämän jälkeen. Kaukosaarelaiset ja Kuuden herttuakunnan asukkaat voivat olla rintarinnan yhteistyössä. Tätä ennen kaukosaarelaiset olivat omassa leirissään eivätkä juuri olleet tekemisissä prinssin retkikunnan kanssa. (FF, 528.) Lohikäärmeen voisi nähdä näin mystisenä olentona, joka kasvattaa ja palauttaa yhteyttä. Esimerkiksi lohikäärmeen mielen kosketuksen jälkeen Fitz on itsevarmempi yksilö (FF, 501–503). Lohikäärmeet myös vaikuttavat välillisesti prinssin ja Ellianianin avioliiton muodostumiseen ja näin ollen Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten välisen rauhan syntymiseen. Ilman Pale Womania ja lohikäärmeitä nämä asiat eivät olisi olleet mahdollisia. Prinssin ja Ellianianin avioliitto Kaukosaarilla lisäksi vahvistettiin sillä, että lohikäärme kävi näyttämässä päätään Ellianianin kotona (FF, 679). Kuudessa herttuakunnassa puolestaan lohikäärmeet olivat paikalle häöpäivänä ja toimivat näin hyvänä enteenä avioliitolle (FF, 780–781). Vaikka lohikäärmeitä ei kiinnostakaan ihmisten kohtalot, edesauttavat ne silti ihmisten välistä yhteisymmärrystä. Ne ovat uuden maailman ja uudenlaisen liiton symboli.

Vaikka lohikäärmeisiin suhtaudutaan aluksi pelolla ja vihollisina, osoittautuvat ne loppujen lopuksi olevan samalla puolella ihmisten kanssa. Ilman lohikäärmeiden apua olisi Pale Womanin kivilohikäärmettä ollut vaikeampi voittaa. Fantasiassa sankari yleensä tarvitseekin muita avukseen voittaakseen pahan, sillä yksin hän ei kykene siihen (Berger 1992, 21). Tämä opettaa yhteistyötä ja uskoa toiseuden kanssa toimeen tulemiseen. Kun kivilohikäärme on tapettu ja Tintaglia on tämän varmistanut, nostaa se

päänsä voiton karjaisuun. Ihmiset yhtyvät tähän karjaisuun omalla voiton huudollaan. (FF, 550.) Näin eri rodut yhdistyvät voitettuaan yhdessä pahuuden edustajan.

Lohikäärmeet ovat ylivoimaisia olentoja ihmisiin nähden. Niillä on paksut suomet, joiden takia niitä on hyvin vaikea tappaa. Ne voivat komentaa ihmisiä ajatuksillaan. Lohikäärmeiden mieli on huomattavasti vahvempi ja voi imaista sisäänsä ihmismielen. Ne eivät välitä ihmisistä muuten kuin keinoina saada haluamansa. Tällaista vastusta ihmisillä ei ole ollut aikaisemmin. Mielenkiintoista on, että vaikka lohikäärmeillä olisi edellytykset voittaa ihmiset, ne eivät käytä kykyjään maailman valloittamiseen. Vaikka lohikäärmeiden tieto kasaantuu, ne eivät ole teknologisesti kehittyneempiä kuin ihmiset. Ne ovat petoja, eivätkä ne käytä vuosisatoja kertynyttä tietoaan tieteelliseen kehitykseen. Lohikäärmeet elävät vaistoilleen ja vieteilleen eivätkä tavoittele mitään korkeampaa ja parempaa kuten ihmiset. Lohikäärmeillä ei ole samanlaista kunnianhimoa kuin ihmisillä. Ehkä tämä on syy, miksi ihmisten ja lohikäärmeiden välillä voi vallita tasapaino eivätkä lohikäärmeet valloita maailmaa omakseen. Ihmiset joutuvat kuitenkin opettelemaan yhteistyötä tullakseen lohikäärmeiden kanssa parhaalla mahdollisella tavalla toimeen. Toisin kuin kaikkea muuta luontoa, ihminen ei voi alistaa lohikäärmeitä. Tämä voi antaa ihmisille uudenlaisen näkökulman maailmaan.

## 6.2. Valkoiset profeetat

Fitzin ystävä Fool, Prilkop ja paha Pale Woman ovat kaikki samaa rotua ja kotoisin samasta paikasta, kaukaa Kuuden herttuakunnan eteläpuolelta (FF, 678). Pale Woman ja Fool väittävät kumpikin olevansa Valkoisia profeettoja (White Prophet) (FF, 456). Prilkop puolestaan oli sellainen kauan sitten (FF, 600). Valkoisella profeetalla on kyky ennustaa. Hän näkee eri tulevaisuudet ja miten niihin päädytään. Hän voi siis yrittää vaikuttaa siihen, millainen tulevaisuus toteutuu. (FF, 1.) Valkoinen profeetta ei kuitenkaan voi itse tehdä tulevaisuutta mieleisekseen, vaan käyttää siihen omaa Mullistajaansa (Catalyst) (FF, 601). Mullistaja on henkilö, joka on merkityksellinen tulevaisuuden kannalta ja voi teoillaan muuttaa maailman Valkoisen profeetan haluamaan suuntaan. Fitz on Foolin Mullistaja. (FF, 1.) Pale Womanilla on oma Mullistajansa, Kebal Rawbread (FF, 444). Valkoisia profeettoja pitäisi kuitenkin olla aina vain yksi kerrallaan, mikä herättää kysymyksen siitä kumpi, Pale Woman vai Fool, on oikea profeetta (FF, 456).

Fitz on tuntenut Foolin lapsuudestaan saakka. Fool oli kuninkaan hovinarrina, kun Fitz tuli Buckkeeppiin. (FF, 51.) Prilkop puolestaan asuu Aslevjalin jäätiköllä luolassa (FF, 672). Kun lohikäärmeet ja ikiaikaiset katosivat maailmasta, hän tuli viimeisten hengissä säilyneiden ikiaikaisten kanssa Aslevjalille. Hän haluaa, että maailma palautuisi samanlaiseksi, kuin se oli ennen hänen tuloaan saarelle. Hänen viimeinen näkynsä Valkoisena profeettana oli, että maailma voisi muuttua hänen haluamaansa suuntaan, jos hän odottaisi Aslevjalilla ja auttaisi sinne tullutta Valkoista profeettaa ja hänen Mullistajaansa. (FF, 600.) Käy ilmi, että hän oli odottanut Foolia ja Fitzia (FF, 601).

Pale Womanista ei tiedetä paljon. Hän sai vuosia sitten Rawbreadin avulla kaukosaarelaiset hyökkäämään Kuuteen herttuakuntaan (FF, 281, 457). Hän on muutenkin aiheuttanut harmia Kuuden herttuakunnan kuningassuvulle ja yrittänyt tappaa Fitzin jo pidemmän aikaa. Tämän kaiken hän on kuitenkin tehnyt salassa välikäsien kautta. (FF, 455.) Nainen on itse sijainnut Aslevjalin jääluolastoissa, missä hän on yrittänyt tappaa lohikäärmeen toteuttaakseen haluamansa tulevaisuuden (FF, 457, 601).

Prilkop on musta. Fool puolestaan on kullan ruskea. Kun Fool on tehnyt tehtävänsä, saanut palautettua lohikäärmeet maailmaan, kokee hän uuden värin muutoksen. Hänen ihonsa kuoriutuu ja alta tulee esiin tummemman ruskea iho. (FF, 684.) Prilkop arvelee tämän johtuvan siitä, että aina kun profeetta muuttaa maailmaa, hän muuttaa myös itseään. Joka kerta, kun hän on muuttanut tulevaisuuden kulun suuntaa oleellisesti, tummuu hän hiukan. Pale Woman puolestaan ei ole saanut muutettua maailmaa, joten hän on jäänyt valkoiseksi. (FF, 684.) Nainen itse tosin väittää olevansa oikea profeetta koska on pysynyt valkoisena, sillä vain väärä profeetta voisi tummua (FF, 456).

*Fool's Fate* kulminoituu loppujen lopuksi taisteluksi siitä, toteutuuko Pale Womanin vai Foolin valitsema tulevaisuus. Pale Woman haluaisi tappaa lohikäärmeet ja hallita maailmaa Kaukosaarten ja Kuuden herttuakunnan välille puhkeavan sodan avulla. Fool puolestaan haluaisi palauttaa lohikäärmeet ja samalla ikiaikaiset maailmaan. (FF, 457, 502, 660.) Valkoiset profeetat ovatkin jollain tapaa ihmisten yläpuolella ja käyttävät heitä vain pelinappuloina omassa pelissään.

### 6.2.1. Valkoisten profeettojen ja ihmisten erot

Valkoiset profeetat ovat fyysisesti erilaisia kuin ihmiset. He elävät ihmisiä pidempään ja ovat voimakkaampia. (FF, 442, 461.) Vaikka Prilkop onkin hyvin vanha, on hänellä voimia kuin nuorukaisella (FF, 740). Foolin iho on aina kylmä toisin kuin ihmisillä (FF, 413). Profeetoilla ei ole myöskään hajua (FF, 307, 339). Fitz havaitsee Foolin ruumiin erilaisuuden rakentaessaan sen kuolleista takaisin eläväksi ja toimivaksi Taidolla. Tällöin Fitz näkee ruumiin fyysisen rakenteen ja huomaa, että Fool on vain osittain ihminen. Ruumis on jopa lähempänä jotain muuta kuin ihmistä. (FF, 634.)

Fool eroaa ihmisistä myös henkisesti. Fitz antoi aikoinaan kivuliaimmat muistonsa kivilohikäärmeelle päästäkseen niistä eroon. Kun kivilohikäärme antaa Fitzin tunteet takaisin, saa Fool ne ensin sisäänsä. Fool toteaa sisällään vellovista tunteista ja muistoista: ”It is too much. You are too human, Fitz. I am not made for such as this. Take it from me, take it, or I shall die of it.” (FF, 655–656.) Fool ei ole kokenut inhimillisiä tunteita kuten vihaa, rakkautta ja pelkoa. Hän väittää, ettei edes kestäisi sellaisia tunteita.

Foolilta puuttuu myös muita inhimillisiä tunteita kuten toivo. Hän voi nähdä tulevaisuuden, joten hän tietää kuolevansa Aslevjalilla (FF, 53). Kuolemansa jälkeen hän ei näe tulevaisuudessa enää mitään, pelkkää tyhjyyttä (FF, 57). Fitz ihmisenä haluaa taistella tätä kohtaloa vastaan eikä suostu uskomaan määrättyyn tulevaisuuteen. Ennustajana Foolilla ei ole tällaisia tavoitteita, vaan hän alistuu kuolemaansa, vaikka pelkääkin sitä. (FF, 342, 344.) Pale Woman todellakin tappaa Foolin, mutta Fitz palauttaa hänet eloon. Henkiinheräämisensä jälkeen Fool joutuu ensimmäisen kerran kokemaan elämän kuten ihmiset, sillä hänen kykynsä nähdä tulevaisuuteen ei palaudu. Hän ei tiedä enää mitä tehdä tai mitä vaikutuksia milläkin teolla on tulevaisuuden kulkuun. (FF, 648.) Tällainen tietämättömyys tuntuu Foolista hyvin vaikealta (FF, 665).

Fool näyttäytyy muutenkin ihmisistä poikkeavana hahmona. Hän omaa mystisiä ja hienoja esineitä, joita muilla ei ole. Hänellä on mukanaan esimerkiksi ikiaikaisten tekemä telta. Se on ohut kuin silkki, mutta silti tuuli ei läpäise sitä, eikä lämpö karkaa sieltä. (FF, 295.) Lisäksi se menee hyvin pieneen tilaan (FF, 310). Teltta edustaa sellaista osaamista, jota maailmassa, tai ainakaan Kuudessa herttuakunnassa, ei enää ole. Toisin kuin kukaan muu Kuudessa herttuakunnassa Fool on matkustellut ympäri maailmaa ja voinut löytää sekä nähdä tuollaisia asioita. Hän voi kertoa ihmeellisiä tarinoita kaukaisista paikoista ja esimerkiksi keskustelustaan lohikäärmeen kanssa (FF,

325). Fool näyttäytyy hyvin salaperäisenä hahmona, sillä kukaan ei voi tietää mitä kaikkea hän on kokenut ja missä kaikkialla hän on käynyt. Hänen mystisyyttään korostaa lisäksi se, että hän pitää tarkkaa huolta yksityisyytensä rajoista. Hän vastaa vain kysymyksiin, joihin haluaa vastata, muuta häneltä ei voi udella. (FF, 294.) Nämä kaikki piirteet korostavat hänen toiseuttaan ihmisiin verrattuna. Hän on ihmeellinen maailmalla matkannut muukalainen, jonka kaikkia kokemuksia ei voi ikinä ymmärtää.

### 6.2.2. Valkoisten profeettojen muukalaisuus

Fitz ei tunne profeettojen läsnäoloa Vaistolla, vaikka sillä yleensä aistii kaikki elävät olennot. Ainoastaan ahjotut ovat samalla tavalla näkymättömiä, vaikka ovat elossa. (FF, 307, 339.) Tämä kertoo, että profeetat ovat todellakin erilaisia olentoja kuin ihmiset. Heiltä puuttuu muiden olentojen jakama yhteys ympäröivään maailmaan. Vaistolla näkee elämänverkoston, jossa kaikki ovat yhteydessä toisiinsa, ja kaikella on oma paikkansa. Valkoisilla profeetoilla ei kuitenkaan ole paikkaa siinä, joten he eivät kuulu normaaliin elämään. Tämä tekee Valkoisista profeetoista todellisia muukalaisia. He eivät ole kuten ahjotut, jotka ovat joskus kuuluneet verkostoon ja heistä on vain poistettu jotain. Valkoiset profeetat eivät ole ikinä kuuluneet siihen eivätkä tule kuulumaan. Silti he kykenevät luomaan ihmissuhteita, toisin kuin ahjotut, sillä esimerkiksi Fool välittää suuresti Fitzistä (FF, 734).

Ihmisiä ja Valkoisia profeettoja ei ole tarkoitettu elämään yhdessä, sillä kuten Kristeva sanoo, muukalainen ei kuulu mihinkään aikaan, paikkaan tai rakkauteen. Muukalaisen tila on jatkuva siirtyminen. (Kristeva 1992, 18.) Tämä näkyy Foolin käyttäytymisessä. Hän ei jää elämään mihinkään pitkäksi aikaa. Fool rakastaa Fitzia ja haluaisi tämän kokonaan omakseen (FF, 734). Fitz itsekin haluaisi elää elämänsä Foolin kanssa (FF, 730–731, 735–736). Fool ei voi tästä huolimatta suostua jäämään Fitzin luo: ”Do not tempt me to follow you and interfere in the future I saw for you. Do not tempt me to step out of my time and try to take something that was never meant for me.” (FF, 733.) Fool on nähnyt Fitzille onnellisen tulevaisuuden Mollyn, Fitzin ensirakkauden kanssa. Fool ei kuulu tuohon tulevaisuuteen, eikä hän halua muuttaa sitä jäämällä Fitzin luo. (FF, 727, 735, 741.) Foolin ja Fitzin rakkaussuhde on tuohon tuomittu, sillä muukalaisena Fool ei todella kuulu Fitzin elämään tai maailmaan. Fitz ajattelee, että vaikka Fool ja hän ovatkin erilaisia, on ystävyys ylittänyt rajat ja tehnyt heistä yhtä. Silti hänen täytyy tunnustaa, että heidän välillään on eroavaisuuksia, jotka erottavat heidät

pysyvästi. Fool esimerkiksi tulee elämään huomattavasti pidempään. (FF, 740.) Fool pysyisi nuorena ja joutuisi katsomaan, kun Fitz vanhenisi, mikä ei olisi tyydyttävän pitkäaikaisen suhteen pohja. Foolin pitää lähteä, jotta Fitz voi ottaa oman paikkansa maailmassa (FF, 733–736).

Kristeva kuvailee muukalaista näin: ” hän ei ole koskaan täysin todellinen tai valheellinen, hän moninkertaistaa naamionsa ja 'valeminänsä’”. (Kristeva 1992, 19). Fool on juuri tällainen. Hän ottaa aina eri rooleja. Fitzille hän on aina kuninkaan hovinari, johon hän alun perin lapsuudessaan tutustui. (FF, 50–51.) Tästä johtuu Fitzin käyttämä nimitys ”Fool”. *Fool’s Fatessa* Fool on puolestaan palannut Kuuteen herttuakuntaan jamailialaisena (Jamailian)<sup>8</sup> aatelisena nimeltä Lord Golden (FF, 39–40, 50–51). Romaanissa ei ikinä selviä Foolin todellinen identiteetti tai oikea nimi. Samoin on Pale Womanin laita. Hänenkään oikeaa nimeä ei paljasteta. Prilkopin nimi tiedetään, koska hän kertoo sen Foolille. Kuitenkin kaukosaarelaiset, ja ennen nimen paljastamista myös Fitz, kutsuivat häntä vain nimellä ”Black Man”. Muutkin Valkoiset profeetat jäävät näin vaille omaa todellista minuutta, sillä ihmiset näkevät heistä vain pinnan tai yhden puolen eivätkä sitä mitä he todella ovat. Fool itse kuvailee, että kaikki hänen esittämänsä hahmot ovat hänen eri puoliaan. Kaikki ovat todella häntä itseään, mutta ne ovat pelkkiä osia hänestä. Kokonaisuutta ei ole olemassakaan, minkä takia ketään ei voi todella tuntea. Tämä ahdistaa Fitzia, vaikka hän tekee samaa esittäessään Tom Badgerlockia ja piilottaessaan todellisen identiteettinsä. (FF, 50–51) Fitz ei kuitenkaan koe rooliaan omakseen, vaan haluaisi olla kokonainen ja tuntea Foolin kokonaan. Fool sen sijaan on hyväksynyt erilaiset puolet itsestään. Romaanin lopussa Fitz löytääkin itsensä ja tulee kokonaiseksi hyväksyessään oman identiteettinsä. Näin hän löytää paikkansa yhteisöstä. Fool tai muut Valkoiset profeetat eivät voi ikinä tehdä samoin. Näin Fitzin muukalaisuus on hänen itsensä tekemää, kun taas Foolin muukalaisuus on perustavanlaatuaista. Hänellä ei ole enää kotia toisin kuin Fitzillä. (FF, 659, 672.)

Koska muukalaisella ei ole todellista kotia, on hän yhtä kotona kaikkialla. Kuten Kristeva sanoo: ” hän on ei-mistään, kaikkialta, maailman kansalainen, kosmopoliitti” (Kristeva 1992, 38). Tämä pätee Valkoisiin profeettoihin, sillä he ovat matkustaneet paljon ja nähneet useampia paikkoja kuin suurin osa ihmisistä. Fool sanoo, ettei hän voi palata enää kotiin, sillä kaikki hänen tuntemansa ihmiset siellä ovat jo kuolleet (FF, 659, 672). Koska Valkoiset profeetat elävät hyvin pitkään, heillä ei voi olla tavallisten

---

<sup>8</sup> Jamailia on maa Kuudesta herttuakunnasta katsoen kaukana etelässä

ihmisten muodostamaa kotia, vaan he kiertävät ympäri maailmaa. Heidän ihmisistä poikkeavat ominaisuutensa tekevät heille mahdottomaksi kotiutua minnekään lopullisesti. Valkoiset profeetat poistuvatkin *Fool's Faten* lopussa Kuudesta herttuakunnasta ja Kaukosaarilta. Fool lähtee Prilkopin kanssa takaisin kotiseuduilleen. (FF, 728, 741, 753.) Pale Woman puolestaan kuolee yksin sääliittävänsä jäisen valtakuntansa käytävälle (FF, 616–619, 739). Kun pahuus, Pale Woman, on voitettu, pitää sen vastavoimien, Foolin ja Prilkopin, lähteä. Enää kukaan ei ohjaa Kuuden herttuakunnan tai Kaukosaarten ihmisiä haluamaansa suuntaan, vaan ihmiset voivat toimia autonomisesti.

### 6.3. Ikiaikaiset

Ikiaikaiset (Elderlings)<sup>9</sup> ovat kauan sitten kadonnut kansa. Heidän ihmisistä poikkeavien ominaisuuksiensa lisäksi heidän katoamisestaan kulunut pitkä aika on tehnyt heistä toisia suhteessa ihmisiin. Heitä ei nähdä *Fool's Fatessa*, mutta silti he nousevat romaanissa useaan otteeseen esille. Heistä on yhä jäänteitä tarinoissa ja ympäristössä. Kukaan ei tosin tiedä, miltä ikaikaisten näyttivät tai mitä he todella olivat (FF, 324). Sen verran kuitenkin tiedetään, että he olivat hyvin pitkäikäisiä (FF, 350).

#### 6.3.1. Ikiikaisten ja ihmisten erot

Ikiaikaiset kykenivät tekemään asioita, joihin ihmisten taidot eivät riitä. Heidän tyhjiä kaupunkiaan on vielä olemassa etäällä nykyisestä asutuksesta. Niistä voi löytää tavaroita, joiden tarkoitusta kukaan ei enää tiedä. Tunnistettavissa olevat tavarat ovat puolestaan paljon parempaa laatua, kuin mitä maailmassa nykyään nähdään. (FF, 324.) Myös jääluolasto, jossa Pale Woman asuu, on itse asiassa ikaikaisten tekemä jääkaupunki (FF, 606–607). Sieltä löytyy ihmeellisiä ja kauniita saleja, kuten kokonaan jäästä veistetty puutarha (FF, 605–606). Jäänalainen kaupunki oli ikaikaisten siellä eläessä lämmin. Lisäksi valaistus on hoidettu tasaista valoa hohtavilla palloilla, joiden valon lähde jää mysteeriksi. (FF, 738.) Ihmisillä ei ole enää samoja kykyjä, kuin ikaikaisilla oli aikoinaan. Monet ikaikaisten jälkeensä jättämistä asioista ovat mahdottomia meidänkin maailmassamme. Ikaikaisten taidot vaikuttavat olevan huomattavasti parempia, kuin mihin ihmiset voisivat ikinä kyetä. Fitz kuvaileekin

<sup>9</sup> Elderling viittaa sanaa elder, joka tarkoittaa suomeksi vanhempaa henkilöä (*Englantilais-suomalainen suursanakirja* 1973). Suomentajan käyttämä sana ”ikiaikainen” viittaa ajattomuuteen ja kantaa näin hiukan eri konnotaatioita kuin alkuperäinen nimitys.

Foolille mielikuvaansa ikiaikaisista näin: ”I thought Elderlings were close to gods. [...] Far loftier than humans in both spirit and mind.” (FF, 661.) Hän on kuvitellut ikiaikaiset jonkinlaisiksi hyvin voimakkaiksi ja mahtaviksi olennoiksi, joiden henkinen kehitys on huomattavasti ihmisiä korkeammalla.

Ikiaikaiset kykenivät matkustamaan ympäri maailmaa. He ovat pystyttäneet moniin paikkoihin isoja kivipylväitä, jotka toimivat heille portteina eri paikkojen välillä. Taidon käyttäjät voivat yhä käyttää niitä siirtyäkseen paikasta toiseen. Niiden liika käyttäminen on kuitenkin vaarallista. (FF, 401.) Fitz löytää Aslevjalin jääsokkeloista huoneen, jossa on kartta noiden pylväiden sijainnista. Pylväitä on hyvin laajalla alueella. (FF, 621.) Ikiaikaisten aikana tunnettu maailma oli isompi. Noista ajoista on jäänyt karttoja, jotka ulottuvat paljon laajemmille alueille, kuin mitä Kuudessa herttuakunnassa nykyään tunnetaan. Paikat, jotka ovat nykyään pelkkiä taruja, olivat silloin ikiaikaisten matkojen ulottuvissa. (FF, 493.) Tuolloin liikkuminen paikasta paikkaan tapahtui ilmeisesti pylväiden avulla, jolloin suuria etäisyyksiä saatettiin matkata hetkessä. Prilkop kertoo, että ikiaikaiset tulivat paikoista, missä ei ollut talvea, kokemaan lumen ja jään ihmeitä Aslevjalille. (FF, 738.) Ikiaikaiset saattoivat matkustella erilaisiin paikkoihin vain kokeakseen jotain uutta ja erilaista. Sellainen ei ole matkojen pituuden ja rasittavuuden vuoksi mahdollista ihmisille. Ikiaikaisten maailmankuva laajuudessaan oli varmasti hyvin erilainen verrattuna nyt Kuudessa herttuakunnassa ja Kaukosaarilla asuviin ihmisiin.

Ikiaikaiset ovat merkki kadonneista loiston ajoista. Monissa fantasiakirjoissa on vastaavia viittauksia menneistä hyvistä ajoista. Esimerkiksi Tolkienin *Taru sormusten herrassa* on raunioita, muinaisia aarteita ja tyhjentyneitä mahtavia halleja (Tolkien 2001, 129, 136, 171, 279–280). On mielenkiintoista, että juuri koskaan fantasiassa ei eletä parhaimpia loiston aikoja, vaan ne ovat yleensä jossain kaukana menneisyydessä, ja jäljellä on vain etäisiä tarinoita. Aika on etäännyttänyt menneinä aikoina eläneet mystisiksi toisiksi, joilla oli ihmeellisiä taitoja. Toisaalta menneistä ajoista kertovat esineet myös korostavat menneisyyden merkitystä nykyisyydelle. Näin fantasiaan liittyy yleensä jonkinlainen nostalgia ja kaipuu tai haikeus. Menneisyys on yhtä aikaa sekä poissa että läsnä oleva. Vihjeillä olemassaolostaan, menneisyys osoittaa sen, mitä on kadotettu aikojen saatossa.



### 6.3.2. Ikiaikaiset ihmisten menneisyytenä ja tulevaisuutena

Ikiaikaiset eivät ole kuitenkaan täysin erillisiä ihmisistä. Foolin mukaan ikaikaiset kehittyivät aikoinaan tavallisista ihmisistä. Kun ihmiset ja lohikäärmeet olivat monien sukupolvien ajan tekemisissä toistensa kanssa, he vaikuttivat toisiinsa. Ikiaikaiset olivat ihmisten ja lohikäärmeiden pitkäaikaisen yhteiselämän tuotos. He olivat pitkäikäisiä, mutta eivät hedelmällisiä. Lapsia syntyi ikaikaisille harvoin. (FF, 660.) Fool arvelee, että myös Taito kehittyi tuolloin lohikäärmeiden vaikutuksesta, jotta ihmiset ja lohikäärmeet voisivat keskustella keskenään. Vielä lohikäärmeiden kuoltuakin se jäi ikaikaisten perinnöksi jälkeläisilleen. Hänen mukaansa siis kaikilla Taidon omaavilla on ikaikaiset esivanhemmat. (FF, 661.)

Jos lohikäärmeet saadaan palautettua maan päälle, myös ikaikaiset saattavat palata. (FF, 349–350.) Ikaikaiset eivät ole vain menneiden aikojen mystisiä hahmoja vaan myös ihmiskunnan uusi tulevaisuus. Ihmiset eivät kykene yksinään kehittymään mahdollisimman korkealle tasolle, vaan tarvitsevat siihen vaikutteita muilta. Vain yhteistyössä lohikäärmeiden kanssa voidaan saavuttaa ikaikaisten aikoina ollut tietämys ja taidot uudelleen. Tämä korostaa sitä, kuinka toiseus on hieno asia, joka rikastuttaa maailmaa, ja kuinka voimme oppia toiseuden edustajilta ja tehdä maailmasta vielä paremman. Toisaalta ikaikaisten kehittyminen ihmisistä kertoo myös uskosta ihmisten kykyyn muuttua paremmiksi. Emme ole tuomittuja olemaan vain sitä, mitä olemme tällä hetkellä.

*Fool's Fate* eroaakin joistain muista fantasiakirjoista siksi, että siinä menneet hyvät ajat voidaan vielä palauttaa. Fantasiakirjoissa on tyypillisesti onnellinen loppu, jota kuitenkin varjostaa haikeus (Bengtsson 2001, 335–336; Sisättö 2006, 17). Kun pahuus on voitettu ja maailma muuttunut paremmaksi, voivat taikuuden voimat vetäytyä pois maailmasta (Bengtsson 2001, 336). Menneiden aikojen loisto on siis iäksi menetetty, vaikka pahuus voitetaankin. Näin tapahtuu esimerkiksi *Taru sormusten herrassa*. Haltiat lähtevät pois laivoillaan, sillä heidän aikansa on ohi. (Tolkien 2001, 891–892.) Ihmiset jäävät yksin hallitsemaan maailmaa ilman taikuutta. Hobbin romaanissa on sen sijaan toiveikas loppu, sillä lohikäärmeiden myötä palaa mahdollisuus ihmeelliseen taikuuden täyttämään maailmaan.

## 7. Päätäntö

Tässä tutkielmassa kävin läpi, miten yhden fantasiaromaanin sisällä erilaisten toiseuden edustajien toiseutta korostetaan ja toisaalta poistetaan. Kävi ilmi, että vaikka fantasia mahdollistaakin toiseuden korostamisen erilaisten rotujen avulla, korostavat sen piirteet enemmän universaalia ihmisyyttä ja huomioon ottamista yli erilaisten rajojen. Tässä auttavat eteenkin Taito ja Vaisto. Yleensä ottaen teos luo toivoa toiseuden ylittämisestä ja maailmasta, missä ihmiset voivat ymmärtää toisiaan ja kasvaa paremmiksi erilaisten olentojen kanssa tehdyn yhteistyön ansiosta. Mielenkiintoista on toivo siitä, että ihmiset voivat kehittyä yli-ihmisiksi, ikaikaisiksi, eläessään lohikäärmeiden kanssa. Tämä kertoo siitä, kuinka toisilta voi aina oppia ja toiseuden kanssa kannattaa elää symbioosissa sitä vastaan taistelemisen sijaan.

Hypoteesini tutkimuksen alussa oli, että muukalaiset ajetaan pois, jotta fantasiamaailman idylli säilyy. Päähenkilö, joka tuntee aluksi olonsa ulkopuoliseksi, puolestaan löytää kodin ja paikkansa yhteisössään. Tämä pitikin osittain paikkaansa.

*Fool's Faten* ainoat todelliset muukalaiset, Valkoiset profeetat, poistuvat Kuudesta herttuakunnasta, kun pahuus on voitettu ja heidän tehtävänsä suoritettu. He ovat tavallaan jumalolentoja, sillä he näkevät tulevaisuuden ja pystyvät näin ohjaamaan ihmisiä. He joutuvat lähtemään, jotta ihmiset voisivat kasvaa kuvainnollisesti itsenäisiksi aikuisiksi ja tehdä omat valintansa. Myös tarinan ainoa todella paha hahmo, Pale Woman, on Valkoinen profeetta. Hänet leimataan täysin toiseksi liioitellulla pahuudella. Hänen täytyy kuolla lopuksi, jotta rauha palautuu. Hänen vastavoimiensa, Foolin ja Prilkopin täytyy puolestaan lähteä pois, sillä maailmaan ei voi jäädä liian suuria voimia, jotka voisivat alistaa ihmisiä. Valkoisten profettojen poistuminen myös korostaa jäljelle jäävien samuutta. Lohikäärmeekään tosin eivät jää elämään Kuuteen herttuakuntaan, mutta tulevaisuudesta puhuttaessa nousee esiin ihmisten ja lohikäärmeiden eläminen yhdessä symbioosissa, kunhan lohikäärmeet lisääntyvät. Lohikäärmeiden ja ihmisten yhteistä maailmaa pidetään mahdollisena ja jopa toivottavana.

Lisäksi päähenkilö todellakin löytää lopuksi kodin. Hän saa rakkautensa kohteen omakseen ja menee naimisiin. Hänen täytyy tätä ennen kuitenkin oppia tekemään omat valintansa ja löytää itsensä. Saduissa, samoin kuin tässä romaanissa ja todennäköisesti fantasiassa yleensäkin, on yksi tärkeä teema itsenäistyminen ja kasvu. Valkoisten

profeettojen lähtemisessä toistuu suuremmissa mittakaavassa sama itsenäistyminen, jonka päähenkilö kokee romaanin aikana.

*Fool's Fate* ei ole kuitenkaan yksioikoinen suhtautumisessaan toiseuteen. Hypoteesi ei pidäkään paikkaansa siltä osin, että monet Kuudelle herttuakunnalle toiseutta edustaneet pyritään integroimaan siihen, kuten vaistokkaat ja kaukosaarelaiset sekä osittain myös lohikäärmeet. Monet toiseuden edustajat hyväksytään osaksi uutta tulevaisuutta ja yhteiskuntaa. Kaukaiset menneiden aikojen toiset, ikaikaiset, ovatkin puolestaan ihmisten esi-isiä ja mahdollisesti myös ihmisten tulevaisuus. Tämä kaikki johtaa optimistiseen tulevaisuuden kuvaan, missä kehittyminen on mahdollista.

Valkoisten profeettojen lähtemisessä tulee esiin fantasiakirjoille tyypillinen loppu, joka on haikea, koska maailma muuttuu. Samoin kuin *Taru sormusten herrasta* – trilogian lopussa haltiat lähtevät, jotta ihmisten aikakausi voisi alkaa, lähtevät Valkoiset profeetat, jotta ihmiset voisivat kehittyä. Kuitenkin *Fool's Faten* loppu on myös optimistinen. Kun *Taru sormusten herrassa* ihmiset jäävät hallitsemaan yksin maailmaa, korostetaan *Fool's Fatessa* erilaisten kansojen ja olentojen yhdistymistä, jolla saavutetaan uusi kulttuurin taso. Kehitys kumpuaa eri lajien, ihmisten ja lohikäärmeiden, symbioosista. Tämä saattaa kertoa uudenlaisesta näkemyksestä maailmaan verrattuna puoli vuosisataa vanhaan *Taru sormusten herraan*.

Tutkimuksen edetessä yhteisöllisyys nousikin tärkeämpään asemaan *Fool's Fatessa* kuin toiseuden korostaminen. Fantasialle ominaiset elementit poistivat toiseutta enemmän kuin loivat sitä. Suurimmassa roolissa toiseuden kumoamisessa on taikuus. Esimerkiksi lohikäärmeiden, eläinten ja ihmisten välinen kommunikaatio on mahdollista taikuuden, Taidon ja Vaiston, avulla. Näin hyvin erilaisetkaan olennot eivät ole täysin yhteisymmärryksen ulkopuolella.

Kulttuurisesti erilaiset ihmiset eivät olisi myöskään saaneet tehtyä rauhaa keskenään yhtä nopeasti ilman fantasiamaailman olentoja. Rauhaan vaikuttivat lohikäärmeet ja Pale Woman. Vasta tällaiset suuremmat ulkopuoliset syyt antoivat tarpeeksi motivaatiota yhteistyön tekemiseen. Näin mahdollistui tutustuminen ja aidon yhteyden luominen toisiin.

Yhteyttä korostaa myös fantasialle tyypillinen päähenkilön matka oman paikan ja yhteisön löytämiseksi. Sankari löytää romaanin loppuksi kodin, rauhan ja rakkaat ihmiset. Tämän kaiken hän saavuttaa henkisen kasvun ja itsenäistymisen kautta. Siihen vaikuttavat myös yliluonnolliset tekijät kuten kivilohikäärmeeltä muistojen takaisin saaminen sekä lohikäärmeiden läsnäolo. Päätekijänä kasvussa voi kuitenkin pitää hänen

ystäviään ja auttajiaan. Tämäkin kertoo yhteistyön ja ystävien tärkeydestä. Vaikka taikakeinot auttavat häntä, korostuu kuitenkin muiden vaikutus, joka on todellisuudessakin mahdollinen.

Taikuus ei toki ole pelkästään hyvä asia. Se voi olla myös hallinnan ja pakottamisen väline siinä missä johdattamisen ja ymmärtämisen. Se ei siis luo automaattisesti yhteyttä erilaisten olentojen välille vaan saattaa väärin käytettynä luoda alistussuhteita ja olla jopa tuhoava. *Fool's Fatessa* tunnustetaan myös erilaisten olentojen ontologinen erilaisuus. Vaikka erilaisten olentojen välillä onkin aina mahdollista löytää yhteys, on niiden välillä aina eroja, niin että toiseuden edustajaa ei voi koskaan täysin ymmärtää. Ihmiset eivät voi ymmärtää täysin lohikäärmeitä, ja kaukosaarelaisten ja Kuuden herttuakunnan asukkaiden välillä tulee aina olemaan kulttuurieroista johtuvia ristiriitoja. Kaikki ovat erilaisia ja toisia keskenään, mutta kuitenkin nämä seikat voidaan ylittää ja elää sovussa yhdessä.

*Fool's Fatessa* siis dominoi solidaarinen ja yhdistävä diskurssi, vaikka ongelmatkin tiedostetaan ainakin jollain tasolla. Romaanissa kuitenkin vallitsee optimistisuus yhteisymmärryksen löytämisestä ja paremmasta maailmasta, jossa kaikki tulevat toimeen keskenään ja auttavat yhdessä toisiaan kehittymään korkeammalle sivistyksen ja teknologian tasolle.

Toisaalta romaanista on havaittavissa myös sama diskurssi, jota on toiseuden edustajista käytetty kautta aikojen länsimaissa. Tämä tulee esille erityisesti suhtautumisessa kaukosaarelaisiin. Rivien välistä on huomattavissa pieni tendenssi pitää toista kansaa ja heidän tapojaan huonompina. Loppujen lopuksi toinen halutaan sulauttaa osaksi omaa kulttuuria sen sijaan, että oltaisiin täysin tasa-arvoisessa kulttuurivaihdossa. Eri kansoja yhdistäväksi tekijäksi ja rauhan takeeksi nousee markkinatalous, sillä yhteiselämä saavutetaan kauppasopimuksilla. Tässä voi nähdä yhteyden meidän maailmaamme, jossa kaupankäynti on varsin keskeistä. Toisaalta eri kansojen välinen yhteys johtaa myös muunlaiseen kanssakäymiseen, kuten avioliittoihin. Kulttuurivaihto Kuuden herttuakunnan ja Kaukosaarten välillä ei kuitenkaan ole täysin tasapuolista.

Muutenkin romaanissa on havaittavissa selkeitä yhtäläisyyksiä meidän maailmaamme. Vaikka fantasiamaailma on keskiaikainen, ovat ihmisten arvot ja asenteet nykypäiväisiä. Päähenkilö kokee yksinäisyyden ja muukalaisuuden kokemuksia, jotka ovat tyypillisiä modernille identiteetille. Yhtäläisyydet todellisuuteen myös korostavat eroja todellisuuden ja fantasian välillä. Tarinan lopussa päähenkilö

löytää yhteisönsä ja perheen. Toisen maalaisiin suhtaudutaan avoimesti, asenteilla joiden ehkä toivottaisiin toteutuvan myös meidän maailmassamme. *Fool's Fate* näyttäytyy näin jonkinlaisena utopiana. Todellisuudessa erilaiset ihmiset eivät tule toimeen keskenään yhtä kitkattomasti.

Baumanin mukaan muukalaisuus on nykykulttuurissa yleismaailmallista. Urbanissa yhteiskunnassa elämme muukalaisena muukalaisten joukossa. (Bauman 1997, 81.) Fantasiakirjallisuus voi olla hyvää vastapainoa tälle. Siinä palautetaan kaiken välinen yhteys ja poistetaan muukalaisuus, sillä fantasialle ominaiset piirteet korostavat yhteyttä ja yhteisöllisyyttä. Sama tapahtuu saduissa, joissa ihmiset ja eläimet voivat kommunikoida keskenään ja metamorfoosit eri asioiden välillä ovat mahdollisia. Nämä ovat samoja ominaisuuksia, joista Todorov puhuu määritellessään fantastisen ominaisimmat piirteet. Toisekseen fantasia voi tarjota aikuisille jotain lapsuuden unohdetusta maailmasta. Fantasialle ominaiset piirteet ovat tyypillisiä myös lapsen ajattelulle, kuten esim. Todorov on sanonut (Todorov 1993, 118). Fantasiaan voi siis liittyä nostalgiaa ja paluu lapsuuden ajattelumaailmaan. Tästä näkökulmasta on mielenkiintoista, että romaanin lopuksi maagiset voimat lähtevät pois, kuten edellä on mainittu. Fantasia voi myös korostaa luonnon ja ihmisen yhteyttä. Tämä toteutuu myös *Fool's Fatessa* erityisesti Vaistossa. Tuon yhteyden korostaminen on vastapainoa ihmisten nykyiselle kaupungistuneelle elämän tavalle, jossa luonto on etäännyntynyt. Kuten Sisättö sanoo, fantasia antaa uudenlaisen näkökulman aikaamme (Sisättö 2006, 18).

Toiseudessa ja fantasiakirjallisuudessa on paljon tutkittavaa. Tässä tutkimuksessa käytettiin aineistona ainoastaan yhtä fantasiaromaania. Olisi mielenkiintoista laajentaa tutkimusta useampiin kirjoihin ja katsoa onko niistä löydettävissä jonkinlaista yleistä kuvaa toiseudesta. Fantasiakirjoissa voidaan kuvata kärjistetyksi ihmisten ajatuksia, minkä takia ne voivat paljastaa jotain kuvitelmistamme ja haluistamme siitä, minkälainen maailman tulisi olla. Tämän tutkielman tuloksia voisi verrata muiden fantasiaromaanien kuviin toiseudesta.

*Fool's Fatessa* ei ole selkeitä pahoja rotuja, kuten monissa fantasiakirjoissa esimerkiksi örkit tai peikot saattavat olla. Myös niitä romaaneja, joissa toiseus on kärjistettyä ja luokiteltua, olisi mielenkiintoista tutkia, vaikka ne eivät ehkä olisikaan niin moniulotteinen tutkimuskohde.

Toiseuden teoriaa on hiukan vaikea soveltaa fantasiakirjallisuuteen, koska sen perustana on, että se kuvaa ihmisiä, jotka ovat pohjimmiltaan samanlaisia ja joiden muodostamien ryhmien välillä on silti syviä ennakkoluuloja. Fantasiakirjallisuudessa

sanotaan suoraan, että olennot ovat täysin erilaisia. Lisäksi *Fool's Fatessa* ihmisillä ei ole hirveän syviä ennakkoluuloja, joissa toiseus tuomittaisiin. Teoksessa, jossa olisi todella pahoja rotuja, voitaisiin ehkä paremmin soveltaa toiseuden teorioita, sillä siinä ihmisten ennakkoluulot toisia ryhmiä kohtaan saisivat konkreettisen muodon.

Tällaisissa tarinoissa paha valloittava rotu pyritään ajamaan pois omilta mailta ja suojelemaan siis oman ryhmän ja maan puhtautta. Esimerkiksi tällaisesta käy klassinen *Taru sormusten herrasta*. Toisaalta lähemmässä tutkimuksessa voi tietenkin paljastua, ettei asia ole näin suoraviivainen senkään tyyppisissä teoksissa.

## Lähteet

### Primäärilähde:

Hobb, Robin [Ogden, Margaret] (2004) *Fool's Fate*. London: Voyager.

### Sekundäärilähteet:

Ahonen, Teemu (2003) ”Robin Hobb.” Teoksessa *Ulkomaalaisia fantasiakirjailijoita*.

Toim. Vesa Sisättö. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 73–77.

Bauman, Zygmunt (1997) *Sosiologinen ajattelu*. Suom. Jyrki Vainonen. Tampere:

Vastapaino. (Alkuteos *Thinking Sociologically*, Blackwell 1990.)

Bengtsson, Niklas (2001) ”Käsissä maailman kohtalo. Fantasiakirjallisuuden lajeja ja historiaa.” Teoksessa *Kirjaseikkailu. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toim.

Tuula Korolainen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 333–350.

Bengtsson, Niklas (2000) *Mielikuvituksen rajaton riemu*.

Berger, Arthur Asa (1992) *Popular Culture Genres. Theories and Texts. Foundations of Popular Culture Vol. 2*. London: Sage Publications.

Berger, Arthur Asa (1997) *Narratives in Popular Culture, Media, and Everyday Life*.

London: Sage Publications.

Bettelheim, Bruno (1984) *Satujen lumous – merkitys ja arvo*. Suom. Mirja Rutanen.

Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY. (Alkuteos *The Uses of Enchantment*.)

*Englanti-Suomi suursanakirja* (1990). Toim. Raija Hurme, Maritta Pesonen ja Olli

Syväoja. Neljästoista painos. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

*Englantilais-suomalainen suursanakirja* (1973). Toim. Marja Hurme ja Maritta

Pesonen. Toisen painoksen viides muuttamaton lisäpainos. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Freud, Sigmund (1989) *Toteemi ja tabu*. Suom. Mirja Rutanen. Helsinki: Love kirjat.

(Alkuteos *Totem und Tabu*.)

Hall, Stuart (1999) *Identiteetti*. Suom. ja toim. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman.

Tampere: Vastapaino.

Hirsjärvi, Irma (2006) ”Genremurros?: scifin ja fantasian genreonglmia.” Teoksessa

*Fiktiota! Levottomat genret ja kirjaston arki*. Toim. Kaisa Hypén. Helsinki: BTJ

Kirjastopalvelu Oy, 106–120.

Hobb, Robin [Ogden, Margaret] (2006) *Narrin kohtalo*. Suom. Sauli Santikko. Helsinki:

Otava. (Alkuperäisteos *Fool's Fate*, Voyager 2004.)

Hobb, Robin [Ogden, Margaret] (2005) *Narrin palvelija*. Suom. Sauli Santikko. Helsinki: Otava. (Alkuteos *Golden Fool*, Voyager 2003.)

Hobb, Robin (1998) *Salamurhaajan taival*. Suom. Sauli Santikko. Helsinki: Otava. (Alkuteos *Assassin's Quest*, Voyager 1997.)

Hobb, Robin (1997) *Kuninkaan salamurhaaja*. Suom. Sauli Santikko. Helsinki: Otava. (Alkuteos *Royal Assassin*, Voyager 1996.)

Hobb, Robin (1996) *Salamurhaajan oppipoika*. Suom. Sauli Santikko. Helsinki: Otava. (Alkuteos *Assassin's Apprentice*, Voyager 1995.)

Hosiaislouma, Yrjö (2003) *Kirjallisuuden sanakirja*. Helsinki: WSOY.

Ihonen, Maria (2001) ”Laituri numero kolmetoista.” Teoksessa *Kirjaseikkailu. Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toim. Tuula Korolainen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 136-153.

Jackson, Rosemary (1981) *Fantasy. Literature of Subversion*. New York: Routledge.

Kristeva, Julia (1992) *Muukalaisia itsellemme*. Suom. Päivi Malinen. Helsinki: Gaudeamus. (Alkuteos *Etrangers à nous-mêmes*, 1988.)

Kunnas, Tarmo (2008) *Paha. Mitä kirjallisuus ja taide paljastavat pahuuden olemuksesta*. Jyväskylä: Atena.

Leinonen, Anne, Loivamaa, Ismo (2006) ”Esipuhe.” Teoksessa *Ihmeen tuntua. Näkökulmia lasten- ja nuortenkirjallisuuteen*. Toim. Anne Leinonen ja Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Liebkind, Karmela (1988) *Me ja muukalaiset. Ryhmäraajat ihmisten suhteissa*. Helsinki: Gaudeamus.

Palmer, Alan (2004) *Fictional Minds*. Lincoln and London: University of Nebraska Press.

Pringle, David (1998) *The ULTIMATE encyclopedia of fantasy : the definitive illustrated guide*. London: Carlton.

Rowling, J. K. (2007) *Harry Potter ja viisasten kivi*. Suomentanut Jaana Kupari. 22. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. (Alkuteos *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, Bloorbury Publishing Plc 1997.)

Said, Edward (1993) *Culture and Imperialism*. London: Vintage.



Sinisalo, Johanna (2004) ”Fantasia lajityyppinä ja kirjailijan työvälineenä.” Teoksessa *Fantasian monet maailmat*. Toim. Kristian Blomberg, Irma Hirsjärvi ja Urpo Kovala. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 11-31.

Sisättö, Vesa (2003) ”Johdanto.” Teoksessa *Ulkomaisia fantasiakirjailijoita*. Toim. Vesa Sisättö. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

Sisättö, Vesa (2006) ”Fantasia ja fantasiakirjallisuus.” Teoksessa *Ihmeen tuntua. Näkökulmia lasten- ja nuortenkirjallisuuteen*. Toim. Anne Leinonen & Ismo Loivamaa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 9-19.

Sinisalo, Johanna (2004) ”Fantsia lajityyppinä ja kirjailijan työvälineenä.” Teoksessa *Fantasian monet maailmat*. Toim. Kristian Blomberg, Irma Hirsjärvi ja Urpo Kovala. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelut oy, 11-31.

*Taskutietojätti* (1985) Päätoimittaja Jorma Tiainen. Jyväskylä: Gummerus Oy.

Todorov, Tzvetan (1993) *The Fantastic. A Structural Approach to a Literature Genre*. Ranskasta kääntänyt Richard Howard. 5. painos. Ithaca, New York: Cornell University Press. (Alkuteos *Introduction à la littérature fantastique*, Seuil 1970.)

Tolkien, J. R. R. (2001) *Taru sormusten herrasta*. Suom. Kersti Juva ja Eila Pennanen. Helsinki: WSOY. (Alkuteos *Lord of the Rings*, Allen & Unwin 1954–1955.)

Tolkien, J. R. R. (2002) ”Saduista.” Teoksessa *Puu ja lehti*. Suom. Vesa Sisättö. Helsinki: WSOY (Alkuteos ”On Fairy-Stories” teoksessa *Tree and Leaf*, 1964.)

#### **Painamattomat lähteet:**

Hobb, Robin [Ogden, Margaret] (2003) Sähköpostiviesti Sanna Karppiselle. Liitteenä Karppisen pro gradussa *FitzChivalryn ja Nighteyesin Vaisto-kumppanuus. Ihmisen ja suden suhde Robin Hobbin The Farseer-trilogiassa*.

Kainulainen, Suvi-Päivi (2005) *Good and evil in the mythical characters of fatnasy literature: a comparative study of Terry Pratchett and J. R. R. Tolkien*. Pro gradu -työ: Jyväskylän yliopisto, kielten laitos, englannin kieli.

Karppinen, Sanna (2003) *FitzChivalryn ja Nighteyesin Vaisto-kumppanuus. Ihmisen ja suden suhde Robin Hobbin The Farseer-trilogiassa*. Pro gradu -työ: Jyväskylän yliopisto, taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos, kirjallisuus.

Hobb, Robin (2010a) FAQ | Robin Hobb. <<http://robinhobb.com/faq/>> Tarkistettu 14.4.2010.

Hobb, Robin (2010b) MySpace – Robin Hobb. <<http://www.myspace.com/robinhobb/>> Tarkistettu 14.4.2010.

Dickinson, L. E., Wands, D. C. (2010) Robin Hobb.  
<<http://www.fantasticfiction.co.uk/h/robin-hobb/>> Tarkistettu 14.4.2010.